

	کتابخانه عمومی شهید بهشتی تاسیس ۱۳۵۷ شماره ثبت کتابخانه: ۱۳۵۷/۱۳۵۷ شماره ثبت کتاب: ۱۳۵۷/۱۳۵۷	۱۳۵۷/۱۳۵۷ ۱۳۵۷/۱۳۵۷
--	---	------------------------

<p>حمد تو فرو بسته بیا نه از بیا نه از از پر تو روی تو عیاں گشته نه نه نه اشباح منور شده از لایحه بیا نه از فضل مبین است فضیلت بکانت دیگر شناسم چه بهار این چه خزانها یک سو و کند چه دو صد گداز بیا نه در زمزمه مرغالی بسیر نوک ستانها در هر قدمی هست ز صد گشته بیا نه قصه بگوید غیر قضا نه از قضا نه</p>	<p>ای فیض تو بگشوده ز بیا نه بیا نه در پرده چو بودی همه در کتم عدم بود گل یافته از جلوه گل حسن و جمال دلش شرفش هست که منزل که یار است وصل تبهار من و هجر تو خزانم سوداگر بازار رضا شو که در اینجا در گلکده عشق سحر فرستم و دیدم در رگداز عشق چه جنبت بدلیل است نالیکن شوریده دلال از سر و وقت است</p>
---	---

	گم گشت در انجام به پیدای هویت خند حسرتی خسته تبیین بود گمانها	
--	--	--

<p>اسرار سازت خور ویم آتشکار بشری که و طوبی یا ایها السکری</p>	<p>تمید بر ریاکر دوک شینج شهر مارا از دراز عشق ساقی امشب ترانه خواند</p>
--	--

<p>در عشق تو جو ایچ از دینِ دل گذشتیم نشدت گرسخوهری چاغریز باشد ای قوم عشق اخفا شیطانی و سماع است در بیت حزن تنگی از خویش دور بام امشب کم از قیامت هنگام ندیدم نستی شبانه بلفظ صبح نبود در دهر خربز ایلت جابے دگر نیایی آه از تغافل صوا آخر ضرورت افتاد</p>	<p>ای پناہ سلام گوید پیران پار سار نیکو نگار از ندر مرغان خوشنوار لا تشنه لواء جهاد لا تقموا هناء بر روی باد بکشاگیسی مشک سار فردا اگر به بینم دیدار آشنای پیرمخاں سحر که این نکته گفت مار آنجاکه خنده آید برپاوشه گدار کز رازهای پنهان محسوسم کم ضیاء</p>
--	---

خوش طرفه آتش هست سینه حسرتی را

یا لیتنا وجدنا من برقه شملنا

<p>صبا پیام رساں آں نگار بر غنا را برونچشتر ندانم چه غدر خواهد گفت رسم بکوی تو اما بساعتی که نهست مجوز مدعیان از عتاب ترک هوا بجز امید که ایمان عشق کیشا نیست</p>	<p>که بہر تست اقامت دینِ جہاں مار کسے کہ دوست ندارد وصال زریار بشاخصا چمن سبزیانہ عققار کہ آتش نیروز خالے تمنا را کسے نہ دوستی دل زلفزار</p>
---	--

چو ترهات ندیم و چو پند انا را را	بگوش غیبت از خود گذشتہ را بپست
که هم مزاج نمود است میز و برنا را	هلاک مستخره نشیوه جمالی تو اتم
فلک که گل بچمن داد و لاله صحرای را	تخاک کویتو آنجسم بر آورد و اتم
گریز نیست جوانان بدو نه پیر را	مرید پر مغال شود که از اطاعت او
بحکم شاه زبان عنذ لیب بختیدار را	رواست منع من از ناله از توان بستن
جواب و شرم کجا بست بیجا بار را	عجب زنگیس محمود است خود داری
بگو بگو ز که آنم و خشتی مدح را را	هزار شکوه تلخ مراد و بردی

ساقی از در و دیوار حسرتی بخت	وے کہ خامہ گر فتم بدست انکار
------------------------------	------------------------------

مطرب بفسوں خواند ز ہر گوشہ اثر را	ساقی ز قصر تہجد ریخت شراب را
از با صد مایا ز مجوس سچ اثر را	لے خبری سے طلبی مفت تو ورنہ
آں جلوہ کہ منہ شود شود اپل نظر را	تا دیدہ نہ بندی نہ توانی کہ ببینی
کز آتش دل خشک کنی دامن تر را	وے سوخته این سخن بختہ بمن گفت
پاک از زخ فریاد کنم رنگ اثر را	در گریہ اگر اشک چکد ویدہ بشویم
صد غمہ بر آب شکنند ترغ سحر را	از بیم فنا نہائے جگر سوز شب وصل

سر	ای حسرتی از عیب کسان چشم پندشتی	سر
ر	کاین شرط نخست آمده اظهار تنگ را	ر

اگر ز این طره مشکین صبا بود آورد مار	بدم صد خرم گل نذر سر منهد و بخار ادا
بدین اندیشه که روی هم گیس اندر طمع افتد	بخلوت بشنود افسانه خواب زیجا را
وفای وعده او از ره مهر و وفا شمر	که طبع نازک او بر نیتا بدقت اضافرا
غلاطون قطنان از از گیتی بخیر فرستند	چکیم نهی بایکت آید این مٹا را
عجب با صبا باو استان آن ملک اند	که چون کشتی رسیدی دیر پیگفت و دیدار
به نوقل گو که خود را بعد ازین تصدیق کرده	خیال صحبت بمنز بخاطر هست لیلی را
نیم نیم سپیدانه خوف قاضی نه نسیم فرو	نمیدانم که از می چیست لذت گهر و ترسار
بکجه صبح صاحب پیگفت پاداری	بعضی انهای پنهان غش طاعتی بر سوار

بگوش پند فرا حسرتی داد و جواب ما	بگوش پند فرا حسرتی داد و جواب ما
همال نسبت که با ما هست جفت پند فرما را	همال نسبت که با ما هست جفت پند فرما را

بوست تو پند ز نغمه گل عنریب را	کوت تو خوشتر از وطن خود غریب را
باغش این چنین که تو بینی تحمل است	ناصح ملامتی مکن این ناشکیب را
بیکر ز حال خسته دلانش مگو که او	رنجور میکند به نگاہ طیب را

<p>دلدادہ ایم شاہد ز اہد فریب را چان خروش طالع شورش نفیب را</p>	<p>دارستہ گشتہ ایم خوش از طعن ہست خلق باد آور و بوجہ حبس آورد قرض</p>
	<p>لطفش بہ بزم دلکش او حسرتی کشد چوں بوی گل بہ باغ برد و عذلیب را</p>
<p>ایکہ کنی تشاوت تر خاطر خوش شود را خیز و بین جلوہ گر آتش بجہ دور را جان الناک را خاطر خوش شود را بندہ خود نازہ گر و خسرو محمود را لذت دیگر بود ز غیم ناک سود را</p>	<p>خیز و نشاط بدہ جان غم اندوہ را مشغلہ عشق آمد و برگ ہوس ناک بسویت باز بغیرم چہ فصل رتبہ چہ پیشیت یکیت بجوہ نیاید بکار نیل نیاورد بار خندہ چہ خوش شہوہ است از پس خشم و عتاب</p>
	<p>خمسر تپاوش و طیر ماند ز پر و از دسم ہاں ز کہ آموختی نغمہ فاوہ را</p>
<p>می در آدینہ بہ از طاعت آدینہ ما جلوہ دارد از صحبت دیرمینہ ما جامہ نازک تو خستہ شدہ پشینہ ما می نیرزد بجوہ خرقہ پارینہ ما</p>	<p>ہاں فریبست نہ ہر خستہ پشینہ ما دست قیاب مدوام و نہ مجلس جایافت چہ توان کرد کہ خیاط قضا و حجت ہم رفت آں ہم کہ بیخانہ گرد و میکردیم</p>

<p>دل نه آنکس که بود در دل او کینه ما نیتوان دید مثال تو در آینه ما</p>	<p>در حریم دل آصجاب صفا جا داریم بسکه رنجه تو پیش نظر هر ساعت</p>
	<p>کار سلفی و مفتی همه میسر و حیب حسرتی بود عجب صحبت ووشینه ما</p>
<p>گویا شناختی نگه عاشقانه را انگل پیاله خواه و ز بلبل ترانه را در دست من سپار عنان بهانه را گو برق سوز و باد بر آستیان را تسلیم او کنم بمکافات خانه را</p>	<p>بر تابستی ز مارخ چوں سه یگانه را خلوت خوشبختی و مطرب زبزم را آسوده شوز کشکش و صیل و لیلوس ای عذریب جاتے تو در خاطر گل است اورا اگر بخانه من آور دکه</p>
	<p>گو حسرتی که مطرب آب زبزم حسن خیر اشب بخواند این غزل عاشقانه را</p>
<p>شاد و میسازم بهر نوع دل ناشاد را بر سر آهین دلاں زن و شنه فواد را بعد عمر یافتم این دام و این صیاد را هر که برخون ریزیم را صنی کند جلا در را</p>	<p>گیا طلفت تو بیا و آرم گے بیدار را بیک نگاه گرم بهر جا نگدازاں بسن بود جانم از نام آبیری تازه میگرد که باز خونهای خویش بختم مزایں خدمت باد</p>

<p>خسرو فی این تازه گل دست باد و صبحدم ارغله ساز پاران جهان آباد را</p>	
<p>بصدر شیخ نشاند بالتماس مرا اینس ماه رخا نه ابکلف آئین است بجنگ فت و ز فتم بصلح از پئے او و گرا دای پری در نظر نئے بجد یا بروی محبت نگر که به نشاند ریقب اگر بدرت یافت باز جازوم نیکاشد آنکه فلاں محرم تومی آورد</p>	<p>شراب پیر مغال می کند بکاس مرا گریز نیست ز آرایش لباس مرا عقاب یار چنان کرد دهنه حواس مرا که داده اند نگاه او آشناس مرا فراز سندی با باین پلاس مرا امید هست به عشق قوی اسناس مرا به بزم خلایق تو نپاس بالتماس مرا</p>
<p>چو خسرو ز ره تنگ جام زهر کشم نظیر خویش شمار دجو بولواس مرا</p>	
<p>ایس لاله که رست از گل ما ای کرده دل تو مان فراتوش کوشتی می که جمع هستند از اختر تیره دل نجان بود</p>	<p>و انیست که بود در دل ما جز یاد تو نیست و در دل ما دریا نواش با عل ما شد چشم سیه مقابل ما</p>

<p>شمشیر پست قاتل با پردانه بشع محفل ما از نقش خیال باطل ما سسان گردید مشکل ما</p>	<p>خوشتر بود از هزار زیور میریم ز غیرت اید بیند بستند طایم و توفانی تاوردی معرفت کشیدیم</p>
<p>شب حسرتی از نگارش ثوق فرسود چو کلک انا بل ما</p>	
<p>این دنگ و بونود جهان خراب را بنگر صفا به جوهر لعل مذاب را من بعد آفتاب گو آفتاب را در جلوه آینه شاهر زیرین قباب را یار به گدازیده اود باد خواب را در عفت و صلاح بس کن شتاب را</p>	<p>ساقی بیکه تا بفکرم نقاب را روشن شود حقایق گیتی ز نور او بنمودست نیز آنچه به پیانه و انگشتم بشکن طلسم خویش و جوافکن بنای غیر و البته است راحت ما و عس هم تالان شجبه چون زنده راه محفل تو</p>
<p>او خواسته است باده و ما توبه کرده ایم کو حسرتی که حیل بود اجتناب را</p>	
<p>ساقی چو هر کس شود سبوی مغرب را</p>	<p>پایان زیاده شد دل حسرت کباب را</p>

<p>در پیش و آشفتنم سوال و جواب را امید ز بهار مکن تفتیح باب را پیش آید سناوش و آفر آسباب را ساقی بیار ساغر هفتاب نایب را یعنی که کم دهند بمسال شراب را</p>	<p>ناصح مرغ گسخت بچو آب ماند دیو مرید نفس اگر نیست برام تو بر لطف کس بند دل نیک یار گیر و اعطای خیم حشر لبه دل ملول کرو پس بود جام کم نگهی بر خراب عشق</p>
	<p>ما حسرتی ز شیوه غالب گرفته ایم آیمختن بباوه صافی گلاب را</p>
<p>مرغ آهوی حرم که دست پر کشت ما ناز کن خوب فودخه مژن بهشت ما کوچه غیر و کوی یار دوزخ ما بهشت ما با و شود بارغ ما آب شود بهشت ما کاش بزند بجرمک بهر دزدک و خشت ما شاد بهج میشو و طبع و فارشت ما</p>	<p>منع جفا رضا بیاں حیف ز سر نوشت ما کیست بول و پیست چون بود ترا عیا خانه اجلایا و آیه سزا نموده اند حسب او به روش پرور شتم پی کند و ده که ز مار و انشد کار کس بزندگی صرفه چو کند بچو از غم غدر فارغ است</p>
	<p>مجز عشق حسرتی پاک ستر و از دورت نه چه بجز محبتش بود بستر نوشت ما</p>

<p> سماں بایں بہانہ ترا کردہ ایم ما پر بیدار بچشی ساقی شگفت عیبت ما باز ملندہ لب ساقی چشیدہ ایم اے اک بوی جاں نواز بجائے خریدہ ایم چوں شیوہ پای صومعه از دل نیرود نگداشت رشک غیر بدل لذت وصال از کار کوہکن نبش گفتم تا وہ از دام ما چہ دم زنی ای صید محترق </p>	<p> مہا فی رقیب بجا کردہ ایم ما با عجز حساب دعا کردہ ایم ما شورش بقدرت کجا کردہ ایم ما غنی عجب بکار صبا کردہ ایم ما با اہل دیر ربط چہا کردہ ایم ما از شام تا سحر گلہ مار کردہ ایم ما ہے ہے ندیدہ کہ چہا کردہ ایم ما عنقا شکار گشت و رہا کردہ ایم ما </p>
--	---

دستی کہ بگود در گردن ہر حسرتی

مستراح تا بہ بن قیاب کردہ ایم ما

<p> چشم از ہزار ناز تو پوشد کسے چرا باشاہ و شراب بخوشد کسے چرا از کائنات چشم نہ پوشد کسے چرا جان را بیک نظر فروشد کسے چرا با ساکنان دیر بخوشد کسے چرا </p>	<p> چشم از ہزار ناز تو پوشد کسے چرا باشاہ و شراب بخوشد کسے چرا کیشاہ و شراب بود و ز نظر درگر چون پیش ازین سیو تو تاب نظارہ نیست از اہل خانقاہ ولی امروہ گشتہ است </p>
--	---

عجیب خویش نه نشد کسے چرا	اطهار عجیب او بود اظهار عجیب سوخت
	چون از شراب مخترم همسرفتی در
مستی نمی رسد خمار مدام ما کاتار صبح میدمد از روی شام ما در آمدن و عین سلام و پیام ما و جفتی خطاب او شد و دیوانه نام ما ساقی که بخت، باده گلگون بجام ما رم خورد و هر که از همه گیر وید رام ما مطرب بنغمه باز نماید مستقام ما هر باز نشا هباز و برافت بدام ما نریشی نداید و این شمر نیم ختام ما	افتاده رشتی از لب ساقی بجام ما گلدسته نه بطاق و صراحی طاق گیر شکله همیزند بنم هد و صبا صد گونه همدرفت و دمی رام باشد آب دم مگر ز شور و شرم ما خیزد اشت رسم زمانه دیگر و انداز ما و گسر ساقی باده جاده مار العشال و نه دام خوش نه دانه خوش اما ز اتفاق در پیکلی حلاوت او تا کجا رسد
	ما خمری زیاد شیراز پیچ و بیم ای پیچیز لذت شرب مدام ما
غم ز دل میبرد مسانه ما	جال پیش میدمد ترانه ما

<p> یرونی نورانی ترانازم صد صم را خدا پرست کند مستعزمم میباید ملک نیمروز میدارد دیگر نمیتواند با چرخ بر زمین جستجو زنجیر نیست تجربیشن را نکند نگهداری الحذر الحذر ز عشوه غول </p>	<p> بهر گشت در نه مانده ما حسرت عیش جاودانه ما نکته هاست در فسانه ما رشک بر شربت تشنه ما گه ترا آورد بخانه ما بر فلک است آب روانه ما آتش هست در ترانه ما و بهشت است آشیانه ما </p>
--	---

راه باروت میزنند امروز

حسرتی نظم جاودانه ما

<p> حسرتی نظم جاودانه ما مرغان چمن بستن گوشت آخر نه تو ایت پسر است در خانه ما چسب ایتانی افروخت چو رشک در شمع </p>	<p> عشق تو نمک فسانه ما را آتش زده آشیانه ما را از حد چه بزی بهسانه ما را ای داده بباو خانه ما را افتانده زبان زبانه ما را </p>
--	---

جویای طریق بے نشانی هم گزشتنود چگونه گویم گویا طغش فتاده درین	وز تهنید نشانه هارا آغشته بخون فسانه هارا بر چیده ز تو دام دانه هارا
-- چوں قول تو حسرتی متین است عارف شنود ترانه هارا	
ستم ز شوق باده مده بیشتر مرا ناله عشق خویش از همه پوشتم که مدعی راز نهفته گفتم اگر سا قیام رخ خیزم برای طاعت و اقامت بیای خم آزار آستانه نشینان نخواستند بلبل بگل رسانی و پروانه پیش شمع	ترسم ز وصل و بچر نماند خنبر مرا شاید بسوی یار کند نامه بر مرا می گفتی که باده مده این قدر مرا دل تیره میشود ز سر و رخ سحر مرا پروند و حیریم ز راه و گهر مرا کاهے بسوی خویش بخوانی اگر مرا
سازم نثار آبله پایان راه عشق ای حسرتی دهند چو گنج گهر مرا	
ریشه عجب از ناک شرکان تو بار آشفتهی خاطر ما چاره ندارد	عمر اید از چشمه حیوان تو بار دل جمع نگردید ز پیمان تو بار

<p> بهرج و خم طره تشویش و افکند بسی قدر گل آینه در کام هر دکن شوریده دماغ و سبک اندازد کس هست حاموش که مارادیت این بسکه شمارند </p>	<p> آشتیگی زلف پریشان تو مارا عجیبست بشمشیر و نمکدان تو مارا اندیشه افشاست زور بان تو مارا فروای قیامت ز شمشیر بان تو مارا </p>
--	--

<p> باحسب شیفته ارباب خرابات گفتند که عشقه است بدیوان تو مارا </p>	
<p> حرف البار المنه </p>	

<p> عشرت وادی بر تار بستانا مطلب جوهر پاک خود آلوده عصیان مطلب کم کم قدر و بدر و اندک نگهبان مطلب رنگ اغیار این جلوه پنهان مطلب گل چو در شهر ندیدی بگاستان مطلب قول خوش معنی و قول خوش طاعت مطلب بانگ آلام ز کاشانه گهران مطلب </p>	<p> سحر شمر عذاب شب بجرم مطلب توبه بودی و کجا بودی چو افتادی صوابت و عیب تو در بیان سرتو بس است زبان عشق چه داند بجه کار است حبیب گل نه نام و نسق چند بهم آمده ایست خوش تیاید ببرد عشق مرا استمداد شیوه اهل نهوسیت فعال بخش چسیت </p>
---	---

کام در بخش نهوس آمده از بخش مجو	عیش مخصوص بکبر است ز ایلان مطلب
حسرتی یافته ذوق و زلفیری جویی	نیشکر حاصل مرست ز کنعان مطلب
<p>سحر بهر دل افزون کرده ام امشب بزعم غیر بمن گرم التفاتی وین یقین که مهر گدازد ز گرمی نغم عجب نباشد اگر روز من سیه بنوی نه آن بروز جزا ماند و نه باشد گور نه بپند که وارثی ملاتش ناچار</p>	<p>هزار عشرت نور روز کرده ام امشب سپاس طالع فیروز کرده ام امشب نگه پروی نظیر سوز کرده ام امشب خیال وی دل افزون کرده ام امشب چه گویمت چه شبی روز کرده ام امشب خیال بهجو بد آموز کرده ام امشب</p>
تو حسرتی بعد و نیز آستم نه کنی	که من بجان غم اندوز کرده ام امشب
حرف الباء الفارسی	
<p>به نشه رنگ چمن زار و پدست نجیب چون درم طرب و آرمیداشت نجیب</p>	<p>بروی لاله و گل می کشیدست نجیب کز چشمش زار و پدست نجیب</p>

ز لاله دیدن لاله گرت هواست بخواب هال فرخ که رفت از رخ مه و اختر مے مغانه بخش زلفِ عمریں بکشا سحر زباده گذرشتن چه مایه بدنی است نقاب از رخ گل بر کشید با و صبا	بهار قدرت صانع چو دیدنت محسب بروپی لاله و گل در دمیانت محسب بریزش ابر و صبا در روزیدنت محسب زباغ صبح گل عیش دیدنت محسب نوا و دلکش بلبل شنیدنت محسب
---	--

و دم صلوٰۃ و صبر و عیست حسرتی بر خیز
بنمیت دو بهماں گر رسیدنت محسب

حرف التاء

گلہ ان مانندن کویت بیجاست از غم نیست بجاں آمدہ ام ایں نگاہ چو چشم من نیست از چو بر گور غریباں آمد من نمی ترسم از اں گردنِ چشم کز جفا مانگدار ندبستان	کہ من از جان تو انم برخاست باید آں قاتل برچم کجاست و آنکہ بیدار نشد طالع ماست بہر تعظیم قیامت برخاست گردشِ چرخ سیر و چہ باماست بگذارد بد کہ مایم و خداست
---	---

	آرزو مند جفا نیست عذو حسرتی اینهمه نوبید چر است	
<p>ناله بدل هر چه بود صحبت درویش است آنچه خواهند و بیا چند نخواهند آزا روز کرده است شب تار سیاه روز اندا حشمت است همیشگی شمشاد پاشا شرف گوهر خود را چو رعایت کردند بر در خلوت شال پائی شال می لرزد مخروش از خیر از عالم بالا دارند یعلم الله که حق نیست مجلس ایشان ناله گفت بود اندر کف رفت حق زود بینید که خردم جهان می گردد</p>		<p>ناله خلل هر چه بود نصرت درویش است وین سخن شمه از سمّت درویش است لمعه نوز که در طلعت درویش است دولت است همیشگی دولت درویش است لاجم در همه جا غربت درویش است چشم بد و در عجب سطورت درویش است که ز آفتاب بر او غلبت درویش است مژده آنرا که سر صحبت درویش است هر که اندر کف رفت درویش است هر که اندر گرد خدمت درویش است</p>
	حسرتی دور مدال گرفتگی سیم سر سرمین خاک ره حضرت درویش است	
دور سپهر گریختن چشم سپاه گیت		پرفتنه روزگار از سحر نگاه گیت

<p>طرز نگاه و سوسه فرما گواه کیست ندگس فریب خورده چشم سیاه کیست آن برق را سعالته با گواه کیست ای هم نفس گوی که این گد راه کیست لب بر لبم بنه که بدین سو نگاه کیست باغیر برقرار گذشتن گناه کیست</p>	<p>من خود نگویم اینکه تو میترسی از رقیب پیو عده یک نفس مرده بر منم نمیزند بلبل دور آتش از گل و شبنم ز آفتاب آمد برنگ سرمه و گل در دماغ و چشم هر کس ز چشم عثوه فشات بجالتی است از شوق جان دوباره ندادن گناه من</p>
---	--

بر خاک جیهی گندیده که ترا بل دل
 گوید که این خسته زین خن ابگاه کیست

<p>ورنه هر پرده او پرده بر اندازی هست آنکه در فصل خزان خرم پر داری هست غیر من نیز ترا محرم و همرازی هست مرغ بسمل شده را بر پر داری هست مانگنیم و نگوئیم که اعجازی هست که درین گلکده هم مرغ خوش آوازی هست شوی شیوه تو پرده بر اندازی هست</p>	<p>مطرب بزم به چار نو سازی هست در سر آغازه ریاحین چه قیامت آرد ریانت از فاش شود عریده با من تکی کار نیست نه با ندازه طاقت یکشد لب جان پرده او هر چه که دارد دارد باز چنداں مغرورش ای میستان عراق فاش شد راز زب طاقی دل چه کنم</p>
---	---

<p>صعوبه در بند گرفتاری شنبازی هست که درین جمع حریفی قدر اندازی هست</p>	<p>هستم پس که ترا پیشینۀ خود خواهم خواجہ را شوق نظر بازی و من می ترسم</p>
	<p>نه هوای گل و گلشن نه ملا لے زلفش حسرتی در دل من حسرت پروانی هست</p>
<p>آں نور چه گویم که کجاست و کجا نیست در اہل خیالات رہ و رسم دیا نیست آہ شفقنی طرہ او کار صبا نیست و مرتبہ غیب نہ نامہ نہ نشانیست مطرب بطلب بلبل اگر نغمہ سران نیست ہم تیر نہ دار و پر و ہم آہ رسان نیست جز آن رخ نورانی اندیشہ نمان نیست و اماندگی از کسی روا نیست و انیت</p>	<p>چیز بجز از نور خدا جلوہ نمان نیست پوشیدہ خورم باوہ و آہستہ کم وجد ہیں کار ہوائست کہ خیز و نہ تہ دل تمیز من و تو شدہ از روز تنزل کاشانہ بیارای بہار ز چین رفت صد شکر کہ با طاق آزار خدا ریم اندیشہ چیز بے سرم نیست اگر نیست گر بام بلند است کند و گر آور</p>
	<p>از حسرتی و وصلہ او چہ سہرا ایم شوریدہ دلی دار و آہ شفقہ نوانیت</p>
<p>دلانت کہ معشوقہ من ناز نہانت</p>	<p>دل جوہر تو از لطف توپوں پانہ نہانت</p>

<p>پروانہ تو شک کہ پروانہ زندا نیست ہم عشق مرا جز ہوں و از زندا نیست گویند کہ معشوق تو اعجاز زندا نیست قدر نگہ چشم سخن ساز زندا نیست از نگہ گل بوی ترا باز زندا نیست</p>	<p>بر شمع حسد چسبست کجا شعلہ کجا برق از بسکہ باز باب ہوں کار فتاد است از مردن تو نیست غم اما غم انیت دشن لبخن آمدنت خواستہ گوئی در چہارہ او کوش کہ دیوانہ است امروز</p>
<p>از بیم تو شب حسرتی زار ہی کرد زیں کو نہ فغانہا کہ کس آواز ندانست</p>	
<p>جرم من چیست مرا نیز تمنائے هست یشناسد کہ کہ احد تقاضائے هست ہر کجا انجمنہ انجمن آہے هست کہ خطایش بکسے هست کہ خود راہے هست کہ زہ شید و بہایم سر صہبائے هست آہ از من کہ فے هست و تمنائے هست</p>	<p>از پے صید تو قد و ام بہر جائے هست بہر سمری بود طلب وعدہ و اثن فرمود اندیس بہیم لعنوان ادب باید بریت تا صبح و ساد گیش ہیں کہ بمرے بخت بہمت طرفہ بہیم تو وعد و برہمن بست ایں قدر بار تعلق کہ تو اند برداشت</p>
<p>کیست کایں مرده برو معتقدانِ اورا خلوت و حسرتی و شاہد رعنائے هست</p>	

<p>کاش داند که مار چه تنای هست نخه یاسمن و نکست صبا بای هست اندرون فلان من و لوله فرمای هست قطره اسهل پندار که دیبای هست جز خرابات که آنجا همه اجای هست منظر باش اگر تاب تماشای هست کار من با صنم حوصله فرسای هست الثقات تو که مانا بدار پای هست</p>	<p>غیر بگر بخت از مقتل و غوغای هست شب چه رفته است این من که در کوچه پنهان ناصحا منع برون چو اثر خواهد داد خار را خوار نگیزی که گلش در جیب است جایم تنگ بهر جای زر سوانی من شجر طور کجا و ثمر افشانی کو جام در دست و نیارم که خورم یا ریزم اضطراب دگر افزود دل شیدا را</p>
	<p>دوش میگفت و ز لعل لب او گل میرنجست حسرتی نام مرا عاشق شیدای هست</p>
<p>ترسم که می خلد ز نوشت که شمر است کایں آب ز دور است و نزدیک شمر است دیگر نشناسم که چه لطف و چه است است شود پده سری شیوه ارباب است هر حرف مرا از طرف دوست چو است</p>	<p>زاهد که با کار چنین از منی ناب است رخسار ز خوی ترشده عین چه بینی دانم که بهر شیوه دلم میرود از دست پیرانه سرو و لوله کار است و گرنه هر کس نه شناسا رموز است و گرنه</p>

کافر به پیشست و مسلمان بعدا بست	در انجمنش غیرومن از رشک در آتش
	ای حسرتی این شهر در آغازه باید صد شعر ز لعلت زبان و بکتاب بست
آنهم زمان صحبت جانانه خوشتر است گوی که خالقه از میخانه خوشتر است دیوانگی ز مردم فرزانه خوشتر است با آفتاب صحبت پر دانه خوشتر است اخلاص تو بر دم بیگانه خوشتر است رود و سرود و داده و پیمانه خوشتر است	در دهر طرب نمی و پیمانه خوشتر است ز یاد پر غبت کشم سوی خوشتر است با بوی علی بیا ز نه باقیس ای جنوں تا مهر شمع به پیر عفت بر آورد یاران آشتیا تو قاف امتحان کشند و اعطای خوشست جمله نعیم جان و
	نه صرفه تا ز شو که ز پاغز پاک نیست ای حسرتی خراش متانه خوشتر است
نگاه هست تا سر گاه ضرورت است خوار از صحبت نادان ضرورت است نوازش با بیبایان ضرورت است کنار چشمه حیواں ضرورت است	نشان الفت نهان ضرورت است مرا فرمود ترک عشق و انا منا و شکوه پایان محضر به نشان بهم تر اتر بت من

	به پیش قدم نهال ضرورت بشنم شستن دامن ضرورت مرا آرایش ایوان ضرورت حکایت هایل مرگان ضرورت مسلمانان غم ایوان ضرورت	محذور واجب بود چشم بدین بود بکون آرایش که گل را بود باوی مبادا نکته چینی نیاید دلم بپیشنه شب نگاه کافرش غارت گرفت	
	شنیدم حسرتی بلس صغیری صغیری چند درستان ضرورت		
	مینالم و ناله را اثر نیست آخر ز دلم شکسته تر نیست هنگام تراوش جگر نیست بویست که کمتر از سحر نیست در عشق تمیز با و سر نیست دستور ترانه و گر نیست در بنم تو رغبت گذر نیست می بینم و طاقت نظر نیست	بنیایم و یار را خبر نیست بر طره پر شکن چه نازی آغاز محبت است ای چشم در خاط صاف صبح خیران در انجمن بسر سپیدم بایم و فغان که در محبت با آنکه گریز نیست از ستو چشم بد دور از جمالش	

<p>ہر چند کہ آہ را اثر نیست ہر چند کہ سرور اثر نیست</p>	<p>ہنگامہ فروز بزم عشق است سیرایہ حسن بوستان است</p>
<p>یار اہل ہم اند و ہم شعر است افسوس بہ حسرتی خبر نیست</p>	
<p>مست ناز است بزم بخود و بیاری کیست خویشتر بابت ناس آئینہ و داری کیست صیحت مرغ چمن و مرغ گرفتاری کیست وقت دل غمش کہ دیریں کار و گداری کیست لب گلہیز یکے چشم گمباری کیست اندیس شہر گر خانہ غمٹاری کیست مع سہرائد کہ دلدادہ و دلدار کیست وانہ البتہ بیاہد کم و بسپاری کیست خون و پست چو فروشنده خریداری کیست</p>	<p>پیش اوقد رس ورتہ اخباری کیست یاد آئینہ پیش یا بسردار بر آ ایدل از نالہ بخشش یا بش کہ بید و از آ دشمن من بہدہ است بعشق تو دے شکر لبکہ من و تو ز جہاں مبتلا نہیم نمی کہ مانند نگاہ تو مگر اں سے ارزد ذوق این زمر نہ از خویش بر و نم آورد اندکے لطیف کہ قاری دل را کافی است جو ہم آمدن خیل ہوسناک مناز</p>
<p>و سہ ہر مش سخن از اہل سخن بود کہ گفت بے سخن حسرتی امروز دیریں کاری کیست</p>	

<p>ایں فتنہ ز فوی و افسر سیراہ نا گرفت افسر ز شاہ بر د و گلیم از گد اگر گرفت اندک بر نو غنچه و اندک صبا گرفت وانستہ یار گوشہ و امان ما گرفت حسن تو جلوه کرد و ز من کار ما گرفت ناگاہ نے نثر شد و در پایہ سا گرفت واما تم ما گرفت و گر یہاں قضا گرفت بوی تو دوش آمد و از من مرا گرفت با حاسداں ملو کہ چہ داد و چہا گرفت دل ماندہ بوداں نگہ آست نا گرفت</p>	<p>شب باز قیام نفسم یار را گرفت آندہ از رقیب و طریق جفا گرفت یاراں بخواباحت و فیض دم سحر ہنگام خاستن بہر تاز دست او ز نہار با کسے سرو کارے نداستم محم ز راز نانشہ افشای راز کرد زین کشکشت سلامت جانم اسپد نیست بس خویش را بنیخ گراں می فرو ختم شب دلہی نمود و ز من بہر تبا برد بیگانہ وارد آمد و برد و پنچہ داشتم</p>
	<p>اے دل خوش کہ حسرتی آتش بکار دہا در حیرتم کہ مرغ سحر از کجا گرفت</p>
<p>چو گفتش بگو از رشک گفت نہواں گفت سخن ز جلوه تو یاد در گلستاں گفت بدلہاں نہ برای شکست یہاں گفت</p>	<p>بنا کہ کوہ کنم دوش درو یہاں گفت ترانہ زاشدہ بلبل شگفتہ گل بہا ید بہاشق آنکہ بیابخت راہ و رسم وفا</p>

<p>گجوش گل سخنی عنذلیپ پنهان گفت نپے شکستن توبہ بروز بارہاں گفت</p>	<p>ز رشک غنّ دل از دیدہ ریخت تا دیدم بہوشندی پیرنغاں نگہ کہ مرا</p>
<p>---</p>	<p>دل شکستہ شد چوں ز حسرتی غزلے بنالہ وقت سحر طار خوش الحان گفت</p>
<p>کہ باخجوم کو اکب بمقابل افتادہ است ز ہائی ہوی کہ در اہل محفل افتادہ است نگہ بر تو ز پس روی مشکل افتادہ است کہ انکشاف حقیقت پہ شکل افتادہ است دلے خوشم کہ ترا رشک دل افتادہ است صبابگوشتہ بزم تو فاعل افتادہ است امیدوار ز نیجانہ سائل افتادہ است کہ عنذلیپ برو کہ مائل افتادہ است ازینکہ آں بت طنز قاتل افتادہ است</p>	<p>دل بجانب آں ماہ مائل افتادہ است بظرف پیر خرابات میستواں تلے برو تو بدگمانی دور پہلویت تو خوش چشمے ہر آنکہ یافت ز اہل صفا نظر داند اگرچہ غیر زمن ہرچہ گفت گفت دروغ ز صحبت می دویشیں مرا خبر کہ کند تو عابجیہ پذیرند لیکب سیرانم یکے ز ناز نسوی چمن سرام و بہیں اہل یوقت مہین رسد مرا چہ نشاط</p>
<p>---</p>	<p>خود زمانہ سیرخ کمال نقصا بلش کہ حسرتی بفرخ خویش کمال افتادہ است</p>

<p>ز صد هزار یک نقش اینچنین نشست بدل نشست غبار که بر زمین نشست که مرغ یکغش از ناله حزین نشست بزم دوست کس آفرده اینچنین نشست که گاه زام نگردد و در کس نشست</p>	<p>گمان بد چو بمن بر و شر کیس نشست بسوی عزیز پس تیز راند تو سن را که دم پرده به هنگامه بهار کشاد مگر نه سوزش شکم چرخ داشت که گفت فلکده است سپهرم به بند سیادی</p>
	<p>برون زلفت ز میخانه حسرتی گاه که بیکد ساعت در پیش ابل دیس نشست</p>
<p>حق چو گلچین ده بر افکند باطل سبز نیست بال طوطی که بود خست عیال سبز نیست وانه افشانند گرد خاک بعل سبز نیست و نکستال گر کنی ترتیب محفل سبز نیست گر همه اعجاز بانش سحر باطل سبز نیست باید ابریه چو ابله زمره پاک حاصل سبز نیست</p>	<p>پیش معجزهای لعلت سحر بابل سبز نیست اخر هر وانه تارکیت گو خورشید باش آب شمشیر تو گویا بود از زهر مگم یک شجر از گرمی رخسار عالم سوز تو هر کجا چنید و کان فتنه آتش سببه برق بجاصل بود بر کشت من ای آسمان</p>
	<p>سبز کاری های من زاده و قلم طو زار شک ورنه این فن حسرتی و چشم عاقل نیست</p>

<p> بر وقت من افتاد گذارش سرشت امی رخ و طره تو سنبل و ریحان بهشت خوب در دهر چرا آمده کمتر از برشت گفت بنجیده شمدی سخن آبی خوب برشت التهاب شر را و بگر خسته برشت گفتش زانکه دل با بخت برشت که چه طبع تو بگیتی سخن لغز برشت پر تو و بحر نکمت گیسو به گفتش </p>	<p> منم صبح پر آمدی تفسر رخ ز گفتش گفتش کیستی اینجا بچه کار آمده گفت دارم سنجی چند پیرش در خور بگفتم این ستر ملوکست بدینا مگر ای گفت قرینت خرد سوز که دارد بیتاب بر سر رو ضعیف اینهمه بار از چه فتاد گفت من هم سخن نلوسه گفتن خواهم لطیف او من و کافر نگذار و محروم </p>
	<p> و دوش این طرفه غزل خاطر من انشاد حسرتی خامه و آیه طلبد و بنوشت </p>
<p> اندر اندم که قضا و آنه گنرم میشت که به پیمان ما نیست بجز لطف سرشت نامه پر و پیش آں ساده رخم خطا نوشت که با یغنیش نیکی هیچ کبابی نه برشت من و کجی که در آن کجی نه زیاده نوشت </p>	<p> دیدم که طوف آدم و گبه سوے بهشت خالی از خویش شود سوی خرابات خرام روش باد بهاری بتو از زبانی باد لحنت دل را نمک از پسته خداں تو بود تو و بزمی که در آل بزم عیار بدو نیک </p>

<p>جنت آں نیست که دار و دخل و غیرت بین می نماید که نهانی که م اوم شد دامن نازقشان از سب خا کم گذر زلف مشکین تر ایاچه بهاری آشفست</p>	<p>هر کجا نصبت دیدار تمامایاست بهشت نگران دیدار سومی خود و پزده نهشت که کلم نیز نهشت آنکه گشت را بهر نهشت بر همین رفت سومی کعبه و را بهر نهشت</p>
<p>حسرتی نیز همان گفت که عاقل گفتی بدعی که کند هم سخن گو سرو نهشت</p>	
<p>نیخ دل سهل شد بستی بازاری هست حسن بکلیف کجا چشم بهاں پس نه کجا و بر نزاع من او داو و سب فرماید فرصت باد مذکر که عجب خوش سخنی هر که اروضه دل هست تفرج گاهه لاجرم کار خرابات ز نظم افتاده است پرده دلی چو شد بتکده بدنام افتاد اثر جلوه بهیں است که بخود باشم مجلت بود ز نه جرمی خویشم که پرس</p>	<p>این شایع است که در دست خریداری هست هر سر سومی خرا لذت دیدار می هست که کسی جانب الفصاف نگه داری هست بگذر از من که مرد شده را کاری هست چیز نیست که بتانے و گلزار می هست باقی امروز که ور نشه سر شای می هست ورنه پوشیده ابد چایت و ز نار می هست ورنه اذنی نظر و نصبت گفتاری هست لله الحمد که از قتل منش عاری می هست</p>

<p>حسرتی روزی آسوده دلالی است این نمک پیشکش سینه افکار نمی است</p>	
<p>یار را دل بود نیم میوست هر دای تو عشق ایجاد است دیدن رویت آرد و دارم شیوه چند لازم زندیست مگر آن دلخواه می آید پستی غیر و سرفرازی ما صومعه چمن کجا و کجا نغمه غمزه شک خند</p>	<p>هفت اندر کینش حس است حسن انجامت بوالهوس است وز تو چشم قبول طمس است زان یک ارتباط باعس است ذوق دیگر بناله حس است این نوادر ز آه چرخ رس است ناله بلبل که در نفس است اندک التفات از تو لبس است</p>
<p>حسرتی در شمار حس اما شعله شوخ در نهاد حس است</p>	
<p>زخمی بجام از شره نوشین زده است پروانه که راه بزم تو یافته است در اخطبوط غافل قدش گرم آبخنا</p>	<p>خبر داد مهر بر لب جان حین زده است چون لب بسته تو بشمع آستین زد گوئی که بوسه با برنج حور عین زده است</p>

<p>تلفت با مذاق من امشب خایست غیر بنیم که موکشاں بکجا می برد مرا نازم بلند هستی آه خویش را</p>	<p>شاید که بوسه بلب لب شکستین زده است آں بوسه که راه زاهد فلوت نشین زده است بر چرخ خمیه در قدم او یس زده است</p>
<p>تا نقش مهر تو بدلی حسرتی نشست از غیر هم ز دفتر خود حروم یکن زده است</p>	
<p>زباں زبانه نشان و نقش شهر ریز است فغان که مایل آں جو پیشه ام کرده غم و سرور نباشد بیکه دل اندر جمع سیکه بسوی پاکستان خرام و سیر کون چهار لاله دایند و ابر گوهر یخست شکوفه شادمانده طوطی ز نغمه شیرین عثمان او طوطیا کو بکری که گرواند بنیزی انجم بسند بیکه زده هم</p>	<p>مرگناه نباشد می منال تیر است ششم بگو بگو و هم جفا به پرویز است برنج عشق تو نازم که راجبت آینه است چرخال صبح چرخ منم ولادیز است ز بیم غالیه افشان و رانجه نیز است هزار اندام پرور و شور انگیز است زمام خواش گلور بخت شید است زمان پیری و وقت صلاح و پیر نیز است</p>
<p>هوای گلشن کشمیر حسرتی را نیست دلش به نیک شاید که آدمی نیز است</p>	

<p>چشم کہ پرورش او بخون پرویز است بنیده پیش خلد سیر کز نو نهر است که با قیاب جفایت غنایت آمیز است شراب تیز نوشتم که آتشم تیر است بگو کهن نظر بهر شک پرویز است شقای جملہ علن شخربہ پرہیز است</p>	<p>نہال قابست شیریں عجب بانگیز است فزون ز لب لکشت خط سبز اولی را ہنوز دھقف عشاق جان می یابد بکلم آنکہ مد او نکند مثل نمیش در آتشیم ز دل گزیت کہ شیریں را دعا تر پہنچاں خواستم چکے گفت</p>
<p>بندہ ز گفتہ خود حسرتی بمانغزلی شفیذہ ایم کہ شعر تو در دوا انگیز است</p>	
<p>زیبا می آیتی است کہ نازل بشان تست انجمن پر سایہ سرور و دان تست روشن دلی کہ خاطر او را ندان تست ہر نگشتہ کہ از لب گوہر نشان تست ہر حاجت کایت از لب معجز بیان تست نہاد بہر سہ کہ نہ بر آستان تست آں خاک مشکبوی کہ بر آستان تست</p>	<p>تھا ہمیں نہ صورتِ زیبا از ان تست اینجا چگونہ سایہ فلکینہری کہ امت تست اسرار عیب جلوہ فروزا است اندیاں قویہ قیام ہر بہار و ہر روز و ادب رفت آنکہ بود فکر دم عیسوی کنوں خوش گشتہ ہر دے کہ بخوید رضانے تو ہم صندلی چہیں سوز و ہم عمیر حبیب</p>

<p>درج و علم بوزت مهر و نشان این تست آنی که امر و بنی خدا بر زبان قست بر تو تجلی است که بشا یا پادشاه تست رحم برین شکسته اند در کار و این تست</p>	<p>کنو دست دیو که گشت چرخ من آنی که گشت و فیض تو شد فیض حق عرش عظیم را بجز و تاب این قدر شاهان سخن صدر نشینان بارگاه</p>
<p>دلخیز کن و مبین گشته ناصواب اند چون هر چه هست حسرتی آفرین تست</p>	
<p>آنچه خدا خوانسته غاطر هیچ تک نخواست شیوه مهر بایش رسم طرز شک نخواست هیچ کس باده در چاشنی نمک نخواست یافت فقیر بنده اسیر و سر از یک نخواست مطرب ما بخت من باده را از یک نخواست هم دل تو خوانسته آنچه دل فلک نخواست</p>	<p>چسبست که این رخ استه و آن فلک نخواست شوریش بگمانم دل و در و درون نخواست ملح بود مطاوعت لیک نه هر کار و است دوش گدای لای خوار بر در و در و در نخواست شیوه مار بودگی طینت ما فخر و کی وصل رهنمای چرخ نیست شک اندیش نخواست</p>
<p>حسرتی که بکار خود یادی از کس بجو مرغ برای آتش بیان دگر از شک نخواست</p>	
<p>دل بجز تست انداز هر مجبور و پست</p>	<p>پس نائل نمک کن که آستین مشورت نیست</p>

<p>فخر جنت ساختن اندازه فردور نیست شاید ستانه نازک کسب ستور نیست در محراب هوای نغمه منصور نیست بخت و نشر احوال متعجب بر صورت نیست در حرم حرم سلیمی جز این دستور نیست</p>	<p>غلام را انعام پنداری نه مالدوی عمل شش سال حسن بر پیش نقاب انداخته هر یک به اعلی و دیگر دل از گفت می برد از صدای چنگ دلی از خاک سر می کنیم بان نایان قاصد ملام داده از من گوی و پس</p>
<p>-</p>	<p>دیدم ام در بزم دی بر پیش از فرمان وی استم منظر ای بر تقوی زهرت نشیند و زور نیست</p>
<p>نه فلان ابن فلان این فلان میبایست را عشق تو چو حسن تو نهان میبایست بسیار هم لبر کوی منان میبایست چو عجب تفرقه پیرو جوان میبایست بسیار تفرق بهشتی بهمان میبایست</p>	<p>عاشق چهلین بے نام و نشان میبایست تو که انجای پنداری و گرامی گری گر بهستی قدم رغبت طاعت و در دل گر بهستی از برج خورشید تابش پیش است مژده نشان چمن زار و لم و انشود</p>
<p>-</p>	<p>جناب طرف کم و شکوه زیانی بهیات داده اند آنچه به شخص همان میبایست</p>
<p>چون نخل گل آورد امید شکر هست</p>	<p>از نالین بر لب پا را اندر صحرای هست</p>

<p>ہر چند ز خود بیختر اندر وینسکن ز نہار کہ از سہاہ برد جاووی ناصح چون طاقبت پرواز ندارد و ز گلستاں جان و دل عشاق تبعد و فراق چہ بینی</p>	<p>با اہل خرابات نہ رہا خیرے ہست آنرا کہ بد بنال بت عشق گریے ہست بلبل چہ سراپد کہ مرا بال و پرے ہست بنگر کہ ز معشوق نہائی نظرے ہست</p>
<p>امید کہ آن حسرتی شینہ پاشد گویند کہ در یاد یہ آشفتنہ مرے ہست</p>	
<h2>حرف المثلثہ</h2>	
<p>ہر چہ پیشیم و در بودیم عیبست بیشی چند و را بخا ویدیم سخن آن بود کہ گفت زیار سر ہاے اعلیٰ ہم نزدی از در پارکے پایہ نگشت عشق ہم عقل نہا چراں مانہ</p>	<p>ہر چہ پیشیم و در بودیم عیبست در نیجاہ کشت و ویم عیبست غیر ازاں آچہ شہودیم عیبست بدست نامہ سپودیم عیبست غیر را شیخ خودیم عیبست عشق چہ عقل خودیم عیبست</p>

	<p>راہ گم کردہ غنیمت ویم غبت زنگ ز آئینہ زور ویم غبت</p>	<p>رہزنی نامہ دینے راہبر نیت شکستے کہ شود عکس پذیر</p>
	<p>حسرتی مجلسِ مقتل شد سخنِ عشق سرور ویم غبت</p>	
	<p>حرفِ الحیم العزیم</p>	
<p>گلزارِ السیرِ بیاباں چہ احتیاج ہنگامِ برونش بہ نگہاں چہ احتیاج داری اگر لے بگستاں چہ احتیاج دیگر گواہ پاکی و اماں چہ احتیاج مشتوتہ ربستی پیاں چہ احتیاج مارا بہ بلبلاں سحر خواں چہ احتیاج گونی ترا پیرش نہاں چہ احتیاج ابا بزم گاہِ رقیباں چہ احتیاج</p>	<p>ولید اللہ فرجِ بستان چہ احتیاج رشکِ رقیب گم رنگیاں نبودہ است داری اگر سے سرور اماں چہ حاجت نخور ویم بھر شنیدی غم بسنج نمود خوش و ناتخت سخت کوشِ عشق نہ پڑاں بنا لہ خود وجد می کنند صدا لشکست بہ بابِ درد و ہنوز ہاں ایمن ہوا بہ اراد دوستی است</p>	

بلفظ پیش صنم چو دہ دست حسرتی
دیگر بکمال سلیمان چہ احتیاج

حرف الحیم الفارسی

صبا ی صبح گاہ و شرابِ شبانہ پہنچ
عیشِ مغان و دلکش و کیشِ مغان پہنچ
کاندرقفسِ خوشیم و غمِ آشیانہ پہنچ
پیشِ صریحِ خامہ نشید و ترانہ پہنچ

نئے وصل و دستِ عیش و نشاطِ زمانہ پہنچ
نئے درونِ جنت و نئے درآتشیم
ما عند لیبِ گلشنِ قدیم و اسے ما
بمطربِ خموش فکرِ غزلِ می کینم ما

ای حسرتی ز طول سخن اختصار نہ
آسانی کہ این نہیں است برنگِ زمانہ پہنچ

در شہدِ پروانہ بود تار و دو گریہ پہنچ
یارِ سپاہِ رندِ مرزہ دیدارِ رندِ گریہ پہنچ
ساقی می از غولیش ربا آرد و گریہ پہنچ
ز باد و بہیں جبہ و دستارِ دو گریہ پہنچ

ورفتہ دلم جلوہ دلدار و دو گریہ پہنچ
جاں پر لیم و شوقِ لقا کے تو بجم ہم
ورائے سخنِ یارِ خود می را بنود یار
دستے نہ بدامانی و فرقے نہ بنائے

یک فروزیدیم که مشتول بخار است پایند رسوم اند و حقیقت نشناختند آل آبی پرداز تو دیدی که چاکر و بایم ویت ماه و شش زهره نواس	و میکده با سستی بیکار و دیگر هیچ در تیکده با ششقه و زمار و دیگر هیچ در آینه ام عکس رخ یار و دیگر هیچ وزمی خم چند و دوسه میخوار و دیگر هیچ
---	--

و حسمی از آنجن منظر چو بخت
گفتند فقیهان که تو و وار و دیگر هیچ

حرف الحاء

ممنون اخترم که فرستیدم صلح بس مشوه خوردم از کجک التفات تو بر من می محبت و لافقت حلال باد غیر از حدیث جور و سخن های دشمنی مقتل افضل گل شده باشد و بارع او لطه و عتاب یار چو دام تو	آل که تنگ داشت هزاران نام صلح آخر پیام جنگ شرم پیام صلح ز انزال که بر رقیب حرامست صلح زینهار از لبست نشینم کلام صلح دشمن که بخت است خیالات خام صلح از جنگ گر رهاشوی آمد بدام صلح
--	---

<p>دوستی و دین و روح چون نام تو نام صلح گفتا که باد تا بقیامت قیام صلح</p>	<p>تو که ستیزه تنگ بکنی دل چو تو که غیر باوی شدم دوچار بچرخ که غیرم</p>
<p>ای حسرتی بچشم جگر تشنگان شوق ختم تراست از سحر عید شام صلح</p>	
<p>حرف الحار المعجم</p>	
<p>که دشمنای پئے آزار دشمنان گستاخ رفیق اگر بنهد پا بر آستان گستاخ بسوی مصر نفیست کار و اب گستاخ مکه یار منع نموده است و پاسا گستاخ بیزمها نتوان حسبت از و نشا گستاخ تو ناز شیوه غرورت بسزها گستاخ که برق میجدش تابا شبیا گستاخ که در ادب که ناز است راز و اس گستاخ</p>	<p>چنان بچشای عشاق آسما گستاخ بتر سجده های نشا جرم بیشتر بخشد اگر نه یوسف کنای متاع شان بودی و عالم که عدو بسوی آل حسیم رود بر و نجات و از خود نشانه گذار عجب که صحبت من با تو سازگار افتد چگونه بلبل شود دیده در نوا آید ز عشق بگذرد محرم شود بنانه بری</p>

قیب ہر زہ سراید زینک ظریف من	شدم بچلہ منستی باستھاں گستاخ
	<p>چو حسرتی بدلم ربط معنی خوش را چنانکہ بآب آرزوگاں فناں گستاخ</p>
	<p>حرف الدال المہملہ</p>
<p>بینہ اہل صفا طرفہ جہانے دارو پیشم بچشانی کہ زنگسن باشارت فرمود بیاہند زہمہ عرض محبت جز من بار زہد الہمہ جانبداری و خور آشامی است تھہ خلوتیاں کو بدت و چنگ بک رقہ گیر و یوگرشیوہ زہدی و زہو نوحی نظر نش آں نیز تصنع دانہ مالما باز بچکارہ ستم دوزو</p>	<p>ایں ہمانیت کہ از دست نشانی دارو سوں آں راز کہ بر نوک زباختی دارو من نہ انم بمن آیا چہ گمانے دارو در معی محبت ایں قوم زیاسنے دارو بہ نظر بآئین آشفٹہ بیاسنے دارو پگذاہید کہ رہبان جو اسنے دارو دل از غمت چلہ آلودہ فغانے دارو دل من شاد اگر یک دوز مانے دارو</p>
	<p>حسرتی کو سخن خواہہ بلند است</p>

<p>کلکات با نیز زبانه دایره دار</p>	
<p> با منچ صوفی سر پا زار بر آرد آب در گور و زون بازار شکستن از رشک عدو قطع نظر ساختن از یار آس حرف که بیگانه بشود آب بلبلد کاری که خلی داشت نیکو نفسا را ساقی به طایلو و مغنی بنوازد از بهر دم آب بطلعت پیر شتابی از نرگس مخور تو شب و کی می رفت دوش از مهر تحقیق چو در نمود نگارم باور دگشا بد نتوان بود که بن کار چوں دیدم شورش غوغای قیامت </p>	<p> نامحرم این کار با نیکان بر آرد دین طرفه که این نیز در کار بر آرد آسال بنظر آرد و دایره دار شیرینی ز لب محرم آسرا بر آرد از زخم زخم زخم آسرا بر آرد ناگاه ز غلور آسرا بر آرد در بیا که جسم پیر آسرا بر آرد ز آسرا ز آسرا ز آسرا بر آرد از آسرا ز آسرا ز آسرا بر آرد از آسرا ز آسرا ز آسرا بر آرد از آسرا ز آسرا ز آسرا بر آرد از آسرا ز آسرا ز آسرا بر آرد </p>
<p> با حسرتی خسته مرا آنچه گمان بود از شعله و هم غلط کار بر آرد </p>	
<p> هر چند شغل باده از این خسته دور بود تسلیم امر پیر بنام ضرور بود </p>	

از بخت و اتفاق هم ماند آسبستی رفتم که خویش را بعباد ما متعال کنم هر چیز را بتو نگرستم مگر قوا قرین طلب کنی و خودی سدا راه خود آفرخ که پایمال غم عشق و رشک شد و اعطای بخش بود و حریف بگوش گفت دل تا دماغ چشمه نورا است موج زن	دلدار تر ز خویشی و دل من غمور بود اورا بجز بهر چه و دلم ناصب بود بود بهرم یار جفا که بوقت ظهور بود ایں نعمت آں ره بود که از خویش دور بود عمری که دستگاه نشاط و سرور بود انک بخویشی هم نگرستن ضرور بود ساقی مگر بجام شراب ظهور بود
--	---

رو کردم از بسوی خرابات حسرتی
عیم مکن که طبع ز دنیا نفور بود

بزای و لوله کردن بهانه میخواستند چه بخوندند شهیدان عشق که پئے زخم مرید پر مغاتم که پادشاه و گدا بین دماغ خدا دل که چوں بود و غوغا نه سالکان طریقت رفیق میجویند بله و اهل خرابات ا بختن نه زنند	معاشران سخن عاشقانه میخواستند نیکه تهمطرب پیش ترانه میخواستند مراد خویش ازین آستانه میخواستند نگه برونی گل از آشیانه میخواستند نه سائران سبیلش نشانه میخواستند بجام می زد و عالم گرانه میخواستند
---	---

بروای بسوی می از هر دیارتان فله تا	که اهی طلبند و گرانه میجو اهند
مغان در آب کنند استراحت ز هر نگاه	صلح و دشمنی است بانه میجو اهند

بصلح حسرتی و یار هر دو را میل است	ز شرع و اسطوره در میان میجو اهند
-----------------------------------	----------------------------------

معمشوقه که خوشحال باشد	به زانکه پری جمال باشد
فی بشکن و بریز کاینها	زینا بشب وصال باشد
از مجلس رشک خیز بر خیز	گر قوت انفصال باشد
چه نور تر از سیه و سیاهست	معمشوقه نهاده سال باشد
خوش طره حکایتی است ازین	بد گفتن اگر حلال باشد
صد پرده بروی دو لبند	زاں جمله کی جمال باشد
دل بستن تست ممکن اما	دل کندن نامحال باشد
ز مار ز کف بنه منهنستی	کایس دور ز اعتدال باشد
بیت و دوسه خوش بخواں که درو	فرک نه ز خد و خال باشد

به وجه به حسرتی میادین	کاین شیوه اهل حال باشد
------------------------	------------------------

<p>دردی کشال چوسوی خرابات بکنند یک دیدن تولدت عمرم بباد داد تسکین بجای لطف زبانی که سود نیست خواهان آن میم که رسد فوق اوج کام ما خاک گشته ایم بر ایش نشان ما آنانکه در سکوت دل از کف پروده اند</p>	<p>اول بآب چشمه مرگان وضو کنند آی وای آنکس که بوصل تو خاک کنند در کام شعله قطره آب آفرین کنند ز آن پیشتر که دست بنجام سپین کنند یابند گریه بکوی عدو جستجو کنند آیا چاکند اگر گفت گو کنند</p>
<p>بهر گز حسرتی باده خوار ما روحانیان بچشمه کوشه وضو کنند</p>	
<p>چو با هر کس در آویز دور آخ باس آویزند دم هوش چنان بینی که چو آود و کم باشد چو پیغم خشکی با دیکه پیش نمی آیم خوشا تعظیم احباب ز به تکیه اصحاب</p>	<p>روان لرزد مرا از بیم چو باد شمش آویزند که شمش چنان یابی که کس باد شمش آویزند بمیدانم چه پیش آید چو گاه با من آویزند که جبریل امین هم خار در پیراهن آویزند</p>
<p>خوش آن دم که هجوم شکوه زنی ز لب گویا تو بر چیزی زناز حسرتی در دامن آویزند</p>	
<p>در پیغانه ز دم که نشام دادند</p>	<p>دردی خواستم آب حیوانم دادند</p>

<p>از می هوش رُبار طل گر انم دادند بال اندیشه برای طیسر انم دادند لاجرم انبستم دهر اما نم دادند همه بردند عیان و به نهانم دادند کار سازان قضا بخت جو انم دادند پاوه آس بود که اندر رمضانم دادند جالب در خاطر آتش نفسانم دادند نعمت اینست که از دوست نشانم دادند آتش از شمع گرفتند و بجایم دادند</p>	<p>تفرقه در قبح و پاوه و ساقی میبوت سیرگاه نظم گلشن معنی کردند تشبوه ناز تو انبلز منیداشت روا نازم انداز بتانه اکیدل و صبر و شکیب پهل به پیری کنم ای شیخ ز رندی توبه راحتی هست به راح ولیکن ساقی دل افنده کجا گری هنگامه کجا دولت ایشت که از خویش مرا بگیرفتند شیف که در بزم تو جز غیر کس یار نداشت</p>
	<p>حسرتی انداز نشسته تو بنشین چپرس در میخانه ز دم کعبه نشانم دادند</p>
<p>گو فرو سهل بود ولیکن ادا که کرد از بوی طره تو سخن با صبا که کرد ایس عقده با کار من مبتلا که کرد غیر از تو جور های محبت فزا که کرد</p>	<p>جز من نهان قتل بقاتل دعا که کرد و امان و حبیب با همه چیل آستینت ایس پیچ پای زلف خم انداخت که داد هر خصمی تو موجب صد گونه الفت است</p>

اینها که میکنی تو بن سن کنم باد	گذاشتم که با تو مرا آشنا که کرد
که گرم شکوه که بسپاس است ز زبان	با جسمی جفا که نمود و وفا که کرد
<p>چو گل شکفت وقت صبا بود</p> <p>کنون مطلب ز من صحت</p> <p>همانا زور از نهان مجوی</p> <p>بخوانم جواب خط خویش را</p> <p>هر انیز البته بیرون کنند</p> <p>رسیدم بآن چشمه بی نشان</p> <p>شکایت فزون میکند دوستی</p> <p>خلوت سرا بیکه یوسف هم است</p> <p>بروز قیامت قرارش مباد</p> <p>نشان نمود از تردستی</p> <p>بستی حقیقت سزائی مکن</p>	<p>در سیکده روز و شب و ا بود</p> <p>چه پوشند راز که افشا بود</p> <p>بمیان مردی که رسوا بود</p> <p>نه نواز چه بر بال عفتا بود</p> <p>چو در خانه ام یار تنها بود</p> <p>که انجان موج و نه دریا بود</p> <p>ولیکن بشیر طیکه بجا بود</p> <p>نشانی کجا از زلیخا بود</p> <p>هم آمل که از وی شکبیا بود</p> <p>بسیجاده ام داغ صبا بود</p> <p>تفاوت زمی تا بمی نماند بود</p>
شایان نشستن در آن حسرتی	

بزننے کے رسم مدار ابود	
وضع جہاں چہ سود کہ زیبا ہنسا دہ اند ذوقِ نعیم وصلِ ز آسود گالِ پیرس باسادگانِ خوشیشِ فائے تو اں نمود زاں جمع بودہ ایم کہ خوانا بہ در کشند شوری شکر و ف در دل مضطر فکندہ اند بر طالبان وصل تو افسوس می خواند	ہر گہ آسائیں برید و ریاضت اند کایں چاشنی بکام تمنا ہنسا دہ اند دل برامید و عہدہ فردا ہنسا دہ اند وانگہ بہ پیش ساغر صہبا ہنسا دہ اند سرے عجب بجان شکیبا ہنسا دہ اند آنا ننگہ دام و درہ عنقا ہنسا دہ اند
گر آگہی نہ راز نہاں حسرتی گو وضع جہاں چہ سود کہ زیبا ہنسا دہ اند	
از من چو کشتی بکیں چہ خیزد از زاری ہنفس چہ حاصل دل را نبود اگر دماغ تامی نہ نہی بچشم ترسوف لطفے کہ کنی نہاں نامد گر جو رکنی و گر ترسم	جز آہ دلِ ازین چہ خیزد ہزار گریہ ہنشین چہ خیزد از طرہ عنبریں چہ خیزد از دامن و شبنم چہ خیزد گر من نہ کنم یقین چہ خیزد از من بجز آفریں چہ خیزد

از گز نه آتشین چه خیزد از نگت یاسین چه خیزد از جامه ریگیں چه خیزد	جز نازگی نخل الی الفت آنرا که بوج هواسه بخت فقر است صفاد و گرینه
خورند تو باش حسرتی هست اگر شاه و گر غنیمت خیزد	
بلبل نیست بگلزار که بشید انبود کاغذ پریم بدرت آرد و دور و انبود ریختن آب سبب و شکوه بچا نبود خرقه نیست که آلوده صهبا نبود اینقدر نیز که دلداده دنیا نبود عاشقی پیشه بهماں به که شکایا نبود القاصی است که در موجه و دریا نبود گفت عشق است چرا حوصله فریبا نبود	در خرابات کس نیست که رسوا انبود وای آن آمدن آه اناں برگشتن بنی ممانت بود آن شور محبت که در آن ستر حق حرمت اصحاب نگه می دارد مرد آزاده در آفاق کجا یکس است ضبط و تمکین نه به ز اوصاف خردمند است شرح این می توان کرد و کج و درین است بگفتش عشق تو ام جو صله میفرساید
حسرتی میرود امروز بشو قی که میر آه گریا رنجوت که رهنما نبود	

<p>گر چه دانی کہ تکبر ز بخت زبانه می ربا بند و بستے را کہ شک پیا پیور وعدہ و فعل سزاوار تھا نہا نہود میر و مہ جاکے دریاں ہم بود یا نہود بچکا آچھہ نہبت تو گوارا نہود آہ ازاں دم کہ مرانا س تماشا نہود</p>	<p>بادہ یار دم او پاشش گوارا نہود دلبرال بہن کہ بایشیوہ شہر آشوبی غنظ باش و مکن شکوہ وازدیر مرغ بگذر از دولت و توقیر تماشا سفت است بادہ ز اں سیر نخوردم کہ مہا دازن من بدیدن گرو و او بنمایش مانک</p>
<p>حسرتی تازنش ہنداست بشیرین سخنی ایں خنہیں طوطی خوش لہجہ بہر جا نہود</p>	
<p>بوے جہاں از نفس پیر مہاں سے آید جنرے ہست کہ عید رمضان سے آید غندیبے ز چمن ہاں فشار سے آید سخن راست بہر طبع گراں سے آید تا چہ اندر عوض از سنجہاں سے آید من عیاں میر و دہاں سے آید در بہار آچھہ نیامد بہ نساں سے آید</p>	<p>دخرا بات رو دہر کہ بجائے سے آید ساقیا دیر پیار او سے لعل بیار بو کہ فیض نظرش راحت جانم باش خوبی شیوہ خود از من دیوانہ پس نذر مہیا نہ نمودم خسرو و منتظم باشش عشق مگر گذر و از معشوقی و ز شباب آچھہ نکر دیم بہ پیری کر دیم</p>

<p>از چنین پیرا بوسے زبیاں می آید پهل در آغوش من آن سرور وای می آید رنجسته هست که گاهے بهیاں می آید</p>	<p>خستگان از لبش تو شفای یابند رخشه در تن قند آنساں که زهم دورا قتم و دریاں من او نیست حجاب سے الّا</p>
<p>حسرتی عاقبت انظار محبت کوم آنچه در دل بود آری برباں می آید</p>	
<p>که بر تربت کشته قاتل نشیند حکیم که در فکر باطل نشیند در اں دم که کس از تو غافل نشیند دهم داد تیرے که در دل نشیند ندیدم که صیاد غافل نشیند به بزم تو دیوانه عاتل نشیند نه پوئی بر اے که سائل نشیند که آسان آمد آنکه مشکل نشیند بگوئید کاسودہ قاتل نشیند</p>	<p>مزن طعنه کاین نقش مشکل نشیند نه خود را که از ره برد عالمی را همه عمر خود را بجمرت فروشد کنم پاد اے که از سینہ خیزد تو بردام خود بیکسہ داری و گرنه ز پیش تو سر زانہ دیوانہ خیزد به جوئی جزا برے که گوهر فشانند چو دامن کنی فارغ از من بناشی فزون از دو دم خسته و زخون غلطند</p>
<p>کنون حسرتی چوں تمام است کارش</p>	

ز خلوت بر آید بمحفل نشیند	
کیست آن کس که بانکار بے باز کند تا چه حیرت خوش هست غرویش یارب پهلوی غیر بزمش نکنم جاے که نیست دید در آینه چیزے که ندید است گے	لب جاں بخش تو گر دعویٰ اعجاز کند جور باشیفته خویش در آغاز کند چشم آرم که نگاہ غلط انداز کند حیرت نیست گر آئینه بر و ناز کند
حسرتی بادۂ مانثہ عری دارد میرسد دہلی اگر نازش شیراز کند	
خود را ہر شہر مندہ احسان تو یابند حسن تو بلا نیست کہ ہر دل کہ شود گم دامن نفسانی بسر حاکم عروزی آن بادۂ صافی کہ وفانام خوش اوست گر چاشنی فقر نداری ہمہ خوست سحرے دگر نیست کہ گلبوی فنا دست بر بستر ناز تو چه رفت است کہ امروز بہیصر فکین قتل کہ آسودہ دلاں نیز	کز باعث تست آنچه شہیدان تو یابند در پیچ و خم زلفت پریشان تو یابند این دست ادب پیشہ ہدایان تو یابند خوش آنکہ یہ پیائہ پریان تو یابند آن نعمت الوان کہ سر خوان تو یابند آن شعلہ کہ در چاک گریبان تو یابند بوسے دگر از بنبل و ریحان تو یابند در روز جزا اجر شہیدان تو یابند

<p>منشور عجیب حسرتی از خسرو نایب خجانبان عملی فتنه زد دیوان تو یابند</p>	
<p>بخانقاه مگر پیر میفروش آمد چناں ز دم بضم خانه نعره تکبیر نہال زند و درج گل فشاند و بار آمد زباں بکام بہ از گفتگوے لایتنی ہزار عیب اگر درشت با کے نیست پیا پیایے دے کجاسے اس ساقی نہان مزار و لایتنے ہاے شور افزا بشب ز کس فزاں او پستی زاو</p>	<p>کہ شیخ باہمہ افسردگی بچوش آمد کہ بت پرست ز خورفت و بت بہوش آمد کہ بار آمد و بارگ ناو نوش آمد مرا ز خوش سخاں بہنجین بکوش آمد کہ عفو و لطف خداوند عیب پوش آمد طیور صبح گے را دم خروش آمد کہ دلبر نمیکینم سخن نیوش آمد کہ صبح گاہ بدریونہ می فروش آمد</p>
<p>تذوق حق و بلبس و نوا سنجی چہ حیرت است اگر حسرتی غموش آمد</p>	
<p>تو اسب من پیر کس خوش نیفتد بہر گاہے ترا افتادہ ہست براقتد شاہ یاد رویش لغزد</p>	<p>دل آسودہ در آتش نیفتد نہادش تا کجا سرکش نیفتد سیوے بادہ ہمیش نیفتد</p>

ز شمع روئے تو آنگه هر موسم	که خود از من بمن آفتابش نیستند
ز عرکاش بد نما رخنه افتاد	الهی رخنه در بکارش نیستند

تو پند حسرتی را خوش نداری	
چکویم تا ترا ناخوش نیستند	

تا راه از دلبه بد لبه بسته اند	مکتوب ما بهر بال کبوتر نه بسته اند
دائم که غیر می رود امشب بخانه اش	کز نیم شب فزول شده و در نه بسته اند
افکنده است تیرگی دل غشاوه ها	ورنه نقاب بر رخ کافره بسته اند
از کوی او نیر و هم پے نکرده اند	از بام او نمی پریم و پر نه بسته اند
اندر وفای وعده نه تکرار در خور است	پیاں دم الست نکرده بسته اند
باشا دال بسویدی نوشی شاد باش	در روانه ثواب مستند نه بسته اند
از گوهرین پند فلک خوشتر است	انجم ترا اگر چه محجوب بسته اند
از روی بهر ماه بر انداز پرده را	هرگز نقاب بر سره آینه بسته اند
از بیم او زلفت اگر نامه بر چه پاک	پای نسیم و بال پو تر نه بسته اند

شنو حدیث فیضی و با حسرتی بیا	
بر آب خفته سکنه نه بسته اند	

گفتا که بخشش آنکس که دلارام ندارد	گفتم که بهر تو دل آرام ندارد
ندازد که عارف طمع خام ندارد	گفتا طمع من ز کیت سر زده گفتم
گفتم که دلم حوصله کام ندارد	گفتم که بر دهره ز تو گفت که گستاخ
هر چند که لذت بخر جنام ندارد	صد ذوق گرفتیم از آن نو بر خوبی
آه از روش او که سر بام ندارد	فریاد ز نقوی که بنهر دوش نتوان رفت
بیوصل تو جان و دلم آرام ندارد	هر چند که آشوب دل آفت جانی
میکیس جز از گردش ایام ندارد	بر غیر دلم سوخت که محو است بهشت

از حسرتی ندارد پیر نشانش
 کا و ساحت دل دیگر و نام ندارد

شمع در محفل و پروانه ز محفل برود	عاشق سوخته اندر بزم تو مشکل برود
کینه از سینه گیرند حسد از دل برود	یار انصاف فنا باش که صحبت شای
نیم جان بختنش یاشد و قاتل برود	جای زخم است بر آل سبیل سکیں که هنوز
زاهد معتزل و راهب خالین برود	آه از آن حسن که در جلوه گمش بهر جمع
یار چوں گفت که برگایه ز محفل برود	غیر از دوش از آن بزم بخاری را ندیم
عشق با زیست نه با زیست که محفل برود	این همه جلوه نماز است تماشا ئے باش

	<p>حسرتی زلفت ز کوی تو بنوعیکه می بینم دود بنود که بهم امشب دونه منزل برود</p>	
<p>با خویش دشمنانیم ما را خطر نباشد در بزم و عطا از عشق در سینه مگر نباشد کم کن چنان بچویشم که من اثر نباشد من نامه می برم خود گرامه بر نباشد با دشمن است راهم از من بتر نباشد هر قطره ز ابریشماں بهم گز نباشد شوریدگان او را از خود خبر نباشد از دود ساگر به پیغم تا به نظر نباشد</p>		<p>بم بر ما ظفر نباشد کس نه دشنه و گلو کس تا و اندر اباد در ده سال نهوده کارم بم که دوست میگیزم ت پیر مغان نگرود سال اخبار دهر پری ناراش افشردی واکوب</p>
	<p>از حسرتی شنیدم دهر بزم نکته بجا خوشتر ز طرز غالب طرز دیگر نباشد</p>	
<p>چرخ را از نکبت نسخه بید آورند آه از آن لحظه که آتش بکفت باورند نیست ممکن که با آن حسن خندان آورند</p>		<p>عنا می تو امد آورند ی بس خشم آورد سینه بهمن است</p>

<p>شادم از خصمی اغیار که از شیرین است عمر باشد که بیاد قفس می نالم بسان تو بسوختنک فرست پیغام بیرون در آن کوی بردن چو ارم غوغای بشوید ز چشم تو ز بانم آمیخت</p>	<p>آنچه از جانب پرویز بفرماد رسد خبر من برسانید که حیا رسد بکنند تو سلام از دل آزاد رسد چه تماشا است اگر مرگ بشد ادرسد گر چه شاکر دلم افتد که با ستاد رسد</p>
<p>حسرتی سیر ز جا گشته خبر باید داد که مباد ابد بر آستان تمام یجا رسد</p>	
<p>نخل و لاله ها به وفات تازه تر شود لایع بجز گردش آیم ناله چیست گلبرگ گشته آنکه از عکس روی او از رشک غیر میرم و بر لب نیاورم</p>	<p>برگ آورد شکوفه دهد بار و تر شود هم روز غم سرا آید و هم شب سحر شود بلبل فدا به پنجه آینه گر شود ترسم امیدوار به تو بیشتر شود</p>
<p>هائ حسرتی زباده عفاف ح کبر تاستی از دماغ طبیعت بندر شود</p>	
<p>سفر سفر بود الا که در وطن باشد دفا خوش است مگر با قیاب خوش نبود</p>	<p>خوش است خلوت و خوشتر در انجمن باشد جفا بد است اگر از برای من باشد</p>

<p>ز سر ننگه آگاه برهن باشد در آن حدیقه که عفتا ضعیف زن باشد ننگه زهره و طرب نایب سخن باشد اگر نگین سلیمان زانه من باشد نه بیت پرست بود آنکه بیت شکن باشد که خود بخودت و درویش در این سخن باشد</p>	<p>خیز ز از خرابات زاهد از این نیست ز سنبل و گل و نسیم و ز گشکم پری ببار عام که گنجایش سخن نبود ز داوری بگذشتم تو باش از دشمن محبت صنم و دعوی مسلمان هزار مرتبه در بزم بودنش خوشتر</p>
	<p>بزم یار بود حسرتی ترانه سرا چو بلبل که نوا سنخ در چمن باشد</p>
<p>داغ می گل که دد و بلبل بفریاد آورد با چو شیرین بیوفای سکو فریاد آورد هر متاعی را که دل از کس زاهد آورد از جهان آبا و کس چو غم نوشت آورد تامل من ناله ای محشر ایجاد آورد بو که تار از نسیم کوه خردیاد آورد</p>	<p>گر بستی آن بهاران جلوه گل یار آورد با عدد نیک و وفای و ز عشق آن بدست میفرودند رایگان در کوچه پر میخان هم شهر حور نتوانست تا جان در تن است میروی بر تربت اغیار و ایم بهر نیست حسرتی زین تازه گل باید نثار دوستی</p>
	<p>غالب آن نگین نوا بلبل که ذوق نغمه اش</p>

حسنہ لیبان گلستاں را بفریاد آورو	
دیم رفتن قدش را فتنہ ہا در آستیں باشد زہے چشم فہول بپوشن ہے نیرنگی کارش بخاکم نامہ در سکو دشمن آمدے آرسے تو ابے دل بفریب نگ و بوسنتہ بنیدانی بوصل اند و در بینی شیوہاے شوخ میوزد دماغ او صدائے دل شکستن برینی تات	قیامت کو کہ نہ تہا یم قیامت اینچیں باشد ز کینش بوجہی مر آید ہمیش رنگ کیں باشد مروت اینچیں با ید محبت اینچیں باشد کہ افخی نیز در زیر نہال یا سہیں باشد زمانے خوشگیں باشند زمانے تشگیں باشد بہا یوں طالع است آں کہ یایش نازیں باشد
ہاں صیدا فکل افتادہ است کا حرم سہتی کورا خونگے در کماں شامگا ہے در کمیں باشد	
وقت سحر ز میکرہ ابو صہار سید کارم ز دست دوست من از کار تر حیف بے برہ کس نامہ ز فیض عطای دوست بمشکل فقا د کار و ندا تم کجا برد اندازہ داد و شیوہ عدل از فلک مجو چم را نہفتن در تہ سورانخ مور و مار	از کاسہ کسام شیشے ہمار سید ہرگز کہ دست من بکشا د قبار سید گل یافت رنگ لہی و بہ لیل نوار سید نوبی ز زلف یا رب دست مبار سید کز وی شنیدہ کہ بگیتی پہا سید افخی بہا سبانی خلق خدا سید

<p>زادہ ہوائے پاؤں زول چوں بروجوں زود و لتگیت دلیل شکستن بود کہ گل حور اں در انتظار و کواکب بجزت اند روز وصال ناز بمحشوتہ میکنم</p>	<p>ساقی رسید و ابر رسید و ہوار رسید وقتیکہ غنچہ گشت بہ نشو و نما رسید یک لمحہ از فروغ تجلی ہمار رسید آری چنین کند چو بدولت گذار رسید</p>
<p>جز حصر فی بیایہ او کس نہیں رسد در حیرتم کہ کار نظیری کجا رسید</p>	<p>:</p>
<p>از نام تو بروہ صد سالہ جاں رسد ہرگز ز پنج دشنہ و خجریاںستم یک مہنتہ گر بجد و سپر مغاں زنی قسمت نگر کہ گوشہ چشبے ندیدہ ایم کہ ابر در فشاں شود و باد مشک بار گم کردہ ایم راہ بدشتی کہ اندر اں بلبل ترا دسج ازین مطلع ار شود مرغ نگاہ یار اگر تا بجاں رسد مار را ہا مساز کہ بسیار کمفتد</p>	<p>در ذکر تو بہار لفصل خزاں رسد ذوقی کہ مدخل از نفس حق چکاں رسد آواز فتح باب زہفت آساں رسد ناں برق شعلہ زن کہ بہر آشپاں رسد دھڑنوشت آنچه نوشتہ است اں رسد بہرن بجادہ از اثر کار و اں رسد پیش از بہار گل اسوی بوستاں رسد حویہ بہشت ہاں کہتہ از آساں رسد مرغ از نفس بر آید و رآشپاں رسد</p>

<p>این برق کے بجز دل نالشا دماں رسد ناگہ شکایتے ز توام بزرہاں رسد</p>	<p>آسودہ ناطری و بجلی طلب کنی چندیں میازمای کہ ترم در اضطراب</p>
<p>بگدازیں وصیت بے سود حسرتی فدا کند کہ باز دریں خاکداں رسد</p>	
<p>اسیر حلقہ دام تو رم شکارا نند تو کیستی کہ گدے تو شہر یار ا نند کہ سم ببادہ کشیدند و ہوشیار ا نند و گز راست زنجی گل و بہار ا نند بر و برو کہ دینجا گناہ کار ا نند معاشرہاں تو زندان و بادہ خوار ا نند رو و ز نطن روانی چو ذکر بار ا نند بر و ز کار چمن طلقاں ہزار ا نند تر از اں چہ کہ رنداں سیاہ کار ا نند نقاب تا نکشود است دوستدار ا نند</p>	<p>شہید جلوه ناز تو جاں شکار ا نند چہ بودہ تو کہ آندوگاں بہ بند تو ا نند خراب حوصلہ آل قرابہ یو شانم بیا کہ عاشق و معشوق سبزہ و بار ا نند وزیر معائنہ چو دم ناکشودہ و گشتند تو انشا خست زہم بختاں شمائل شخص تو باں اشفاعت و لے زہمیت او کجاست چوں تو یکے ای تو از بدائع کون بجویش و نامہ خود را سپید کن ز راہ سرفتی کہ مہمان با و فنا با ہم</p>
	<p>جنات جہنمی از شرب فوہشتن</p>

<p>درال صوبہ کے القمان پیشہ یارانند</p>	
<p>از قیاس و حشمت و در قلاطوں نکار و دائم کہ باریق بخلوت چہار و حیف است بر زرے کہ پئے کیمیار و آں نظرہ ام کہ موجبہ او تاسما بود شوخی کہ باندیم براہ جفا رود ہر کس دم تعجب بدر آشنای رود با اہل حق ہمیشہ ہمیں ما جہار و بر آب گر خزامہ و گر بر ہوا رود معشوقہ از طرب کدہ نا کجا رود</p>	<p>بے زطرہ تو اگر با صبا رود خاکم بسر کہ عاشق کمار آرمودہ ام مغلس شہیم و در طلب دولت وصال آں ذرہ ام کہ لمعہ او تا بخور رسد در لرزہ ام ز لاف و فاتا چہا کند تنگم گرفت ہجر بہ پیش تو آمد م منصور را ہد ار کشید ند بے گناہ پالستہ ہو اہنر درہ بکوے دوست رندیم و بذلہ سنج و می آشام و کا جوی</p>
<p>آمد بہار و سوئے چہ رفت جہسری اردی بہاغ بلبل و ستاں ہر ار و</p>	
<p>شادم اربعہ جفا عذر جفا نیز کنند گفتگو بے مدد باد صبا نیز کنند روم آنجا کہ گر ذکر شما نیز کنند</p>	<p>حاش کہ بتاں مہر و وفا نیز کنند راز عشاق مکن فاش ہمانا این قوم مردمان را چو بہ پنہم بسخن پیوستہ</p>

<p> نمره مصطفیٰ نیز زندنی گردند شبهه شکوه نجیم که بنوا بست اما آنکه تبستی رنداں خرابات باز بست نه بهیں ضبط نفس شبهه عشاق بود نمره محرم اسرار و لیکن مدہوش گوش بر حرف بدآموز منہ تانیکاں گم مکن راہ اگر از رہ ندرت جمے مستی آنت کہ پیجام و سبب دست دہد </p>	<p> پیشہ ز چہ گوہے بریا نیز کنند این خطایست کہ ارباب و فانیہ کنند دور نبود اگر ش ساقی مانیز کنند عذر از بھمی اہل ہوا نیز کنند لاجرم و مردم اظہار خطا نیز کنند ہم ثنائے تو نمایند و وہ علانیہ کنند میوایں باد یہ بے را ہنایہ کنند وہد آنت کہ منہ ساز و نوا نیز کنند </p>
---	--

<p> تو مہندار کہ ایں کم نگی عشوہ گری است حسرتی سادہ رقص شرم و حیا نیز کنند </p>	
--	--

<p> چوں دید با معان نظر خوشتر از ناں دید در آئینہ روی بتاں ہم نواں دید گردست ترا ہم دیداں دانش و ناں دید دل آچہ در اول نظر پیر مغاں دید ہر چند کہ در میکدہ ام رقص کناں دید </p>	<p> در اول دید آنکہ زنت ہر شاں دید عاز است ز خود بینی و دانم کہ ایں روی شور افگنی و خوش بسر دہد آئی در صومندہ گہ پیر شوی نیست نہ بینی شرمندہ آنم کہ بجا داشت ارادت </p>
---	---

و مجلس بیگانه چو اسرار نشان دید	ساقی مے از خویش رُبا در قدح بر نیت
	آرام طلب بود سبب کعبه سفر کرد چون حسرتی آشوب اوضاع جهان دید
بر رخسار است بلبل در نشید سبزه بر اطراف جدول تند پدید صدف خود کباب در رفتار دید کش یکبار پیشگاه است عبید هفتسپس بر خیزد پیداکن برید چون افتد پرده دریایی شهید نغمه آرزو خوان کج گوشت کم شنید باں بزن باغ و لیکن بے نمید گر یکے قفل است صد باشد کلید آه از دست که نتوانی کشید دے بلجن خشن بگو شرم نوشید خانه ام از دست اقل مایید	ز لاله افشاست ابرو گل مید لاله در و اماں صحر اجلوه کرد انطب طائوس در را مشکبوی در چنین ایام عشرت التیم اشتی سلمی بمزمار و راج اے بسا آسودگان تازه رو شاد آرزو اداں که لا عین بر آ باں بخور صبا ولیکن بے قدح بر در گنجینه اسرار عشق حیف از بخت که نتوانی کشا شاد بجز دانی اندیشه ام باغ من موجود خدای شتی

پرده از بابت خلوت میبردید	تا زین شش سر بازار و دوش
حسرتی وقت اجابت بود و روشن باده میخوردیم و باران میچکید	
حرف الراء المجله	
خوشید گل شناس و گلش آفتاب گیر در بهام ماه از خم گرد و دل شراب گیر از گل شمیم خواه و ز خورشید تاب گیر از دشمنان شراب و زیاده ان کباب گیر گو ماهتاب خفت شو و آفتاب گیر اسب یک پیاله نقیده ثواب گیر آن رخ بجلوه آرد ز نسیم کلاب گیر مارا شراب ده ز رخ خود نقاب گیر	از مهابش از گل و آبش صاب گیر عرض کشته شوکت نازت نیمه دو هر گل بجلوه در گرد درین پس من باریب خورده و لم سوختی که گفت رویش بس است شمع شب و آفتاب روز و لتنگ وید چون زغم گفت میفروش آن طره بر کسا و ز گل عطر مشک خواه چپان ما و شرم تو هر دو شکسته به
آن مژنه کن از شعر حسرتی گوزهره را که در کف سیمن باب گیر	

<p>مشاطہ سحر از رخ خود مقنعه برگیسہ ہنگام صبحی است بپاناسر میکش تا بادہ بگیتی است کہ نوشد می جنت از غیر بکس شکوہ چہ بیم و چہ خیالت گر کج ہاں سوز تو ز نیگہ نہ تہاب است بہر فہ تہ از دعوی تقوی است ز ندان</p>	<p>مہ راشش آں پنج بگو مہر و گیسہ اسد زار شب خیزیکی فیض سحر گیسہ رحمہ قہلواں کن از تاک اثر گیسہ آں عارض افزوختہ افزوختہ تر گیسہ بر بحر گذر کن و از آب شہر گیسہ ای غیر تو عشق پروا لاف در گیسہ</p>
<p>احسنی اشب کہ بدست آمد آفتوخ ہاں سخت در آغوش بکش تنگ برگیسہ</p>	
<p>بزم ولست بیابادہ و طنبور بیار شمع ن شولہ ز آتش زدم گرم افروز بزم عیش است نہ ہنگامہ ارباب خرد بذلہ چند ندیمانہ بگستاخی گو</p>	<p>سر برافراختہ از غم دل مسرور بیار بدروغہ از آں عارض پر نور بیار دل ہشیار بر خاطر غمور بیار نکتہ چند حکیمانہ بدستور بیار</p>
<p>حسرتی گم ویش خواہ نظیری داری معنی دور طلب کن سخن دور بیار</p>	
<p>ہر روز غم ز روز دگر جانگداز تر</p>	<p>ہر شام میشود شب بحسرت دراز تر</p>

<p>یارب نہال قامت تو بر سر از تر از لشک مدعی ہمد اما ن ناز تر دست شدہ بغارت و لہاد از تر</p>	<p>از دامن بلند تو بر دست کوتہ است دیگ چنیں پیاکی دامن ستان و ہیں زانکہ کہ من اسیر تو اسے فتنہ گشتدم</p>
<p>گلزار کہ چہ پر نہ ہزار است حسرتی از من یکے نکرده تر غم باز تر</p>	
<p>عیاذ ظرف حریفان شاو خوار گیر ہر چہ خوش بکشی خردہ زینہار گیر کیکہ نیستش این نشہ سے گسار گیر برو کمن روشن نالہ ہائے زار گیر ہوش و بختی جہ سرائے یار گیر اساس سیکہ سستی است پائدار گیر از بیکہ عشق مرا کرد خوار خوار گیر صبا شامہ ازاں بوسے مشکبار گیر بھرا میں دل دیوانہ قرار گیر ہر آن شراب کہ دار و زپے حمار گیر</p>	<p>کیا کہ رو بہ ز ابات کردہ خوار گیر مگر کہ نقل تو اختیار کار گیتی بست نہر و نشہ گذشتہ نشان جو نوشی است ہر چہ ہم ناما آیتا بہ سے کہش ہوئے ای ہی بچو آری و نہر و پیش نیاب و جہ کہ سر خوش بینی فریب خور نہر و نشہ سر و نام ستم بہر شمس ہر کہ سیاست کہ ہم زنی جہا نے را بوسہل نیز ہمارا نظر اسے آوا کہ شہت ہر آن شہتہ کہ پادہی بود رقیب خواہ</p>

گمان بنود که جرم است انتظار گیر	ز سهو بود امید وفا و دهنده مرغ
	بجو و پنهان که انداز آب شناواری تو حسرتی روش طوطی و هزار گیر
	<h2 style="text-align: center;">حرف الزاء المعجم</h2>
ز دیده شرم بر افکن ترخ نقاب انداز بیا بجلوه و عالم در اختیار آب انداز ز باد و یکد و کس غریبیت خواب انداز ز روی مهرنگ بر من خراب انداز بگیر خاکم و در پائی بوترا آب انداز و گر بجام رقیب پال شراب ناپ انداز بیا یا غرمتاب آفتاب انداز خلل بکار و عاهاست مستجاب انداز	بیا بجال طرب و ورقش شراب انداز ندیده است کس عور اندرین عالم ز غیور و گل چه دهمی خوابگاه را تزیین حدیث شبنم و خورشید تا کجا روزی تو ای که سوی نجف میروی ز راه کرم نخت ساغر مار ایسم نواز شش کن جزای آنکه شب بچرخون دل خورم بیا و طاعت مقبول را بینما بر
	گرت هوست که چون حسرتی تو سنجی

<p>بزی شاخ گلے در قدح شراب انداز</p>	
<p>قاسم دوتا شد و غم زلف دوتا هنوز منت پذیر نیستم ای بی وفا هنوز ساقی تو ہم بگو کہ تو بودی کجا هنوز نشیدہ زمین گلہ باے بجا هنوز من آشنای مرگ و تو نا آشنا هنوز آئینہ ام در یخ ہماں نے صفا هنوز بریں بردگمان جنوں پارسا هنوز بند قباے یار نہ کہ وہ است و اچھوڑ</p>	<p>پیرم چو آسمان و میرم لقا هنوز یاسن ز قتل غیر حکایت چہ میکنی از وہم من بر آمدم ز اہد از صلاح رنجیدہ ز طعنے بجائے بوا کہوس ایں داوری بجرعہ محشر گذاشتم عموم ہمہ بھیت صافی دلاں گذشت مستی نشاط ہستی و شاہد بہار عمر انکار من گرہ نکشا و خوشم کہ غیر</p>
<p>صد بار آئے وودہ آں پر فریب را جیت است جسرتی تو و امید باہوڑ</p>	
<p>جلوہ فرما بلبل و پروانہ ہم آہنگ ساز بارہ ویکہ قباے ناز خود را آنگ ساز براو اے جام دل نہ بانو اے چنگ ساز صلح و پشیرا است چہ باو اے جنگ ساز</p>	<p>پردہ بکش عاشق و مستون را یک گستان بالباس گل لباس خویش را پر رنگ ساز نیر کاں جز عیش نہ پذیرند و انکہ در ہما در محبت یاس و محرومی نباشد دم مزن</p>

تا کجای رنگ گیتی در نظر با شکر ترا	بعد از این با جلوه های چشم پر رنگ ساز
من اگر بد نام عشقم غیر بد نام پیوس	اگر بر سوانی منی ساز می بنام و تنگ ساز

حسرتی را بنیاده خواست و نظیری اهل سکر	
رومی بنجا عاقل و دیوانه را یک رنگ ساز	

ز صبح پیشتر ای مرغ صبح خوان برخیز	بهار گل بچمن نیست جا و دال برخیز
ز جلوه ات تنم زل بنا بے بنکده شد	نش ز طاق بر افتاد هاں و هاں برخیز
نشسته تو بر غیر فستما بکین	بجان تو که بجاں اند و ستاں برخیز
ترا که گفت که عمر بے بمن بسر و بار	چو راستباز به بینی با تمحاں برخیز
دوای درد و دوا عالم بکنج سیکده است	بیاد غمزه بنشین و رشاد ماں برخیز
چو عشق پیشه شدت از نعیم و بر تاب	بپور یا بنشین و ز پر نیساں برخیز
چو یاد دوست کنی غیر افراش کن	چو نام عشق بری از سر نشاں برخیز
دل گرفته طلبکار عالم دگر است	ز تنگنای جهاں آستین نشاں برخیز
صدر اے نغمه بکاشانه عدو است بلند	برگ من تو هم اے آه ناله ایں برخیز

ازین صیفت نظیر است حسرتی در وجود	
چو وجود روی دهد از سر جهاں برخیز	

<p>از دل خیال بر خنم تو پیونداں نکرده کس کس را بر زور و آله و مفتول نکرده کس باومی حکایت دل پر خون نکرده کس</p>	<p>گر غیر و تشنگ غیر پر دین کرد کرده باش ایدل ز جور بار تشنگایت چه نیکنی زین غم که ساغر می گلزننگ تشنگ</p>
<p>احسب سمرقانی پیش ز غالب که از غزل آں کار میکنند که با فنون نکرده کس</p>	
<p>مهر از دوست دیده ام که پیش من شرباب کشیده ام که پیش ز آن منظر آرمیده ام که پیش گرد کوئے و زبیده ام که پیش بحر بیخ رسیده ام که پیش آشنای گزیده ام که پیش من غلام خیده ام که پیش بکنه چند چیده ام که پیش</p>	<p>جو در شمش کشیده ام که پیش وصف کوثر ز اهل تقوی جوی خانه خالی و یار هم بستر باو مست دوش آمد و گفت حرم اندر طواف آں بینی آسمان زان میس نمی سازند که بدلتش مرا فروخت که گفت دیده و دفتر نفوس و عقول</p>
<p>احسب سمرقانی دوش بانو اے رباب غزل تو نشنیده ام که پیش</p>	

<p>ای یار ناز شیوہ زرو داد ماہ پر س برخے شکایت ہویں مدی شنو محل کجا و تاقہ کجا و در ایکجا آرے ندیدہ تو مرا ہیچگہ و لے شاید کہ ریغری بطیب مسجوم از خشکان زار اگر یاد آوری قاصد کجا و مجلس انس تو از کجا ای عمر با نسنہ ہواے بتاں ہنوز</p>	<p>وی شاہ ماہ جلوہ ز حال گدا پر س لختے حکایت دل نے مدعا پر س ای نے خبر نخواست ز بانگ ورا پر س از محراں حکایت چاک قبا پر س از بہر کب درد نہ ہر دو ورا پر س از من کہ سخت خستہ و زمام جدا پر س مہر خدا حکایت من از صبا پر س سہل است چارہ چارہ زمر و خدا پر س</p>
<p>رو داد ماہ پر س کہ میگفت حسرتی ای یار ناز شیوہ زرو داد ماہ پر س</p>	<p>-</p>
<p>جنت نشین ابجر</p>	<p>جنت نشین ابجر</p>
<p>قاصد بوسلم فرود داد از یاس و کوش بیشینہ بلبل چہر خوش تالما می زار و شت دشمن ہر دم از لشکر کا مشب تو در عقر بست</p>	<p>آراست ایوان نشین از خانہ بیرون کردش امروز من نالیدم و از رشک کن کردش فرست غنیمت دیدم و ہر غم ہوا یں کردش</p>

<p>هر کس سخن از عشق گفت از قیاس افروز کردش</p>	<p>هر کس دانش حرف زد و به از فراطول گفتش</p>
<p>شب بانیم حسرتی بخش بود و وضع حتم از بدله خوشنودم نمود از ناله محزون کردش</p>	
<p>از دوحای عجب از مردم اندر نه نبوش سینه ها و لوله انگیز و زبانه ها خاموش عقده در دل نه دورش و توانگر بهوش گفتی که دگر که را که بقوی میکش که یک را بکاست که موی تاب نبوش پند من در دل یا را با حاجت بهوش سخنم را اثر قول معنی در گوشتش زاهد و باهمه افسرده دلی جوش و خروش که گذشت از نظرم منجیه باده فروش از ستایش گوی هر زبان شد خاموش بیکی جلوه زیباش نه دین مانده نبوش بجود افتاد و از اهل مرع خامت بخروش</p>	<p>وعظ و مسجد آدینه همی گفتم و دوش مجلس اینگونه بآئین که نیابی مثلش چین برابر و نه و هم بزم عبید و احرار گفتی گاه یک را که ز زندگی بگذر که کس را نصیحت که بخیز نان حلال حرف من در سر صاحب بتاثر قرین نغم داشت با قسوف بتا راه بدل آں دم گرم که پی زمره صوفی در وجه الغرض گوی هنگامه ز صد افروز بود بر لبم که دگر حرف تناسل غلام بیکی غمزه چالاک مرا برد از بن تاب آں تاب پیش و طاق آں جلوه ماند</p>

<p>پای بر سینه زد و بر دهنم از دست آں یک گفت کدای نه در پائی بوده است ز انمایاں بود یکے خاص نظر کرده من ایں همه جوش ز سهواست تاسخ فرما طعنہ زن اپنے من خلعتی و من در پئے او ساغرے نہ آتش سیال بہن پیر مغاں گفتہ یکاں عشرت میخانہ کہ می بینی دہشت بابہ ہوش فراز و سر و گل پیش نظر ناگہ از لغزش سستی بہت پندار شکست</p>	<p>رو سنجہ سیکہ کر دیم من واد ہر دوش وال و گرفت کجاشد بہ نہ پدہم جوش نخواند مش سہی خود گفتش ایضا ہوش سلفے یاد کن از سابق و بگذار خروش تار سپیدم بچخانہ گشتم بد ہوش داد و آں منہجہ آئے ز لب چشمہ کوش خاںقاہ تو بگو تا چہ دولت راست سرش نغمہ و رگوش و بیت و حلقہ آمد آغوش ناگفت آدم از نشہ طامات بہوش</p>
<p>حسرتی حال دین زاویہ جو بندہ قال نیست سجدہ کہ در وعظ کثائی خاموش</p>	
<p>ست است ہمہ ہم تو ز اہد بکراں باش خوابی کہ رہے چند کا رام بر آری تالی نال کہ یک ار جلعے در آیند در پیش سحر نیست ترا بنہ خبر است</p>	<p>ور دل شکید بہ نہانی نگراں باش خونین جگر خستہ دل و خستہ جان باش کم ظرف شو منظر رطل گراں باش در حیرت است کن و ازہ پنجراں باش</p>

<p>ز زنه که از دعوی شستی بکران باش آسوده دل از کشمش و ویهان باش و ربا ده کشتی از مرده خوانا به نشان باش رشکم تنو و گوهره عالم نگذاش باش</p>	<p>آں به که بناشی و گرایس از تو نیاید جامی شرب در کش و جانے بهر گاه از ره چوری جانب انصاف نگمدار چو طاقت نظاره حسنش بکسی نیست</p>
	<p>شوریده دلاں رشمش موج نسیم است کوسرئی شیفته آشفته بیان باش</p>
<p>حرف الصاد المله</p>	
<p>بشوق کعبه در تخانه میرقص نیکی به پوده ای فرزانه میرقص بیا و گلشن وینخانه میرقص بهرم دوست چون دانه میرقص بگاه رقص با جانانه میرقص بخل نیست گر بیگانه میرقص</p>	<p>اگر عشق است بیایا کانه میرقص بس بر دانش خود و جگر روی بمسحور قص شایان نیست صوفی سمنده نیستی تنگیں مباد بهنگام ترنم و جدی کن بهستی نیز خود داری ضرورتا</p>

نه در نه زیم چوں پیا نه میرقص	نه بایر لب برنگ بادیه پیش
تواذ خداوی بزی این افسانه میرقص	میرقص حسرتی چون ذکر رانند
حرف الضاد المجمع	
نه در مشاهد هوش و کنا است غرض من بایشاد که تعلیم و قمار است غرض کثرت خرّی با ده گسار است غرض یکد و سا غرض پی رفع خمار است غرض کس چه داند که چه از بوس و کنار است غرض چند خوششید برای شب تار است غرض	عارفانه نمی لذت کار است غرض اوزه بدنامی خود را ندو بیتا بم دید نیز ستادن ابروز عطا کردن ممل ساقیا از مکر و دوشینه گرانست سرم متحد عشق و هوش است مبادی بهیات نه بهین شمع که با یگل و ساقی و شراب
چیز و یکد ز تماشا کار است غرض	حسرتی راز نهان تا بشنای شنویش

حرف الطاء المهملة

مژده زخم سنان تو غلط بود غلط	آرمیدن بزمان تو غلط بود غلط
شایطان حرم خاطر اصحاب شهود	راه بردن به نشان تو غلط بود غلط
جز بد روی کشیده پیش که خوش باد برش	سخن از سر نهان تو غلط بود غلط
چشم افتادن مشک از تو خطا بود خطا	زخم خوردن ز سنان تو غلط بود غلط
غیر کردن جان در ره الفت یگفت	اینهمه لاف بجان تو غلط بود غلط
در شب وصل که خاموشیست از هرگز نیست	نام من در زبان تو غلط بود غلط

اینچنین سحر که همروش با عجز افتد
حسرتی جز بزمان تو غلط بود غلط

حرف الطاء المعجمة

بیای که بپوشم راز تو بهار چه خطا	نسیم راز نفس های مشک بار چه خطا
بگل چه سود این خنده های شور افرا	بغضیب این تالهای زار چه خطا
چه نفع لاله زرخسار شاهانه او	بسنبل این تنگ زانیت نماید چه خطا

<p>بصدر بزم نشاندنی و لے مہنت اگر بدوست بود و وصل بر سفر چه ضرر چو خط لے نبود بیش که چه لطف دهد رفیق شکوه گذار از خلاف وعدہ نت ترا که دل گریه یا سہیں رخ نہ بود</p>	<p>کہ غیر نیز شریک است ز اعتبار چه خط و گریز یار بود فصل درو یار چه خط اگر ستیزہ نباشد ز لطف یار چه خط چو اشتیاق نباشد ز انتظار چه خط ز شیوہ چمن و جلوہ بہار چه خط</p>
	<p>نواہی خا و کجا صورت عندلیب کجا بہ پیش حسرتی از نالہ ہزار چه خط</p>
<p>مخور مخور کہ دم ششم از شراب چه خط گناہگار ز الطاف بہرہ بردار و تو چوں بروی صبا چہیں طرہ بکشی زمان جلوہ خورشید از چراغ چه سود مرا کہ پیچود وستم ز احتیاط چه سود لطافت شب بہ دیدنی است در شب وصل</p>	<p>کہ تموز ز انوار آفتاب چه خط ترا کہ بادہ نمینوشی از سحاب چه خط ز نکست سن و بوی مشکناں چه خط و دم ترنم ناہید از رباب چه خط ترا کہ شوق ندانی ز اضطراب چه خط گر آفتاب نشاند ماہتاب چه خط</p>
<p>کتاب سولن جانست حسرتی اما اگر ز شعر تو خالی است از کتاب چه خط</p>	

حرف العین المملوۃ

کو ماؤ کو مغنیہ و کو دگر سماع ایں کار دوست بود کہ تا او نہ بزم رفت صوتِ حزین مناسبِ صبحِ حزین بود و ہر دے لطیفنت او جلوہ سازِ حسن گر امر از تو ہست نسماً و طاعتاً و دشین کہ یو و نغمہ سر اور حریمِ غیر	بہر چہ ہست ہست فشا ندیم در سماع شاید وہ بے لطف و شنبے اثر سماع در بزم گاہِ غیر چہ خطا تو در سماع و ہر سرے لطفنت او کار گر سماع در نہ دلم نہ شیفتہ بر می نہ بزم سماع چوں پیش پمخلید مر اور جگر سماع
نالم بذوقِ رویِ دل افروزِ حسرتی البتہ دلکش است بوقتِ سحر سماع	
حرف العین المعجمہ	
دلے دارم بجز از یار فارغ چناں مہوش تو مردم کہ ساقی ستر تمکین تو گر دم کہ داری	ہم از ناصح ہم از اغیار فارغ بزمِ سنت از ایشان فارغ دل از اقرار و از انکار فارغ

دو نیم شد سر و عدد شکر گردید بیاد ز این از او را و غافل هر اسم از گل شبنم است و ز نبر نعم دید و گشت از جم شکر مگر در انتظار شست مسکین	ز دست من در ویلای فارغ بذکر موفی از او کار فارغ چون مفورم ز بیم دار فارغ شدم از مزل و شوار فارغ غنیمت مرد شب پیدار فارغ
بزد حسرتی صد شه دارم که یک دم نیست ز استغفار فارغ	
حرف الفاء	
یوز بزم که حرف روان تو حریف به صول بچنان شوکتی که کم دارد حدیث عشق پریشان زبان من الکن باین تلوث جسم و بآل تقدس جاں برای شاه دوی پاره من می بخش بچشم آنکه نگاهش باصل کار افتد	شراب تند کجا و کجا دماغ ضعیف بروم فقیر خاقان بچین بیکه شریف نهادن لطیف و مزاج دوست ظریف چگونه عهد وفاق است در کشف لطیف نایم از تو درگاه حاصل ریح و خریف یکیت کسوت شریف خسروی تشریف

<p>خبر رسال بر یاد پیشه زهد و رز که نیست کلام ماهمه شوق و نوای ماهمه ذوق میان راه روی کن چو وزن میخواهی</p>	<p>شمار پیر دال و جرس سیر یاد تکلیف اگر کند نخلد چلید چنین شریف که هم ثقیل ثقیل است و هم خفیف خفیف</p>
<p>ترانه ساز کن از نظم حسرتی که هست ز پور صورت حسن کلام لطیف</p>	<p>مطلب</p>
<h2 style="text-align: center;">حرف الفاف</h2>	
<p>خوشام و عجب آفت حبا تو فین طریق پر خط و کار و ال رواں گردید حیات خضر یقینم بنود تا آں دم و بند خضر و جم ارزا در راه کے گیرم دے گناه نباشد نگه بفتش مجاز بگلشنه که ز شعرم ترانه بر بندند</p>	<p>که بار شوق کشایم به باب بیست امید بدرقه کارم نگسده در نقولین که بخت راهبری کرد سوی اهل ایل مرا که باده بهینا و آب و راه یل که در سراجیه حکایت شنانده جز به زخم بگوش گل بود آواز غزل بیست و هفت</p>
<p>بجز شناختن هنم ناقص و کامل و که چه سود بود حسرتی ز شوقین</p>	<p></p>

حرف الکاف العربی

<p>ماہتابی وکتاں در بریت از چاک چہ پاک شعلہ چوں سرکش از خورشید خاک چہ پاک وعدہ وصل تو در جاکھ ناک چہ پاک بادہ گرمے نتواں خورد ز تر ناک چہ پاک</p>	<p>جلاں است ز شونجی ہوسناک چہ پاک آتش عشق تو در جان دو عالم آفتاد عاشقان تو بجا بند حسد پیدار ترا زادہ آنست جان و دو جهان شیا سیریت</p>
	<p>حسرتی ناک تو گشتہ غریبش داری از دل سادہ چہ بیم از نظر پاک چہ پاک</p>

حرف الکاف الفارسی

<p>کہ پری توبہ کردہ از یرنگ کہ شنیدہ است آشتی و رشک کار گیتی بدالش و فرہنگ آہنجہ بیشیشہ پیر و از سنگ</p>	<p>نہ ہمیں از تو سا حواں و رنگ دل و جانم ہاں کیشیوہ او بر تر از من کہ بودہ ایراد بہر و از عیب ما بہر ما</p>
--	---

<p>سامع آشفتنہ خاطر آستیدہ دور جاں گرفتار از گوناگون میوہ کایل و گل کشیدہ دولت بیز دل عشق طلب چشمہ زن بر کنار وی دیش افغان کو فتادہ بر سر ہم</p>	<p>گر معنی غلط کند آہنگ دل طلبگار پیش رنگارنگ شاد خلق و شراب فرنگ تہ نراج بہار و حاصل رنگ ہنگام است جوش و کار رنگ تاج و دیہیم و افسر و اورنگ</p>
<p>کار طالع بود و گداز حسرتی سادہ یار پرینک</p>	
<h2>غزل اللہام</h2>	
<p>آمد دباہد آنکھ جاں فراسے گل بشتاب و چہن چہن بنتے بہ مار اگل چکار کہ در چشم عندلیب آہ من و تہم تو خندہ بہرند</p>	<p>بر نیز تا شربت بنوشیم با اسے آرزوی لالہ و آمد عاسکے ہم جادوہ خس است ہمہ ماسو نہ بر نالہ اسے بلبل و پر خندہ ماسکے</p>

	<p>خوگشته چوں محک او سو گلستان آخ حسرتی بگردن گل خونهای گل</p>	
<p>پیدا است که مهر چو تپه چوں رود از دل هم غل رود از چشم و هم غل رود از دل مهرت که زفته ز دل کنی رود از دل چیزے که نباشد بدم چوں رود از دل</p>		<p>مهرت ز رود از بستم و غل رود از دل با غیر خوری باده و چوں جام و صراحی هر جور بخل کنم الا بستم رشک گشتی که جز از مایل خود از همه پردان</p>
	<p>ز آن حسرتیست کم سخن آنکه که فکر شوق تو کند پیچود و مضمون رود از دل</p>	
<p>که غل پیه کثیر اند و خضر شیوه قلیل عجب که شته و شرم باین نشان قلیل جفا گذشته ز اندازہ تا کجا تاویل بس است قصه رازی برے ترک دلیل برال مقام که باشد یکے عزیز و ذلیل بخون قلع و دژ شسته اند چشم کلیل که پر تو نظر او و پدر شفاے علیل</p>		<p>بیز حرم مراست انکار و دلیل بپای دوست دم جلوه جان افشاندم خطا زفته یکے نیز تا یکے تذریر بنور نجم یقین راز غیب بکشاید گذار مردم دنیا مگر نیفتاده است بتان خوبش تن آرا البعد جلوه تو بکسے پیر معال در و منده چوں زود</p>

<p>بچشم است قفسیر و چشم دوست طویل اَمَّا عَلِمْتُ عَلَى الْمُحْسِنِينَ لَيْسَ بِبَيْلٍ علامت است که خرمای همی فند ز نخیل</p>	<p>بچشم ز شب و بیل کاج چه بوالجبی است حضور اطلبی می خورد و شخمه میترس نگاه صاحب باغ و تبسم شیریں</p>
<p>جلا کنی بچنین ذکر حسرتی دل را دل تو رهن و سادس لب تو در تلیل</p>	
<h2>حرف الیم</h2>	
<p>روی گل دیدم و صد خنده به بلبل کردم مصلحت دیدم و من نیز تفاؤل کردم هسیتیم هست اناں جلوه تحنیل کردم بگستاں شدم و ناله چو بلبل کردم مطلب از فهم بر دل بود تنزل کردم فهم رهنه ز نگار بشش نه تامل کردم</p>	<p>نگه از ناله بلبل برخ گل کردم دوش باغیر همی رفت مرادید و رسید گل خورشید بخورشید وجودی دارد افتقارے اثر عاشق صادق نیکوست که زمی حرف زددم گاه ز ساقی گفتم پیر به خانه شبی داشت بکف انچه کون</p>
<p>حسرتی ذوق گماں کرد و بی چشم آورد</p>	

<p>دلِ نالِ نگِ خشمِ روزِ ہیں اقوام دلِ شکستہ نسا زنی چرخِ ہیں دارم ہیں لبِ شفت کہ معشوقہ نازِ ہیں دارم</p>	<p>صفِ نالِ گزینم بایں ہمہ اکرام ز غنچہ پس کہ بستنِ پئے کشاد بود جوابِ طعنہ خرم و طنزِ ناکامی</p>
<p>سرِ خطِ پورِ چمن را اگر بیا موزی کہ حسرتی سخنِ شورشِ آفرین دارم</p>	
<p>دمِ گسستنِ از خود بدستِ پیوستیم شرابِ تند بدہ ساقیا کہ بدستیم ز ہیکنانِ بریدیم با تو پیوستیم ز ما پس کہ ملتے بلند دے پیوستیم</p>	<p>عبثِ ز روزِ منی مقصودِ شکوہ مندستیم نوائے گرمِ بکشِ مطربا کہ در و جدیم عدوِ مزاحم و احبابِ پند گو بودند تو در اید بلند ی و بیمِ پستی باش</p>
<p>آلِ توبہ شکستیم حسرتی بہیات چرا ز گفتہ و لدا ر باز شکستیم</p>	
<p>در و دیوارِ بروے در و دیوارِ زخم خندہ بر سرِ زتش مردمِ ہشیارِ زخم جامِ خندِ یارِ برمِ تالب و یکبارِ زخم وقتِ آن نہا کہ می بر سرِ بانزارِ زخم</p>	<p>صبحِ مستانہ نوائے ہونِ اسرارِ زخم فرصتِ از گریہِ مستیِ گرمِ دستِ دہد بینم اصرارِ چو از وی ہمہ و سوا سِ شوم خزودہ ام بادہِ بخلوتِ کدہ با شختہ شہ</p>

<p>نذر کروم کہ زخم بادہ و بسیار زخم دست درو این کن شیخ ستمگار زخم تا کجا بادہ و پیمانہ بمقتدر از زخم کاشکے گام طلب در رہ کہ وار زخم</p>	<p>در شب قدر گرم دست و دزد دولت و دل تا کجا بیز خویش و بیخ غیبت زدن بط و پیمانہ شکستم میر خم یک شایب سعی من از رہ گفتار بجای رسید</p>
<p>حسرتی شغ و غل من نشناست نمکم هست گئے بر دل افکار زخم</p>	
<p>مخوڑم شراب و بیخ نیکو اں نظارہ کم بہ دے ز بادہ گل رنگ کے کنارہ کم بیا کہ خدمت ز بند شراب خوارہ کم اگر سرائے مکتومہ آسٹکارہ کم کہ رخنہ بادل غیر و سنگ خارہ کم نگہ زرد و پیوگر جانب ستارہ کم کہ عکس پردگیان فلک نظارہ کم شراب اگر بگذارم و گر چہ چارہ کم</p>	<p>بر اں سرم کہ زہر نیک و بد کنارہ کم برائے میلہ بیم نام فصل گل ور نہ بیت ہوائے مرا شیخ صومہ شکست بچک و بر بط و سنی خوری و قیاس کنی رسیدہ کار و فغان شمیم ہاں غایت فقد خاک و شکر و خاک و گل ازاں روید جلای آئینہ خور کم نگہ پاشد بغیر باغ و بہار و بہار و بہار و بہار</p>
<p>اوپر ہر رخ ایں بیت حسرتی بخواند</p>	

	بجز تو بہ سحر گفتم استخارہ نہم	<p>مست کچھ تھے صہبائے شناسم آں روز کہ میں سرکہ نہ صہبائے شناسم جز دشمن و دلدار کے ہر انشاسم آپ خضر از باوہ ہر انشاسم من اندہ روز و غم شب ہر انشاسم من چوں دگر اں بلی و لہی ہر انشاسم امروز نمیدانم و فردا ہر انشاسم</p>	<p>مجنوں تو ام جلوہ لیلانہ شناسم وانم کہ وہ چرخ مے ناب و لیکن جنکین و محبت نمود وجہ تعارف مقصود نشاط است ہر رنگ کہ باشد بروفن مراد است مرا گر دوش ایام از یار خودم ہست حکایت بخاریم ہاں جلوہ کہ باز عدہ کا شوق شکید</p>
	<p>ای حسرتی افسوس کہ دیوانہ بر آید آنکس کہ نش عاقل و فرزادہ شناسم</p>	<p>خشت سنگد لاں ، اتلاشیں میکروم نکردم و گمانند کاشیں میکروم بکنج میکندہ پنہاں معاشیں میکروم سحر خوش سرا پا خراشیں میکروم گذشت آچہ باز پیچہ فاشیں میکروم</p>	<p>شبے کہ زمرہ دلخراشیں میکروم شکایت زرقیت و حکایت ز حبیب سماج و ولولہ رسوائے خلق کروا بکاش شنید بلبل و بیتاب گشت و سبل شد کنوں اگر برو و سر بلب تیارم بر</p>

ہزار نالہ غبارِ اترِ اشیں میکروم	اگر گماں اثرِ دروین تو داشتے
نکر و صحبتِ من جسری قبول اینہ کچھ سوچو معاش بود و باش میکروم	
دست تابو داشت از من دل از ویرداستہ رایگان فت اینکہ عمرے جابر آں ویرداستہ طرفی بین کہ صبا امروز با ویرداستہ ورکین خنیش آں حشم فسوں گردااستہ در سباط خود ہمیں صبا و ساغر دااستہ دیں گماں خود از شرست چرخ و اختر دااستہ از نگاہ من تر او دید آچہ در سر دااستہ	بسکہ بانی التفاتے خوی کتر داشتہ نئے سجودم را قبول نے سلام را جواب مژدہ وصلے کہ او خود او و دانستم و رفیع عاقبت پر ہیز زندے گشت و تقوی عاشقہ ز اہدائے شمع بنو واپس پیشکش بجی مہر و بروقتا نہ تغیر و در وفات آمد خلعت نئے بخم از گشت و نے صبا غما ز شدہ
طلعت شب بر قرار و صبح نا پیدا ہونو حسری پیایر از خواب عدم برداشتہ	
حریفست خوشی خوش نفساں خوشتر ازینہ داریم سہرا سہرا بجناں خوشتر ازینہ اگویم لبردار و سنال خوشتر ازینہ	آفتو کہ بجاناں خوشتر ازینہ صبر پردہ بافتا و ز حریفے کہ بلب ویرداستہ گنہم سنجہ چہرہ و شنیدہ کی کہ چہااستہ

<p> و بر بنم بآیین خوشی جلوه نمائند نیکوست تنم مگر از راست بهیمنی بیکاری عشقم در قردوس کشاده است اسقاط اضافت چون شانت نگذارد از اشک جگر گون تو گل غرقه بخون است دیوار و دیوار لطف نوای تو برقص است </p>	<p> در جلوه در آید به نهان خوشتر از بهیمن یو دم به ویر مغال خوشتر از بهیمن پیش تو بود کار جهان خوشتر از بهیمن پس از نمایم نشان خوشتر از بهیمن ای دیده خوان به نشان خوشتر از بهیمن ای مظهر خورشید نه مرمره یان خوشتر از بهیمن </p>
<p> احیای دل مرده نماید نفس تو هاست حسرتی سخن بیاں خوشتر از بهیمن </p>	
<p> که نسیم گلشن و که دود آتش خانه ایم عشق بازی های ما شد پرده دار راز و دود جلوه های گونه گون می بین که شاهد خود نمائست در مقام راز داری پزیراں چون نسیم بخت آن شاهد که کار عشق ما با وی فتنه زینت از بود دست و از نبودن عیب نیست بذله سنجی از حرفان فتنه تادریفتند </p>	<p> که رسول بلبل و که قاصد پروانه ایم پرده چون خراست روشن شد که خود جلوائیم شیهه های مختلف بسنگ که ما دیوانه ایم در طریق موشگافی ضد زبان چو شانه ایم از نژاد بلبل و از دود و پروانه ایم در حرم دوست چو نقش و نگار خانه ایم مستقیم و شسته از ریخته سانه ایم </p>

ماہمان در بند خال سبجہ صد دانه ایم	شوق صد منصفیور را در جلوه گاہ یاربورد
	<p>حسرتی عشق مجازی را حقیقتی کردہ ایم باہو آنا آشنا و از ہوس بیگانہ ایم</p>
	<p>حرف المون</p>
<p>زندہ جاوید بے وار ورس خواہد شدن لطف خواہد رفت چوں بخش کہ غنچہ ہر شدن حلّ این مشکل مگر از بہرین خواہد شدن عزّت باد بہاری در چمن خواہد شدن شیخ دیخانہ میر انجمن خواہد شدن انفصال تن جان جان تن خواہد شدن شعلہ دل در قفس آتش فگن خواہد شدن کامتجانت شبای تزدیر فغان خواہد شدن سہرہ خاصیت شہیم پیرین خواہد شدن</p>	<p>ہر کہ یکساعت حریف را زمین خواہد شدن گر تلافی در نظر دارد بسیار پیش کہ باز با تاں رسم نیایش کار اہل عقل ثابت طرہ عنبر فتا ز اینچ و خم بکشادہ دستگاہ فضل را نہر جاوید لے دیگر است انصال دست آسان نیست پیش از انفصال بان ہاں صیاد بے پروا زمین غافل مباحث آئینہ در پیش روی دست باہر در خطاب چادہ کمر جو کہ چوں ہنگام دوران در رسد</p>
	<p>از سخن امید منی حسرتی نہ نسبتی است</p>

حسن مطلق کی مقید و سخن خواهد شد		
<p>دیر آمد دوست گنجی ز من خواهد شد چشمه و زیند بحر موج زن خواهد شد رفته رفته خلوت او انجن خواهد شد غرفه سحر آفرین باروت فن خواهد شد مستی و آل لب لایح می کنی خواهد شد اچریا ندید که مار او لشکر خواهد شد قالب جامع شمیم یا سمن خواهد شد شیخ از زهد ربانی بر من خواهد شد</p>	<p>شهرت این قصه و میر انجن خواهد شد شهر ساری گریه من است از رخ رخشان او بزمگاه خاص دیوان از هجوم عام شد ز گیس قاتل سپهری عشوہ با خواہ فروخت نگہت و آں طرہ باز از چمن خواہ شکست مابته دایم در پہلو کہ نام او دل است بعد مرون گریه است، سیرافت در سرم بر من ہم گریه و رز کجا خواہفت او</p>	
<p>حسرتی دل شاه عدل است با حق و نیت بیت عشرت باز این بیت سخن خواهد شد</p>		
<p>در خانه بند کردن سر شیشه باز کردن ز نیاز بندری تو بزم خانه تاز کردن تو و نغمه بارے دلکش مزین ناله ساز کردن میتوان تو دہی رات ہم قنیا کردن</p>	<p>پہ خوشست با تو بزمی بہ نہفتہ ساز کردن ز بہایت نہر نہادن بسپہر کشیدن تو و قفس می پستی من و جد و خوشی من تو چنان نظر فریدی کہ توان شد از پیری خوا</p>	

<p>سرس فدا می تازت ز عهد و دیگر چه خواهی</p>	<p>تو و عشوه ساز کردن من دل نیاز کردن</p>
<p>دل اهداں مرغیاں بهشت حسرتی خور تو اگر نمیتوانی ز می احتسار از کردن</p>	
<p>نه چو عشق سازگارم بمرزاج درد منداں مکن از شراب منعم که نه از هجوم مستی است چه مناسبست بگل از رخ آتشین عذاراں بفلک کاشکستن چه فخر جان چیت نه بگدایم نه بینی که مستم بهار و دیر نه چو آسنه کمال نه چو حسن شان جمال بمخ چو آفتابیت نیکه قمر عذاراں شب وصل غیر رفتم پی اکتساب لذت</p>	<p>نه چو حسن اعتبارم بنگاه خود پند ادا که گرفته ام ز مشوچی لب تازکت بد پند ادا چه شایسته به لاله ز کف تکار بند ادا چو من برهنه سر را بکلاه سر بلند ادا تن پریناں قبا یان سر گوهر بند ادا بکدام حیل افتم به پسند خود پند ادا بکمند غنیمت سر غنیمت کنداں چو هجوم عیش دیدم شده شوق من و چندان</p>
<p>فوج حسرتی نال ز جفا طالع بد بمذاق یار تلخ چو فغان درد منداں</p>	
<p>مرا بخشید و گاه به جز بدی نیکی ندید از من مگر سجاده گستر دن بطلا و خوش دای</p>	<p>نمیدانم که این جرم این دیر گزید از من غزل را مژگان شب که دایم میریز از من</p>

<p>حدیث من پسندش بود لیکن جن پس پر و تراپراپه صورت مرا سر پای لذت ندارم شکوه یکایک دراک وجه مهر کس خواهم بحرف ناسر اسنگر بجای خاکساری پس مرا کشتی خوشنوم نکو کردی بجا کردی غلط کردم که دامنم بنا کس دست چوں گرد</p>	<p>ندارد گوش بر حرفم مگر چرخ شنبه اند من نخایه رفت دامن الفت شعرونش پند من نه از دشمن و فاسد ز نه جرم هم پدید از من که این دو در گل چرخ را بهتر ندید از من در دین سینه اعیان را رسی غلید از من حدیث عشق دشمن جفت در گوش رسید از من</p>
<p>سخن بربط گوی حسرتی لیکن نمی گویم بهم رسد و از من هم بود چوینم برید از من</p>	
<p>گر آنکه خواهی بچمن ناز گذر کن ریز نگل وصل بد امان محبت و صحبت اصحاب باش و بجا باش تا تاب بجا هست رخ خویش نه بی</p>	<p>در خواهش مانع است در آئینه نظر کن یک ناله شب در گوش صد خنده سحر کن وز جمع پر کنده با بر ام حسد کن آئینه بینداز و در آئینه نظر کن</p>
<p>کام دو جهان صفت تو و اول کام است اے حسرتی از پندار تو کعبه سفر کن</p>	
<p>که چنین شکل پس پیاست نتوان زیستن</p>	<p>خسته غم بودن و آسوده غم نداشتن</p>

<p>باش پنداری که دروست آسان زیستین قد ز نهاد تماشاگاه امکان زیستین حالی ما و بکج ویر پنهان زیستین میتوانسته چو یوسف بزندان زیستین خوش ندارم یک پائیس در میان زیستین باله لاله بودن آلوده دامان زیستین هرگز اول جمع می زید پریشان زیستین پیش این نبود که در بخت تو توان زیستین</p>	<p>شعله خواجه گداز و لعل روتاب سوز خضر با قتی عمارت چو مفاشد شناخت عهد ربانی سرآمد وقت رسوائی گذشت کی تلف کردی زین خاوم در ایوان قصر دل نبائی پس آس تر صانع جان می برد آشنایان بشنوه بیگانه گئی خوش کرده اند خلعت صیلا جلالت گشع و گل دارد بگیر کم کن این کم التفاتی ورنه رفتم از درت</p>
---	---

	<p>یاد دادم حسرتی تا آشنا انداز او و نه خلیق جهان بیگانه عنوان زیستین</p>	
--	---	--

<p>نیری موش شان و نه صبا هم شان گیرد آهو به رم آهوی جشی رم شان برسموات اثر طره نسیم دم شان جند از لطف دلا ویر خم اندر خم شان آه از خاطر بیایک و دل بینم شان</p>	<p>خورم اک خیل پر زیاد و خوشا اک رم شان طرز مستانه منرا می به تدر و اموزند به نریمس بارقم پا از و جنات آنا بوسه صدیاغ عجیب دل خلق به بغل مکثر از تربت خیار آو میاں را شمرد</p>
---	--

<p>کہ بود سودہ الناس گزین مرہم شال ہمکنان محرم شال و ہمہ نامحرم شال ہے دم پشرو پے مژہ ہرہم شال</p>	<p>کارم اے وانے باں چارہ گراں افکار بچہ امید بایں طائفہ کنس بنشیند بہ کلفت نتوان گشت زجاں سوختگاں</p>
<p>بگذراں الفت یں تو کہ شب می نالید حسرتی آنکہ شب دروز بود ہمد شال</p>	
	<p>حرف الواو</p>
<p>ایست کہ جاں مہد ہدا عجانہ دم او آموختم این شیوہ ز اندازہ دم او جان دوہاں نیم نگاہ ستم او از پایے قدام چو شان تدم او می میرم اینیں غم کہ نیری بغم او جاں پروری طرہ ہرچچ جہنم او دانم کہ دروغ است چو خرفش قسم او برینہ ستم نامہ مشکیں رستم او</p>	<p>ایست کہ دل می بردازد کف ستم او آیم براغیار زیاراں چو گریزم یکجان و نہیں جوہر سازیم کہ ہنخواست ہر کس نظر انداخت ہمن زار بگریہ اے غیر بدیدیکہ نصیب تو مہسدا انداو صہا پس چہ پرسی ز من وغیر گویم کہ ندارم ہراغیار بجا منت شدہ مرہم زخم دل ریشم چہ ہنادم</p>

از خانہ ہوں آمدن در ہدم او	اسے ہندو کہتے ہیں کہ ہندو گتہ انت
	امید نہ راہم ہندو غیر تباہ شدم من چہرہ منہم یاس پرست کرم او
دہم رو و خیال مال خیال کو قطع نظر کنم نہ تو این ہم مجال کو حالے کہ و سوز فلک آشفته حال کو سنائی بختجوی کہ جام سفال کو دربزم خاص نصبت شرح حال کو فراں کجا و حوصلہ امتثال کو نومید گشتہ ایم نوید وصال کو	در غفوان عمر خیال مال کو نظارہ رحمت کنم آن طاقتم کجاست سنائی پایہ برکت و طرب نوال لب من مضطرب کہ بادہ مبادار و دزد دست دربار عام فرصت اظہار غم کجا پہچند سوج با تو و منعم کنی رز خویش کم ہستم غمزدہ جرات فرا کجاست
	گفتم اگر نظیر نظیری ترا مرچ اس حسرتی کہ ہے یہاں ہمیشہ کو
با حور بخت آئے نوش و سمان شو گا ہے بخیاباں روگا ہے یہ بیاباں شو چوں پلین ستان نہ ستانہ غر خواں شو	گل تو بہ زرخ افکند اند تو پریشمان شو ہم باغ بنیابی ہم راغ بر عنائی چوں گل بچمن بگنبد پہچانہ سے برکت

<p> و زون طب داری همکاسه مستان شو گو خانه تبه گرد و در سیکه مہسان شو تا مویہ نشاند و رہ اے عیش فزائن شو اے دلبر عاشق کش آرام دہ جاں شو اے ماہ نمایاں شو اے درخشاں شو امشب بحیرم اولے دل تو نگہبان شو مطرب ز نوایں کن جہاں حد خواں شو پیمانہ بچاک افکن رو بر سر پیاں شو </p>	<p> از سنج چو پہنچی پرہیز کن اندر ز اہد نے شاہد وے یکدم چہ است اگر باشتی تا غصہ نیا بد جانے شور و ہجوم آور تا چند بجاں با شمع از دلہی دشمن در روز و شب ہجر اں فرقی نتواں کردن از وہم عدوت کے بیدار بود چشم آہنگ حجازم شد ویں پردہ بسا ز شمع اے حسرتی آتش زن در دفتر نے معنی </p>
	<p> "تا چند زہیوشی با چنگ و غزل جوشی سے خوار می سے نوشی مست و عرفاں شو </p>
<p> داغ و دہشت باغ گل و سستہ گل بہت تو داغ کنڈل فلک رشتہ شکست بہت تو شبنم گرم قہقہہ تو پیری چست بہت تو ساغر می بہت او دست عدو بہت تو </p>	<p> غن بیل شراب کرو عشوہ چشم مست تو خاطر باشکستہ دل بر قیاس بہت تو گرد و برآمد پسے از دل با تکانست خوں چکرم ز دیدہ ہاتھانگر سستہ ام بہان </p>
	<p> آں بغور موشاں میں ہوا ضعیف کریم </p>

لطف فراست حسرتی شکر بلند و پست تو		
اے چشمہ نیات لب جاں نواز تو برکش نقاب طرہ بر افشان دمی بنوش بوسے چمن کہ ناز براں می کند صبا دادم امید وصل بایں طالع زبول ریختہ از آنچہ منگنی پیش خواہدش گنجائی دودھ خم می در دو جام چسپیت بمطرب نماز تاب و گرمی ہر نئے دم بستیم خوش بروے و سادس در عول	عمر خضر حکایت زلف و راز تو بردار گشتند نگوئیم راز تو گردیست بفشانده و امان ناز تو یارب چه دیدم از نگه عشوه ساز تو میلیم زیاده شد بتوا از اختراذ تو اے سخن اب ز گیس جاد و طر از تو آتش ہی جھکد ز نو اہاے ساز تو نیکوتر است خفتن ما از نماز تو	
دامن ز رشک شہدہ ات حسرتی کہ یا چوں شمع میگسیت ز سوز و گداز تو		
حرف النساء		
تا آہ از درون پر آتش برآمدہ انداز خشم شوکت جنت نگاہ داشت	ہمسایہ ام ز بیم مشوش برآمدہ آتش بپاسپانی آتش برآمدہ	

<p> دام ایں سبوی نے عشق برآمدہ دیوانہ نیستی کہ پرپوشش برآمدہ نازک مزاج او چہ چفاکش برآمدہ کے خسروی ز پشت سیانش برآمدہ خوربہ پیر و یا برابرش برآمدہ تیرسیت کردرونہ ترکش برآمدہ از پر وہ پرند منقش برآمدہ </p>	<p> سچر وصف چشم مست تو هیچ از بیم بخت گل را قصونیت قصور و مانع منت آں شکوہ ناشنو بند و غدر سنج حیف روان جفا منال جفا نیک بر دہد شادابی و شکوہ گستاں ہم زدند ہر شعر و دناک کہ آمد ز دل بروں ہیکار و سادہ پہچو تو بعد از زمانہا </p>
<p> گو شعر و کوسخن کہ نظیری کہ حسرتی صحبت بہر پر میکدہ ام خوش برآمدہ </p>	
<p> شہر بگوشہ رفتہ و صہبا برآمدہ شیخ از حرم زبکہ ترسا برآمدہ پہناں زد ز در آمد و پید ا برآمدہ گدگل کلاب جستم و صہبا برآمدہ ترک نگاہ یار بہ یغیا برآمدہ از طرہ تو عنبر سا را برآمدہ </p>	<p> شب ہاے مہ کہ او بتماشا برآمدہ آں کوئے قبلہ گشتہ و جہاں است اخلافت ہرگز بکنہ این ز سیدم کہ شب چرا عالم خراباں لب پیگویناں شدہ است کاؤس گوہرستم و ستاں کہ پیش رو از لعل آتشین تو یا قوت غاستہ </p>

<p>گوہر بجای آب ز جویا برآمده باد از چمن شمیم ز گلها برآمده یوسف ز بهشت کلخ ز لیحا برآمده</p>	<p>نازم بہ بخت خویش کہ ہنگام تشنگی از بہر سب فیض ازاں کو تو غلدر شک از پیش من رود بستان کہ فی اشل</p>
<p>بحرف لغز و شیوہ شیرین حسرتی شورے ز طویان شکوہ خبر آمده</p>	
<p>یا مہر و شمال اناں برآمده صد جیف تا وکت ز دل آساں برآمده دینہر کے پیو یوسف کنعاں برآمده چشم مژہ ہم زدہ عماں برآمده دایم ماہ و مہر و خشاں برآمده ایں چشمہ بہ ز چشمہ حیواں برآمده پیش کہ رفتہ باز کہ پناں برآمده پیش از طلوع غور بگستاں برآمده</p>	<p>آں مہر و ش سحر ز شبستاں برآمده باجاں بروں برآمدہ ایں ہم گمان نبود برگوشہ دینہر اہ دہلی است یوسف آورده غیر اگر دوسہ اسکے چہ میکنی از بس دراز می شب ہجر اں شبنم ایم چوں دید خضر نوش لب لعل یا رگفت نسویم نیامده است عدد و در حریم او شبنم خراب و رنگ رخ گل شکستہ کرد</p>
<p>دے حسرتی شمر و الف و الف را یکے امر و نکتہ سنج و سخت راں برآمده</p>	

حسن پرچیز زهر جانے بغارت برده	از ملک سودور و روشین خسارت برده
نه غرض شهرت خود بود و نه بزرگوئی کس	طبع شوخش دل خلق بشمارت برده
نقض پیمان و خمی کام گرفتن خوش بود	خوشتترک اینکمه گذار ز بکفارت برده
نقحه بوسه تو باز از سمن افشرد ه	لمحه رفته تو از ور و نضارت برده
مے نشینم بسیر کسے تو دشمن خوشم	گر مے مهر تو از مهر حرارت برده
خلوت آراسته لیلی به ندیمی خوانده	بزم پیراسته شیرین بوزارت برده

حسرتی چون غزل خواجہ نظیری خوانده

از سمن اندیشه معنی و عبارت برده

شب درآمد درم سرخوش خواب آلوده	سینه بکشوده و داسن بشراب آلوده
بوسه بینامی و لب میگزی اے شیرین لب	شهد لطف است مگر نه به عذاب آلوده
آه از دشمن گستاخ نگاهش کا مشب	گمّه شوخ تو میگشت حجاب آلوده
شکوه بایستی و کریم پاس از شادی	آمد از بزم حریفان چو شراب آلوده
یا دانا و دودگر از سمن و حیرانی من	ویدچوں ویدہ اغیار با ب آلوده

شب برو چندی از دیدن روز تو رفت

حسرتی بود چو علت مزاب آلوده

<p> پرده هر چار رخ انداخته یعنی چه چه خط داشت رده است که برگردیدی پیش ازین خاطرت از نام جفا می لرزید و ز با خویش بعد مهر مراد داشته بنو لطف چه بیگانه بود در صحبت گفت که عشق تو ز پافت اوم سند شاه کجا و خشک و خار کجا عشق در محو نشاست و تو اندر عشق جلوه ناما هستی است در آئینه کون </p>	<p> خلوت و بزم یک ساخته یعنی چه راست گو بودی و کج باخته یعنی چه این ماں تیغ قتل آخته یعنی چه نیم شب بر سر من تاخته یعنی چه غیر و بزم طلب ساخته یعنی چه گوش بر حرف نینداخته یعنی چه خاطر از خطر نه پرداخته یعنی چه علم از دار بر افراخته یعنی چه تو بجز آینه نشناخته یعنی چه </p>
<p> بابت عشوه گری هفت بری عیاری حسرتی نقد رواں باخته یعنی چه </p>	
<p> خوش آن نای که پیروز به بند و خواه باب ز فرم اولو شمار دل شویم سحر خواب چون نیم بر و او خیرم فلک نمی شود و ناله مرا هر چند </p>	<p> بروم بطون حرم رسول و بیت الله چنانکه شسته شود گرد و باز تن نبیاه بشام چون بنشینم نشینش به تجاه بگوش کعبه رسا نم صدای واشوقاه </p>

<p>بدیده گردش کردم پیش است مد نگاه نخاند تو که زیم که هست جای پناه مرا چگونه کند از بستم زبون و شباه بجز خدا و برین مدعا خداست گواه</p>	<p>بها طایف جویم رسول نتوان کرد ز حادثات فلک بس ملول و تنگ دلم چو خون جانوران حلال نیست روا بجز خود نپذیرفته ایم معبود و</p>
<p>امید هست که هم حسرتی ز بیم مرگ برآید اشهد ان لا اله الا الله</p>	
<p>ز دیش غبار مانده ز پیش صیاب نشسته خوش ریا که تیر تو به مدعا نشسته به پیام راز نقشه عجب از صیاب نشسته که لصد کرشمه در و صتم به نشسته نتوان نهاد و گات به از جانش نه بد و صد کرشمه رفته به از اراد نشسته که پنجهما شنیدیم همه از و بال نشسته که فلاں چگونه امشب ز بیم خبر نشسته بیر که بوده شام و بخت کجا نشسته</p>	<p>چو برق تازا برش مه شوخ او نشسته ز خدنگ غمره جانم شده پیش ریش هم عشق کار سازی جرس راز داری همه ناز مایه تول و آس یابن خرابی نپوروم نسیم باشم چو کنم رجوع زان کو که خبر و بد بخبر و که به پیش غیر شیرین سبب فلاکت من طلب سلامت من نخلم ز رشک ز منش که نکرد هیچ پروا ز هجوم عاشقان نش نتوان شناخت هرگز</p>

<p>دربارِ حسرتی را بخیال خویش جاوید چو به پیشِ قمرِ سلطانِ نگری گداشته</p>	
<p>بلبلِ پیاپی تو بگفتار آمده ششادانِ پلِ تو برفتار آمده دیوانه رو بروی تو بهشیار آمده صد بار بار بر سرِ دیوانه آمده بلبلِ براں گله که بیازار آمده مستِ باده از برِ اغیار آمده آرے خوشست مرغِ بگلزار آمده کاهوز دشت و لیک ز کسار آمده ره زنی که یارِ شمعِ شبِ تار آمده ابرِ سزلِ خواہش میخوار آمده امروز بهر چشم تو در کار آمده</p>	<p>از دیدن تو چشمِ بگلزار آمده هر گز که غمِ خانه نمودی ز بوستان زاهد ز محفلِ تو سیست خاسته مشغولیش نداد بدلِ فرصتِ نظر بیرونِ سیارِ خانه که برگز ندیده ام چو بادِ پیغمبر آمد و چو سمر و می چمد آزاد گشتم از غمِ عالم به بند تو آوازِ خراشِ چشمش جہاں گرفت نئے شمعِ هر چه هست بکاشانِ دیده ام بناقی بر سرِ بکشا و دہانِ خشم آلِ فتنه که ای کفرِ افخیر بود</p>
<p>وعظِ آنچنان بگفت که از گریه تر نشدم شبِ حسرتی ز خانه خمار آمده</p>	

<p>آئینہ منفعل نہ رخ یاز آید آن چشم مست آفت هشت یار آید تسبیح چون سیخته ذنار آید آن سادہ رویی کہ چہر کار آید اشکم چکید لاله پدیدار آید فرخندہ طائرے کہ بگلزار آید پنداشتم کہ از براغیار آید از ذرہ تا بھر طلبگار آید در ساعتی کہ یار بیازار آید</p>	<p>سہرا پنجاں کہ ہست نمودار آید دیوانہ ناشکیب نمودن شکفت نیست دردانش ہر آنہ سیری عجیب بود بیند مر از دور و کف گیر دآنہ خوی از رخت فتاد نمود اگرشت گل مشت گلے بخفہ مرغان دام برد باز آید است بر بر الطاف نے سبب بینم جمال دوست میسر کہ اشود یوسف رخاں زہر طرے گرد آمدند</p>
<p>عزمش شنیدہ جانب گلشن کہ حسرتی مستانہ چوں نسیم برفتار آید</p>	
<p>امروز از چہ شوق بد لہما نہادہ نورے کو در بدیہی او لے نہادہ روشنہ لی بدیدہ بینا نہادہ جلدوے و انتقام لغو نہادہ</p>	<p>ویدار خویش را چو بقدر نہادہ یک لہ از تجلی برق تھورت چشم ہائے تیرہ دلاں مہر کردہ خوشنود و ناخوش انہ ہمہ دیر گزشتہ</p>

<p> دانی ہزار گونہ تبت نہادہ آل دل کہ بے طلب بہرہ نہادہ شوق گناہ ورنہ ولہما نہادہ از شعلہ کہ در کف موس نہادہ ذوق ہزار ساغر صہبا نہادہ تانے عجب بعش منعل نہادہ سامان و لغریب مہیا نہادہ واسے برہ ز زلف چلیپا نہادہ بیصرہ رسم قارت وینا نہادہ کایں دانہ فریب بصد جا نہادہ </p>	<p> گرا رزوںے تو بد لے کم بود گیر آخر خوش بشیوہ ترکانہ بردہ بخشہ کی طریقہ تو عفو غوے تو آتش بجا نواؤہ سر عون میرنی دینہ کش کہ تشنہ خون دو عالم است مارنہواسے جلوہ ویدار سوختیم مشکل بود رہائی جاں از کفد تو بندے پیاز طرہ خوش خم گلندہ ہرگز عزیز نیست ز تو جاں بجان تو لطف زبانی ز تو راہم نمی بود </p>
---	--

اسے حسرتی ز فکر و قادی خود بنظم
 رسم جہانہ طرز احب نہادہ

حرف الیا

وین خلوت بمعنی بزمے تاب اولے

زین ہوش کہ منہ ارم بہ ہوش شراب اولے

<p>بزم کہ مرا شغفے از اہل صفا داند حوران پر پرو را خن بان مگو خزا گر رشک برد جانم در شوق برد نام گر شہر نمی گردد دشمن بخورد حسرت گل چہرہ کشا آمد بلبس بنوا آمد ہم سہم وہم ساغر بدست گر انم شد و رنجمن پیران باید بادب دم زد</p>	<p>بر دامن آلودہ دناغے تر خراب اولے در دیدہ حیا نیکو بہرہ نقاب اولے آن زلف بجم بہتر آن طرہ نقاب اولے گر بادہ وہی ساقی با چنگ نقاب اولے ابرے لیز آمد ساقی سے نقاب اولے ہم شیخی وہم رندی در عہد شباب اولے گستاخی وہی باکی در عہد شباب اولے</p>
<p>از حسرتی نشید اہول ہیج نمی آید این رنہ خرابانی تہمت و خراب اولے</p>	
<p>تا کجا بر طمع وصل شکر خند کنی تلخ گفتی و شنیدیم حجاب از پے حسیت مدعی از سر آں تا و کب ترگاں بگذر لے محبت ز تو خوش بوالعجبی ہا آید بندہ را نیست بمیلان طبیعت کاہی نتوانم کہ با منون دل تو بکشتایم</p>	<p>عشق آہنختہ زہر ہوش چند کنی میتوانی کہ تلافی بشکر خند کنی سینہ آماجگہ تیر بلا چند کنی طفل را فتنہ پیران خرد دست کنی کار ہا بر منظر امر خند او نہ کنی نتوانی کہ با منانہ مرا بست کنی</p>

دل میں شاد و لب و وعدہ و شوکت دکنی دو جہاں از تو اگر کار بایں پند کنی ہر گال پر رو و شمن فسر زند کنی ایکہ در جام رقیباں شکوہ وقت کنی	آہ پنجانم ز تو آرزوہ کہ مشکل دیگر سعی در کار نما و بھمان کار مدار ہر کہ اندوختیت دم زنا اول اورا نتوانی کہ بری ظنی ز ہر از کامم
---	--

حسرتی مرد اگر فایده ات چیست جز این
کہ دل غیر بایں واقعہ خور سندی

انہا بل نظر حجاب تا کے بامد عیاں عتاب تا کے آ میختن شراب تا کے از باد صبا حجاب تا کے بر بستر ناز خواب تا کے آ میختن گلاب تا کے جلباب نے وریا تا کے از شر و غل نقاب تا کے	بر روی خوش نقاب تا کے جرات ز غایت تو سر زند ساقی بفرشودہ درونی دلالت بحسن نازیر است وہاے سپہر بر کشاوند بسینفعلم ز رشکوہ گرم مطرب بر رخ نوازے سبل شے پردہ حدیث عشق سر کن
دیوان تو حسرتی بیامنی است	

از منتخب انتخاب تا کے	
<p>ایں باد ویں حباب تا کے در فوج و جہد علاقہ تا چند ایں طائر عرش آشیانہ ایں پرتو نور راز بے کیف منہر جم و خاتم سلیمان آخر نہ دلت ایہی خوشی است زین شہرہ جاں کہ در لبست در شب کہ نہ ہمار عقل است</p>	<p>ایں آب ویں سراب تا کے در ظف گل این شرب تا کے در زبلہ خراب تا کے در سایہ آفتاب تا کے پامال ویں غلاب تا کے اے صاعقہ اضطراب تا کے گرد ویدہا نم آب تا کے دیوانگی شباب تا کے</p>
نزدیک رسید حسرتی مرگ دوری زمرہ صواب تا کے	
<p>آمد ابرو و میہ پیغام ہے لالہ چشک مینہ نابیل نوا پاس ناموس نہان نیکبار تختب ہم گریہ یاہ منع نیست</p>	<p>موسم گل نیز ساقی جام ہے میہد از ہر طرف پیغام ہے توبہ از ہر چیز دریاں ہے میہد ساقی صلائے عام ہے</p>

<p>برخوش گونہ تاپایان کار بوسے تی از لباس گل مجواہ نسبتی دوستی و دیوانگیست گر شراب کہنہ وقف عیبت پاسخ پارسائی می کنم ہمہ صوست و ہمہ صل بہار</p>	<p>خوش بود آغاز دے انجام دوختن ایس جامہ بر اندام زال دل شوریدہ ام شیدام تازہ گردان جان من نام زال نیایم پیش تو سنگام می کشایم روزہ ہا از جام</p>
<p>جمع حدیث از تو آید حسرتی سچہ دردستے بدستے جام سے</p>	
<p>باجذب شوق راہ ستم کم نمی کنی مارا امید مہر فراید زماں زماں تو خوشگین زین و من از راہ سادگی فریاد و قف تذکرہ عیش دشمن است شاوہ ز بسکہ خوار شدم پیش از ہمہ جاں میں ہی دلا بولائی بتان و باز دست بزیل و امن ولد اسیر</p>	<p>ناچار آمدی کہ ترسم نمی کنی چند آنکہ بر قیاس ترسم نمی کنی دائم ز روئے ناز تکلم نمی کنی گوشے کہ بر فغان و ظلم نمی کنی آنکوں نظر بخواری مردم نمی کنی جذبے کرو چکد گشتے ہم نمی کنی بر شستہ خیال اگر کم نمی کنی</p>

خوش آمدت اگر چہ بتسم بھی کنی	خندیدن رقیب بحال زبون من
	میں جانم وصل نیست کہ از غیر کم و ہر اے حسرتی چرا طلب خم نمی کنی
ایجاں بجز تم کہ تمنائے کیستی اے قاصد خیال ز اعدائے کیستی مٹھیم زلف سمن سائے کیستی اے اختر رقیب تو غوغائے کیستی بارے تو ہم یگو کہ میسائے کیستی ہاں وہ خوش بوجہ فردائے کیستی طاقت گداز و وصلہ فرمائے کیستی ایجاں ہلاک ناز دل آراے کیستی طوق گلو و سلسلہ پائے کیستی اے آسمان نہاد شکوہ پائے کیستی	از خون دل تپاں ز شتم ہائے کیستی ہر دم بزم دلکش جاناں گذشت ایجاں کہ سیر و مشک یکے در باغ تست بالائے آسمان بریں ہیں ہمہ صعو و پنہاں نکر دم از تو کہ تیار کیستم فردائے حشر و عدہ امروزش اے رقیب عمریت سر ز غم و منظر نمی کشی جاں میدہی و عقدہ برابر و نیزنی اے زلف دوست ای دل جانم ایبر تو گرشتہ و شکوہ ز اختر نمی کنی
	عشق است و شک و شک گماشا بد ہیں اے حسرتی کہ والد و شیداے کیستی

<p>از جہاں رود جہاں بجائے کہ تو باشی پہناں نظر جلوہ نمائے کہ تو باشی منقلب شناسندہ گدائے کہ تو باشی در خویش نگم بفضائے کہ تو باشی مہتاب نباشد بصفائے کہ تو باشی بہر کہ تو هستی و برائے کہ تو باشی از من چہ سب آ بجائے کہ تو باشی اے زہرہ بدین ساز و نوازے کہ تو باشی</p>	<p>از عرش بود رہ بسرائے کہ تو باشی عارض نمودی و دل از دست ربودی دل مطلق از من بیدل چہ بلای بیرون درم با تو باغ اربودم بجای گل را نبود رنگی و بوے کہ تو داری با من نہ نشینی و دور آنہ گزینی گزین خود و گر بے جرم بجای سپاس است در انجمنش دم نہ تر نہم نتوان زد</p>
<p>ہاں حسرتی از راز نہانی جرم دہ فرزادہ دیوانہ نمائے کہ تو باشی</p>	
<p>مدوام نہ حال گفتار چہ دانی بر دل گذر و آہ چہ ز انکار چہ دانی از لطف چہ آگاہی و آزار چہ دانی ربخہ کہ شکست تو اے یار چہ دانی ذوق گذر و ادوی پر خار چہ دانی</p>	<p>دل دادہ نہ درد دل زار چہ دانی عاشق نشدی خواہش صلی نمودی نہ چشم غمایت نہ ز کس بیم جفا بیت یاری نگزیدی و رقیبے نشنیدی لے گل بدلت خار محبت نخلید ہ</p>

مشتوقی و باخندہ لبست را سرکار نیست در انجمن عشق ترا نیست گذارے باماہ و شے نیست سر و کار دولت را	تو مرتبہ دیدہ خوبست از چہ دانی تولدت آہ پس دیوار چہ دانی نہ مہری گردون چفا کار چہ دانی
دائم کہ ز بیتیابی شوقست و گرنہ اے حسرتی این طریقل انکار چہ دانی	
اینکہ سوز دل بلبل بینی گرمایں رخ بگلستاں آئی شوخ تر آن مہتابان بانی غیر پتیا بگلستاںی ہاست دیدم از رنگستانہ تو صبح گل چیں بچمن می آید	شعلہ رنگ رخ گل بینی داغ لاله بدل گل بینی برق را گریست گل بینی کار عشاق تخیل بینی آنچہ تو از اثر مل بینی مہر آفت بلبل بینی
حسرتی سایہ آن زلف شاد خم و پیچہ کہ بسنبلی بینی	
جاں از رقیب خواہی و اصرار میکنی کوہن رونما سہالت نمی شود	کار نیست سہل حیفہ کہ دشوار میکنی باماہ دیدہ کہ خسرو یار میکنی

<p>جریم تو نیست کایں ہمہ آزاد میکنی شیرین ادائے کہ بانکار میکنی مطرب بخوال کہ نغمہ بہنچار میکنی صالح نکر وہ وزیاں کار میکنی دیوانہ می نمائی و ہشیار میکنی خود را بصد لباس نمودار میکنی ولما بطرز غیر طلبگار میکنی قمری بہ بندہ سرو گرفتار میکنی بلبل فدائے شیوہ گلزار میکنی</p>	<p>در پیننت ز کینہ فروزند عنصری در پیش من ز لذت آمیزہ نیست کم ساقی بدہ کہ بادہ باندازنا میدہی نقصاں کمال خواہد و در حیرت مرا شوق رخ تو طبع نہ ہر چیز پر گرفت نہ پردہ تاب جلوہ ندارد کسے ازاں دہر لباس جلوہ دیگر ہی نہی مجنوں بدام عطرہ لیلی در آوری از شمع شعلہ در دل پروانہ میزنی</p>
<p>بے حیلہ حسرتی نتوان گفت خوش بود گر غم طرح صحبت اشعار میکنی</p>	
<p>بلاے آہ من از آسماں بگردانی چمن طراز تر از باغیاں بگردانی زمن نگاہ وز دشمن زباں بگردانی بہ نیم خندہ دلش شادماں بگردانی</p>	<p>اگر نگہ ز سوسے دشمنان بگردانی کسی چو غم تماشای باغ گلہیں را چو پینبت دم اظہار دوستی باو دو چار شمشیر شوی گیر بر وز عاشور ا</p>

<p> بجلاوہ کو کب ہفت اختر ال سپہ بازی برہیم خندہ کہ بر گل کنی بجانب خویش زعشودہ ہاے نہاں تو با عدو شام الارینق نصیحت شعاری خواہم بشرح حسن نیاپ جمیل پیوے بذکر راوق مشکیں ختام کا فوری جناں من نہواے بہشت رنجان پند کرد لکشی نغمہ طیور بہشت </p>	<p> بعشودہ اختر نہ آسمان بگردانی ہزارہا زور یوستان بگردانی بچند روز مرا نکتہ دای بگردانی کہ خاطر من نشاط جہاں بگردانی طبیعت از قصب و پریناں بگردانی دل ز بادہ آتش شاں بگردانی یوسف جلوہ حور جہاں بگردانی دل ز رود و سرود سنان بگردانی </p>
--	---

بسوی حسرتی خود گذر توان کردن
سحر گماں چو ز گاشن عیاں بگردانی

متفرقات

<p> من گچہ در کوئے تہاہ گاہ در میخانہ ام مہر آمد در حمل یا یاد در کاشخانہ ام شعلہ در جاشت اگر شہم اگر پردانہ ام </p>	<p> ایوانش بہر کب علم در کاشخانہ ام صدیماوت رونود و صد بہار ان جلہ کرد عشرت نہاں بین و شوکت پیلہ مسج </p>
--	---

<p>گرچه در دل پیشا سم پیش او باور کنم حسرتی بر خیز سن هم با ده در ساغر کنم</p>	<p>"نانداندا اسپد حرف لطف آینه را خورداوی بار قیاب تو چو اوری خمار</p>
<p>حدیث شود عشق خود شنیدن آرزو دام</p>	<p>چه پرچی حسرتی از گردش پنهان من شبها</p>
<p>روم ز پیش تو هنگام می کشیدن تو</p>	<p>مباد گوی مهر عدو که در دل تست</p>
<h2>مقطعات</h2>	
<p>دانی که باز گشت چرا کرده ایم ما اندیشه صرف تیره سرا کرده ایم ما رد جانب زین نه سما کرده ایم ما زین راه طے مرحله ها کرده ایم ما از قبله رو قبله نما کرده ایم ما پرسی اگر صواب خطا کرده ایم ما انصاف سپیدیم جفا کرده ایم ما</p>	<p>اسے فرض احترام تو از کعبہ سوے ہند زان شرق لوامع قدس از چہ روی باز بہر طواف کوئے تو ای مہراج فضل ای حج و عمرہ را از تو دایم کن و شرط ای آگہ از تفسن الفت چہ دور گر شیخ الہدیس را بتو ہمسر نوشتہ ایم پور قیاب را بتو ہم پای گفتہ ایم</p>

آں مظہر شہنشاہ صفائی کہ اکتساب
 آئی کہ دل شبوہ شیریں رہوہ
 مراآت دل بھوجو نہنگ الم گزشت
 جاں از فشار و روجہائی ستوہ شد
 زان پارہ آتشی کہ دلش مجرآمدہ
 بریاگیر نامہ اگر کم نوشتہ ایم
 ورنامہ نانوشتن تو از تو پیش خود
 ایں نامہ گرچہ بعد و سالے نوشتہ ایم
 ہم در طواف کوئے ترایا کردہ ایم
 در کعبہ داستان بیچ تو خواندہ ایم
 ہم بہر تو بروہ تبت نمودہ ایم
 ہر حاجے کان محل حاجت شمرده اند
 در ختم نامہ عرض دعاگر نکردہ ایم
 وانکہ دعا بہو منع دیگرچہ حاجتست
 اے باد بگستاں دہلی

از شیوہ تورسم وفا کردہ ایم ما
 آئی کہ جاں بذوق فدہ کردہ ایم ما
 از یاد عارض تو جلا کردہ ایم ما
 از وعدہ وصال دوا کردہ ایم ما
 آتش غبار و آب ہوا کردہ ایم ما
 دانی کہ اعتماد صبا کردہ ایم ما
 صدگونہ عذر ہا بسزا کردہ ایم ما
 آہنزار ناز بجا کردہ ایم ما
 ہم آرزوے تو بہنا کردہ ایم ما
 داندہ مدینہ بر تو ثنا کردہ ایم ما
 ہم بر صفا و عا بصف کردہ ایم ما
 حق و فادہ مرا ادا کردہ ایم ما
 اے حسرتی نذر نہیا کردہ ایم ما
 چون باد پاکبہ دعا کردہ ایم ما
 روزے قدر ترا گذشت

بیاں گل تازہ گو کہ از دواغ	شد تختہ سینہ لاله زارے
بستی چو دہسمن بر دیم	سوت قفسم بیا تو بارے

رباعی

الطاف تو بر بندہ عاصی چه عجب	لطف و کرمت نیست مسبب بہ سبب
نامت بلب و تخلیّت در جہاں باد	آندم کہ کشم رخت ز دنیا یارب

دیگر

نورینگوئے سیہ گیم و روسیم	کابلیس کند عار زیاد گنم
---------------------------	-------------------------

دیگر

توبہ ز نماہی و مناہی توبہ	وز ہر چہ کہ از بندہ خواہی توبہ
بہ پند و خط عفو بعصیانم کش	کردم ز سر صدق الہی توبہ

دیگر

نہ خوش آیدم امتقالات یکم	نہ دل شکستہ ز ہزل و ہزل ندیم
شاید کہ پیاد و دشیم زلف	آشفستہ نشسته ام با سید نسیم

دیگر

اصل نسخہ میں اس رباعی کا صرف ایک ہی شعر تھا و جب نسخہ سن رہا تھا کہ

	رباعی	
صبا از لعل لاله قاش می ریخت میرفت و رفتن از خراش می ریخت		شب شیره ز فوج از کلاش می ریخت میگشت و نگشتن از ادا میبارید
	دیگر	
در مخمورم شراب نابم بخشند در روز سیاه آفتابم بخشند		گر پیشدم چه غم شبایم بخشند گر روز سیاه شد چو شب باکی نیست
	دیگر	
برقع برخ چو آفتابست در کش با من بچین بیا شراب لے در کش		از لعل سیر و نقاب لے در کش وز ستر و عفاف گنه تنگ آمده
	دیگر	
نئے در کرو مننی و ساقی باش قانی از خود شود بوسه باقی باش		نه قطره زن طریق مشتاقی باش عمر ابد و وصال جاوید طلب
	دیگر	
ایجا سینه بجز استعارت نبود ایجا پند سینه است عبارت نبود		ایجا نفس غیر بشارت نبود فهم سختم گر نکنی معذوری

رباعی

بلبل کہ ز عشق گل حزیں پیاشد	بانالہ و فریاد قرین پیاشد
تنہا نہ خود درود کہ از گلشن ہم	گر بنمایم کہ گل چنین پیاشد

دیگر

ایں قول قدیم از افادات حکیم	ہر طبع سلیم می نماید تسلیم
از ہر چہ کہ ناخوش بہاں ناخوشتر	بیگانہ و شے ز آست نایان قدیم

دیگر

من تشنہ و میراب ز صہیاب خودم	من کعبہ خولیشم و کلیسای خودم
با غیر خودم ہیچ سر و کار نیست	من عاشق و معشوق خود آراے خودم

دیگر

ہر صبح ترا بخت جوے باشم	ہر شام در آرزوے توے باشم
گفتی کہ فلاں چگونہ رہے باشی تو	تو باش نکو کہ من نکوے باشم

دیگر

چند سے بحریم شہر یار اں رستم	چند سے بدر ز ہشتار اں رستم
دیدم ہمہ لہو و سہو و کبر و طامات	ناچار بکوے می گسار اں رستم

رباعی

خود بینی و خود مرستی و خود آریست	در پیرمخال نیست خود آریست
توبه شکنی و توبه فریاست	اندر نظرش یکبیت مستی و عفاف

دیگر

نه همچو قباد و نه جبه باید زیست	از خاک و چو خاک همی باید زیست
و شوار اگر هست منی باید زیست	گفتی که چو مرده زیستن و شوار است

دیگر

اصرار بے چو رفت ساقی گردید	و حسرتی خسته ملاتی گردید
گفتا این نیز انفسا قی گردید	گفتم نه همه گذشتی الا از می

دیگر

در پیر و جوان شهرت خود کامی تست	در شهر حکایت می آشامی تست
بدنامی است یا نگو نامی تست	گفتم بنوا آنچه بود وین خود در یاب

————— ❦ —————

قصائد

بسم اللہ الرحمن الرحیم

در لغت

پر خاش از سکندر و دارا بر آورم
گر نیسے ز کار و ال تو و ما بر آورم
یوسف ز سفت کاخ ز یخا بر آورم
مشکل ہرے بعالم بالا بر آورم
ہنگام داز و گیر زمیںا بر آورم

گر سرہ آستنی و دارا بر آورم
ہدایت سپرہ منصب جولاگری مرا
از قید نہ و اق نگارین بدر روم
ہنگام غول حوصلہ کوتاہ ورہ دراز
آب بادہ نوش پاک نہادم کہ شہد شیر

رندم ولے بگاہ خدل با نقیب شہر
 بس نکتہ ہائے بغیر کتم نذر اجس
 از ذکر و شکر نفس اگر مستی آورد
 فرسودہ رسمہاے جہاں ناخوش نیست
 از بہر کسب فرحی سایہ ہما
 گوشخ شہر رنج و گر پیر میکدہ
 از رشید و زرق و بانداز رنگ و ریو
 در خالغہ ز شیشہ و پیمانہ بگذرم
 طاعت شربت گشتہ ز دل چون پیر
 سجادہ گسترید کہ خواہم نماز کرد
 دیوانہ را قرا پیک طور نیست زان
 اندر نہ ہائے تلخ بشیر بینی بیاں
 چوں جہل علم نیز نقاب جمال است
 از طرز عارفانہ نہ ہر طبع حظ برد
 دستان جہاں نواز و نواہائے دلکش

دو دے ز دودمان لم ولا بر آورم
 زیبا عتے کہ پادہ زمیں نابر آورم
 فریاد یا معین اعننا بر آورم
 گوہر زکان و عمل زور یا بر آورم
 برخاستم کہ شہر عنقا بر آورم
 من آں نیم کہ دم بہدار بر آورم
 در دل ہر آنچہ نیست ز لب ہا بر آورم
 در ذکر حق بمیکدہ حاشا بر آورم
 مستی بجای شربت نہ آنرا بر آورم
 پچانہ آورید کہ صہبا بر آورم
 کہ لا و کہ الہ و کہ الا بر آورم
 در ذوق ناسلیم گوارا بر آورم
 اندہر و دغور سینہ معترابر آورم
 ابیات دل پسند احبا پر آورم
 بر شیدہ عیبر خوش آوا بر آورم

<p>گر بر بصف شاهد و صبا بر آورم انکار از طبیعت دانا بر آورم</p>	
<p>مشتاقم آنچنان که یک دم بهم شدن نازم بسحر عشق که از نار مشتعل اندیکد و آه شعله فشان زبانه خیز گو یا بر بصف خنده پنهان فبیده است خاکم بسیر که با همه غیرت بزم دست هرگز بهیچ شغل دلم وانشد کجاست ننه روی می لبیب بخوم است که نقاب اندیشه های سبزه سیاره و اکتم و بجهت ترا مستم از پرتو رخ اجمالت گویم ز خیر و طالع و ستولی و قوال آگاه از صناعت طبیب نیز نیستم نه صوفیم که اثر لذت سماع نه مطربم که چرخ بچرخ آورم از نوا</p>	<p>صد گونه حسرت از دل شیدا بر آورم انفاس هر دو صبح دم آسا بر آورم آهن دلی ز طبیعت خارا بر آورم آل ناله ها که در دل شبها بر آورم خواهم که کار خویش را عدا بر آورم کاریکه از بهواس دل آنرا بر آورم رغبت مخدرات خفا یا بر آورم مرکز هفت گنبد خضرا بر آورم علت برائے گردش آبا بر آورم حکام و مضمالت و خبا یا بر آورم تا خویش را نظیر میجا بر آورم رقص ز زم جهاں پہ تماشا بر آورم ناہید را بزم مزه از چا بر آورم</p>

نہ عاشق کہ از لبت آہِ تزارہ بار
 نہ عاشق کہ غازہ بر خسارہ بر کشم
 از سرمہ آبِ خنجرِ مرگاں فزون کنم
 نہ شاعرم کہ شورِ شہزادے در انگنم
 گویم برائے اخذِ جواہرِ قصیدہ ہا
 گویم سخن کہ بوشہریں بر بایم
 اما برائے آنکہ دو بیتے گزیدہ
 بیگانہ نیستم ز طریقِ سخنورے
 اول بابِ چشمہ کوثر و ضو کنم
 آن کہ چمن طرازی بستانِ مع او
 آں کہ ترانہ سنجی گلزار لغت او
 سلطانِ دینِ امامِ رسلِ شاہِ انبیا
 شاہینِ قمر او چو شود بال و پر فشاں
 خاکِ دوش کہ سہمہ اہلِ بصیرت بست
 ہر امر و نہی کہ تو بگو شہم فراخورد

دو دواز دہ مارِ گلشنِ صحر بر آورم
 با بیچ و تاب زلفِ چلیپا بر آورم
 دانگاہِ دست از پے پناہ بر آورم
 شورِ طرب ز جمعِ انسلا بر آورم
 مدح از پے گرفتار کا لا بر آورم
 سنجم غزل کہ کام ز سلبے بر آورم
 اندر شنای داور دارا بر آورم
 گاہے بشعر دم ز تو لا بر آورم
 وانکہ نفسِ نبعت مکتی بر آورم
 ماوے خود بجنبتِ ما و ایز آورم
 اندیشہ چوں بہارِ منظر ابر آورم
 کہ بن گیشِ پایہ والا بر آورم
 خواہد بعد کہ شہرِ عتاب بر آورم
 گوید کہ کام دیدہ اعے بر آورم
 از جان و دل ندائے الطیف بہ آورم

حرفے گر از فروغ جمال تو سرکنم
 افسانہ حقیقتِ مہر چو سر دہم
 گاہِ شنای غالیہ خلوت دلکشت
 از یک حدیثِ لطف کہ با سن کنی بخواب
 گر بخت بر در تو بر دسجدہ ہائے شوق
 خواہم بر آستانِ رفیعیت نہاد سونے
 شاید فتد نگاہ بایوانِ جاہ تو
 خط غلامے تو بدستِ عمل نگار
 از داغ بند گیتِ جہیر از نیستیت
 دستم نگار بند عروسِ بیچ نیستیت
 طبعم ترانہ سنج شائے کمال نیست
 آں ساحرم کہ محبتِ شیریں اگر کنم
 گاہے بر رسمِ وعادتِ غزل بول
 گاہے بصفیہ سنج بود کلامِ من بنظم
 کہ ہمد الیام بالفاظِ میز نم

گرد از نہادِ صخرہ صبا بر آورم
 معشوقِ مجاز از دلِ برنا بر آورم
 ز انگور زہ بوئے عنبر سار بر آورم
 مضمونِ صدر ہزار تلی بر آورم
 نے انجبین کہ از ہمہ اعضا بر آورم
 تا سر ساقِ عرشِ معلے بر آورم
 خود را فرازِ بامِ ثریا بر آورم
 امروز شد سپردہ کہ فردا بر آورم
 خواہم کہ آفتابِ زسیما بر آورم
 بنودِ عجب اگر یدِ بیضا بر آورم
 نشکفت گشتِ پدیدِ عجب بر آورم
 از طبعِ قیسِ الفتِ لیلی بر آورم
 لختِ جگر سرشته نواہا بر آورم
 گاہے صریحِ خامہ بالزنا بر آورم
 کہ دم ز اتحادِ سخن بر آورم

از بیت عاشقانہ بشوقِ صیال خود
از شعر عارفانہ زاد باش و سوقیان
در ساعتی بمطلب الغا و ارسام
چند از گزاف بے مزه شورعی درانگنم
بر عرض حسن خاتمه ختم سخن کنم
شاپاسپه بار گما بنده پرورا
آتش بکار و بار مغالین عجم زخم
هم غرور آ ورم ز پے انکسای نفس
گو زاده ام بهند و لے روز رستخیز

در لیم

رستم از بجز و بمنزل که جانان رفتم
هان و هان روشنی چشم بگریه مرا
شناختم از طبیبی و کاسخه ز بزر جود او ند
سرو آزاد کجا وادی پر خار کجا
منم آن درّه بیتاب که از یاری شوق

مشتوقم از طرب کده تما بر آ ورم
صوت و نوا بے سخن عرفان بر آ ورم
در یک نفس نفس هزار ممتا بر آ ورم
تا که زان بیده غوغا بر آ ورم
زاد پس که یک دو شعر تنباه آ ورم
خواهم که نام کفر ز دنیا بر آ ورم
در دین و دیند موجه دریا بر آ ورم
هم به کسر کفر سزا بر آ ورم
یارب که سر زینب و بطا بر آ ورم

جانم فل کده از دشت مغیلاں رفتم
تشنه بودم بهر چشمت حیواں رفتم
طلح من که ازین منزل ویراں رفتم
ورن آیین چمن تازنه خیا باں رفتم
تا بخاکست که خورشید درختاں رفتم

منم آں قطرہ ز غماں بہوں آمدہ
 منم آں سادہ کہ رنگینی و یوم نفیست
 من کہ پیر خرم حسرت ہاشا گشتی دانت
 چہ کساو است کہ کس رو بہایم نشت
 بخدیای من پیرہ زنی نیز نخواست
 شادم از نصف کہ لب بانیہ والا تشید
 سدرہ بود مرا این چمن رنگ آمیز
 تا کہ یاد کے نکند کس بہدی ہم امن
 بزم آسودہ دلاں گری ہنگامہ نشت
 آدم دوش انداں دارویشیاں شتم
 صولت حسن تو اں دید کہ با اینہ شوق
 بیکسی بین کہ بچالم ہمہ خوردند فوس
 تر جہا شوق گرفتاری دایم کا کل
 تا کہ پوش نرسیم کے دل من بکشاید
 منم آں پردہ کشائی غم پنهانی دل

کہ پس از سیر و سفر باز بہماں رفتم
 منم آں شوخ کہ آگاہ ز غولاں رفتم
 سادہ انداز ز طفل دبستان رفتم
 خاتم دست سلیمانم وارزاں رفتم
 گر چہ صدارت سے مصغر کنعاں رفتم
 پیر و بال ہو بہو سیماں رفتم
 لاجرم گشت گل شتم و پنهان رفتم
 نیکوئی گشتم و از خاطر یاراں رفتم
 اشک حسرت شدم از چشم غزلیاں رفتم
 رفتم امر و نازین ویر و پریشاں رفتم
 بدرخانہ دلدار ہراساں رفتم
 زیارت چو بر خاک شہیداں رفتم
 کہ بہال و پر خود برد زنداں رفتم
 زین چہ حاصل کہ بگلشت گلستاں رفتم
 کہ بہ پس کو چہ اعیانہ غزلخواں رفتم

شعله زنگیم باد فتنس سرد نکند
 دیده نظم آب و صفای تیغ است
 در حیم دل خوابان جهان جای نیست
 دم سحر است غمیش تن تو مژده وصل
 دل من شیفته قدر شناسی گل است
 در شب سحر که جز سوختنم کار نبود
 رشک می داشت مرا بر جزو دل میخواست
 طبع من نازک و این قوم جفا جو بد خو
 اعتبار نیست تفاوت همه در اصل این
 نه غرض کسب هنر بود و نه ادراک علوم
 بامیدیکه رسد ناکه و محل از پی
 قصه فتن من چون شب سحر است دراز
 جستجو دل گم گشته نمودم هر جا
 چیف ذال گم شده هرگز اثرش رونمود
 مر جبار غم نه شعر که در هر بزمی

بهلویت چو چرخ تیر داناں رفتم
 یاد آینه رنجه که دم و حیران رفتم
 لیک دارسته بزرگ مہ کنعان رفتم
 چه شگفت است گرازی پیش تو شادان رفتم
 بگلستان زود تاز گستاں رفتم
 شمع گر دیدم و تا صبح بیاباں رفتم
 خرمی شتم و در محفل مستان رفتم
 مهر و الفت شدم و از دل خوابان رفتم
 در سراسر شنه و در منزل و بهقال رفتم
 بهر هم بزمی طفلان بدبستان رفتم
 سارباں و اربہر گام حدیچاں رفتم
 قصه کوتاہ بعد حسرت و حرمال رفتم
 ہم در شهر ندیم ہم بہ بیاباں رفتم
 کعبہ ہم رفتم و ہم بر در رہباں رفتم
 نغمہ انگیز تر از مرغ خوش الحان رفتم

نوز میں شمع سے خضر شد اندر نکلاست
 نہوندانی اثر فیض مزار شاہ است
 یارب از لطف و کرم بر و لاش
 آن بدریای رسالت گہ یکدانه
 آں فکر با این دل بت بندہ فیض بخش
 آنکہ از جلوه نمائی بہار خلقش
 خوشی سے ہو کہ آہنک شایست کردم
 ساعتی خوب بن لطف تو ازانی و
 روش نماز استودم بزرگی و می
 قرعہ بخش نہ از خوبی جیس زدم
 نے با و از نہامید شکستم تو بہ
 نے ز غارت گری ترک فلک ترسیم
 نے پئے آگہی راز و پیر گردوں
 نے درخت بناندم نہ بطنے آوردم
 نے صیانت سے ساز طلسمی کروم

گرشب تا بسر چشہ حیواں رفتم
 کہ ہم پائی دل ناصیہ سایاں رفتم
 کہ چہ صد بار در اندیشہ بجولاں رفتم
 کہ ز فیضش نہ بدریوزہ عیان رفتم
 پایہ در پایہ ورہ بر رہ ایساں رفتم
 بے تکلف بسر و منہ رضواں رفتم
 کہ بہنچازہ آغاز بہایاں رفتم
 بتقص نہ بر بچم شناساں رفتم
 بسپاس و شکایت نہ ز دوراں رفتم
 الم اندوز نہ از شومی کیواں رفتم
 نے بہنگامہ مہراز سہر بہیاں رفتم
 نے بدریوزہ نور از مہ تاباں رفتم
 کہ سوے بابل و کہ جانب یوناں رفتم
 ہچناں سادہ ز آلایش طغیاں رفتم
 در بگوئی کہ نہ بر طرز حکماں رفتم

<p>اتشک افش کردم و زینسان رفتم کلام از دیافتم از شعبده بازان رفتم که با سلوب خرام می تابان رفتم مگر از نسبت مدحت همه آسان رفتم نمی پذیر از شدم نمی بصفا ها رفتم که سر ایسمه چورم خورده غزالان رفتم پشه گفت ار نه بار ایش عنوان رفتم کف خاک آدم و چشمه عرفان رفتم که به جو آدم و غیرت خاقان رفتم بے نوا آدم و باسروستان رفتم نس و خارا آدم و سنبل و ریچان رفتم</p>	<p>ماگرویم که سر و تبر ما می هست امی هست چه امی که بر اسرار سلیم الغرض بیخست است بودای قضید راست اینست که از حوصله ام بود فزول فیض بویاسطه از بند ریاض است این گر نه بر جاده عرفی زده ام گام گیسر پیچودم زمزمه لغت ز لب میریزد سرور اسوس خودم خوال که کشم آهنگی خسرو اسوس خودم خوال که شوم نغمه سرا داور اسو خودم خوال که نوا کے بکشم ملکا اسو خودم خوال که صغیرے بزمم</p>
	<p>حسرتی اخترم از همتا بردگر لعل رب دائم از خاک بمنزل که کیوان رفتم</p>
<p>تفسیرم کمنه هفت آسمان خواه</p>	<p>کارے بکب خواہش دل در جہاں خواه</p>

در چشمه سار چرخ ز گوهر نشان خواه	بر شاخسار دهر ز نو بر اثر مجوس
پیوده ریج خویش بر در زکاں خواه	خالیست از زبر حد مقصود نیل چرخ
از مشتری رود اسطبل طلیس خواه	گر آفتاب شعله زند در نهاد تو
هنگام احتیاج ز آتش دغال خواه	هر چند دود لازم نار آمد است لیک
کلمه ز هفت اختر و نه آسمان خواه	هر طبع را بشیوه نو آفریده اند
زین اجتماع غیر بلا در جهاں خواه	دل بر نکاح قاضی دلولی چه بسته
خود را اسیر دیو درین منفخواں خواه	بالفس یک مصارعت رستم نه کن
خفتاں ز بربروں کن گسترخواں خواه	ز حمت بر که بر بند در مصاف نفس
بتجیل خویش از شرف دود ماں خواه	گوهر که در نهاد تو ماندند آں بیار
در سر طلب کنند حریفان اماں خواه	گر دل تو بدهند حبیباں ضماں بگیر
غیر از کجی ز طینت تیغ و کماں خواه	نار استی بطبع سنگر نهاده اند
خود را هلاک بنجر نازبتاں خواه	نفس پادشاه زرد و دهنه خد اہشت
جام بلور بہرے ارغواں خواه	معنی چو دست داد بصورت چه احتیاج
بلبل اگر شوی بچمن آستیاں خواه	پر واز اگر شوی بسر شعله جاگیر
آوبے عند ایستخو نعمخواں خواه	خوشتر ز حد نہ از نشید است بانگ شوق

<p>از روزگار عجز دل شورش نشان مخواه از تشنه و پلاس ببر پینیاں مخواه سامان کسب دولت ساسانیاں مخواه بجو فلاں بجوی و شناسے فلاں مخواه غیر از غزل ز دل مطلب از زبان مخواه بہودہ قیل و قال کہ ایس خواہ و آں مخواه</p>	<p>تا روزگار عجز بندت بسربری رو و قبول چیست بالغام خسروی اندا ز نیل شوکت ساسانیاں مجھے چنگے بشعر زن سخن عارفانہ گوے چوں شاعری عطیہ عشق است بہر شکر تا کہ بہندلاف سخن گسری زدن</p>
<p>اے حسرتی بغزم حمیم رسول خیز یاری از و طلب کن و از آسماں مخواه</p>	
<p>ما و اے خویشین بجز آں آستان مخواه</p>	<p>جانم فدائے آنکہ چہ پاک آستانہ است</p>
<p>ولہ</p>	
<p>با آنکہ اشرفست زہر اختر آفتاب پنہاں شود کشت چو برج معجر آفتاب از صبح تا بام شب نیم و آفتاب وز روئے آتشین تو دانا و آفتاب</p>	<p>اے وحید بزم تو از زہر و آفتاب رویت نہ پرند نمایاں ہماں کہ ہست باشد چو مہر جلوہ نماے گے بہام از موئے عین زین تو سرست یا سمن</p>

آبی بنید بگل رنگ شکسته را
 از فتنه ساز خویشتن یک شیوه آسمان
 گرد و شب فروغ پذیرد و زو قده است
 دور از تو تیره روز تو داند یکے بود
 آسایش درون کس از تو مشکل است
 از بهر زلف غالبه سای تو هر سحر
 سوزند گرد سپند بجمربا اے تو
 دشمن در آرزوی هم آغوشی است و من
 هاں فیض نور کیست که روشن بود هماں
 رخشنده ماه برج رسالت که نور او
 غرضید آسمان نبوت کنز انکسار
 صد طعنه خفیف ز اوج نور بر فلک
 گیر توے و مهند بدوران ز نور تو
 از شیدا و قاعه گههاں منور است
 اے آنکه از بڑاے هوا خواست آسمان

باشد چو بادہ گوہمہ در ساغر آفتاب
 و ز شعله زار رویتو یک انگہ آفتاب
 ماند صبح دیدہ عاشق بر آفتاب
 گر سر بیزداع و گرش بر سر آفتاب
 اے دوزخ و شعله و در گوہر آفتاب
 بیزد بنگ نور ہمہ عنبر آفتاب
 گر دوز شعله رخت آن جہر آفتاب
 در حیرتم چگونہ کشد در بر آفتاب
 از عرصہ زمانہ بر افتد گر آفتاب
 تابندہ در جہانست چو در عشر آفتاب
 سایید بر آستان بلندش سر آفتاب
 صد طنز تیرگی ز فروغت بر آفتاب
 گرد و نجوم و ماہ و فلک کیسہ آفتاب
 یک شعله قناد ز رویت بر آفتاب
 بے ابر پر و دسمن و گل در آفتاب

<p> گر مغرب و عثمان بدست در زمان تو تا بحرم من بقیثه حکمت دوباره شد اے آنکه هست قبله عالم حریم تو دیگر ذرا غرق پرستندگان تو از نسبت زمان تو نبود عجب اگر یارب چه حاجی تو که بخواست جا کند در جنب ذکر تقوی علما امت گر لاف و لرزانی عشاق تو زند گفتم با سہا کہ بسے در شکستیم یعنی حریم شرف افزای مغرب است اول بخند رفت پس لب چہنیں کشاد ایں مایہ لاف و انش و ایں مایہ سادگی زین راز ہر یک آمدہ داناکہ روشنی پس کس کے شاہ نیفتد چو اندراں نور از کجا رہا بدو تاب از کجا برو </p>	<p> پنہاں نمی شدے نظر دیگر آفتاب از بیم تیغ خشم تو نبش مضطر آفتاب یک نام سجدہ اش نگذازد گر آفتاب آرند ز آفتاب فروزاں تر آفتاب ہر چرخ عرش گرد و دہر خضر آفتاب در بان قصر جاہ ترا بدور آفتاب نقوائے مشتری نکند باور آفتاب کی می پذیرد ایں سخن از زور آفتاب طالع شود چہاں سوئے غاور آفتاب باید از لہ طرف بکند سحر بر آفتاب کائے از فروغ را یتو پر تو بر آفتاب پر سی زوجہ نور ضیا گستر آفتاب در ماہ نیست نیست محاذی گر آفتاب گر دو چہاں ظہور لوا مع در آفتاب طالع شود اگر ز سوئے دیگر آفتاب </p>
--	--

<p>اسے پیش نور رائے تو بچو ہر آفتاب چشمک زند تارہ من تار آفتاب لے ماہتاب خامت و چاکر آفتاب طالع شود تباب و تب دیگر آفتاب تا گرد وابر رحمت ازاں چادر آفتاب ریز و چو لفظ از لب بہجت گرا آفتاب بردار و دش سپہ روز ندیر آفتاب کس و اندید دیدہ شیر در آفتاب آں آہ گرم کش کہ شود مضطر آفتاب تا سا از است بر فلک اخضر آفتاب تا و از است بر سر ہر کشور آفتاب تا می کند گذار خجشک و تر آفتاب</p>	<p>از گردش زمانہ سہم پیرہ روزگار بنگر چشم ہنر و ز سیاہ من در ہر دو عالم از تو امید حمایت است گویند روز عشر نفس رقی گناہ کار در سایہ روائے عنایت مرا بگیر شما باز فرغت تو بنو و شکفت اگر ہر گل کہ در بیج تو ریزد با رغبت حاصل چو چشم بہت ز انصاف و ورست اسے خسری گزاف ہل وقت و عورت سر ہز باد نخلہ دین محمد می خوشید دین بر صہ گیتی محیط باد شاداب روی ملت و پرمزہ رو کفر</p>
	<p>ولہ</p>
<p>گشت آشنائے ز گس شلا گریستن</p>	<p>زین بعد ما و در غم دل ناگریستن</p>

از باست آبروی محبت که پیش ازین
 او بدگمان و مدعیان و رکبین ۶
 داند و لے که در دبا و داده اند چیست
 در ناله نیز نفس آهسته می کشیم
 سالن یک بچھ مہیا دے ہنوز
 عجز نشان و عود بسوزان و مشک پاش
 با عشق بود لطف نشاط و الم کنون
 ہم پیر مہربان شد و ہم ہندگو خوش
 اند فراق کار من اینست و السلام
 با گریتا بمنزل تمکین عروج کو
 در بزم عیش و مست تمنائے اشک و آہ
 یکبار بر زبونی دل گر پیر ہم روست
 خود و ز غداں از پے آرام و یکراں
 از دوست غمزد و دلکش و از دور و خندہ خوش
 تلخی شنیدہ ایم از آن محل شکرین

ہنگامہ ہنوز چہیں با گریتن
 بگذاشتیم شیبہ ہر جا گریتن
 از خلق دور رفتن و تنہا گریتن
 تا در نصیب کیست بغوغا گریتن
 در خور و عشق نیست مہیا گریتن
 خواہم بیا و زلف ہم سا گریتن
 بہودہ خندہ کردن و بیجا گریتن
 فرخندہ شیبہ ایست ہما نا گریتن
 یا از حجاب آب شدن یا گریتن
 لے ناشناس منزلت نا گریتن
 باید بر فرنگار متنا گریتن
 تاکہ بیا و آں رخ زیبا گریتن
 مشکل چو شمع انجمن آرا گریتن
 از عذیب نالہ و از ما گریتن
 کا ندر مذاق باست گواہا گریتن

نور آورد بینه و ظلمت برزد دل
 کار حجاب اداں نه چشم حواله شد
 پاں دل بنبط کوش نه بینی که یار را
 مقبول بایست حریف نشاط دوست
 اذ ابر غیر آب نه نموده است
 گاه به حکم شوق و گاه از غرور قرب
 بیباک گاه ناله کشیدن زیر بام
 یک سمت موج آب و در سمت موج خوں
 بگویتم بهر نش و گرم عتاب شد
 شور پایه سیر شک بترگان غیبه کو
 خندیدن و نشاط تو فرخ شمرده
 فرخ زانکه که در روزیم شود
 آن سرور رسل که بدوران لطف او
 آن نایه خوشدلی بزانش رواج یافت
 در دورش از ندامت مستی است گریه ها

آغاز صبح و آخر شب بهار گریستن
 کز من نیامد بهمدار اگر گریستن
 رسوا نموده تو زیر سوا گریستن
 بیجا بچوں طہیدن و بیجا گریستن
 مطلوب نیست از مرثه الا اگر گریستن
 ماؤ گونہ گونہ ادا ہا گریستن
 گاہے بجلوہ گاہ بغوغا گریستن
 خوش آیدم بہا حل دریا گریستن
 در عشق رسم نیست ہمانا گریستن
 باہر مذاق نیست گوارا گریستن
 مادیدہ ایم شیوہ شہوا گریستن
 بر آستانہ شہ والا گریستن
 پیوند دیدہ را نبود با گریستن
 شد ناله چستان و مہما گریستن
 رفت آنکہ بدبستی صہبا گریستن

<p>کایں خندہ بودہ است بھجی اگر لیستن یزوی در دہنہ و بطحا اگر لیستن در ہر دو جا نکسیم دو بالما اگر لیستن باقی نماند از پے فروا اگر لیستن در بزم شاہ جنہ بجا اگر لیستن کاینجا نمی خزند بہ آوا اگر لیستن مقبول تر فتادہ ز دریا اگر لیستن یکجاے خندہ کردن و یکجا اگر لیستن بادا چو ابر روزی اعدا اگر لیستن</p>		<p>بر زہر خندہ خصیم تو بنود شبگفتی اے خورم آں زمانہ کہ بخشند دیدہ را گاہے ز رو کشادی و گاہے ز راہ شوق امروز گر یہ سرد ہم از دل چنانکہ باز ہاں حمسرتی بصرہ نوازاں مئی ہنزد بر چین ہر شک از مژہ و دم بسینہ کش اینجا ہر شک از مژہ بیروں نیامدہ تا در زمانہ ہست ز نیرنگی شیون بادا شاطہ منت اجاب ہنجو گل</p>
	ولہ	
<p>پرازیجان و گل جیب تیس از لالہ و سوسن زیر ہر کام صد عدل گل ہریش صد غمین شکفتہ دل کشادہ رو قسم پر خندہ زن چناں کہ جنبش نہ بہا ہی غنہ گلشن</p>		<p>نسیم صبح آمد بوسے من از ساحل گلشن چو دامان کرمیاں آستین شاہاں میر بخت چو آن قصہ کہ آرد مژہ وصل از بر جاناں دل من لحظہ لحظہ از دیش وقت شکفتن ہا</p>

ز حیرت گشتش کاسی جلوه گاه تو گلستان با
 بگفت ای آنکه از این گشتنشاد و جنبش
 چرا از کلبه اخراں قدم نمی سوزی بتان
 پس آنکه در زمانی که در لعل و گل و نسیم
 نه باد و نه بهاری دامن بر آتش گل زد
 میلان بهار است بردش هوشت
 گلستان ارم خجی چو با صحرایین موسم
 نفع پیشکش در غور و شکاف دیده گرس
 گل غمزه تابنده چو خورشید درخشنده
 حدائق خوشنما چون کوه خراب سوسن بو
 بیا و ریاحیت گلشن ز صبا ساغر کش
 بگفتم سوگو گشتا هست گفتم کوی گشت نیست
 هم از لطافت بیتان نصارت چشم را آید
 شوی سیراب چون بر آبش رنگ بر خیزو
 بآئین کن چو عند لیباں نغمه ریزی

چه پیش آمد ترا چو آمدی اندر حرم
 ز طاعت چو قمری بلبلان را طوق در گردن
 چرا از غم سرا پا بر نداری جانب گلشن
 چمن آب است شکل لاله رخسار او سرگردن
 که هم اندر چراغ لاله بار او ریخته روغن
 که نزل شد خزاں از بیم آں مانده هر بین
 بنیای راغ را اعلیٰ به بینی باغ را ادون
 تکلف بر طرف رخساره گل لایق دیدن
 فزون از یاسمین و نسترن به چو مهر روشن
 شقایق دلربا مانند گل و یاقوت سرین تن
 بیاطراف چمن در پائے گل پیمان در زن
 که چو خاطر شود و خورشید بهمانی کمال فن
 هم از صبا ریجانی دماغ دل شود روشن
 ز دل افروزی شمع کند و بجای او مسکن
 گل افشانی نه تواند روضه اندیشه صدفین

بگفتم که غرض اینست هم با اینهمه پیرو
 نه با پرویز پیش کدو آنچه از دست پادشاه
 نه من غنیمت خداوند که خواهم که عشق ازین
 و در این بنجم آینه بودم که گیسو پندار از رخ
 بکانون عجب خود بخارا می زنی و ایم
 بدست شکر آفت و یاری ازین دانه کاش کن
 اندر آه گرم و انگشت خنجر غیر ازین نبوده
 بدال ماند که بشنوم کس چشم دعا دارد
 فلک را کینه با ارباب الفت هست میدانم
 قزوین نیز برج رسالت که شمع او
 بنودی ازین شمع را سحر تار و زخم هم
 برآید از پی جود تو لعل از کال و ساز دریا
 کند بادش لطف تو کار را بر آبستان
 جوان پیر امید الطافت زوا را افزا
 کلیم ره غلط ساز و عجب نبود که می دارد

بجهان الله که نیت گزینم گفتن مینوایم من
 نه با پرویز و خسرو کرد و بدکان میکنی با من
 کس دست از جفا هرگز جفا از تو وفا از من
 در این محفل قدح بودم که می آمد بر دل و دل
 بقانون و فایده گاه گاه ضربتی تیز
 که رستم میسر ناگاه چو در چهره پشیمان
 کز این سوز و گریبان و ازین رنگین شود اس
 امید رحم از گردن بآه آسمان افکن
 ولیکن او نمیداند که از مخلصانم من
 منور چرخ تابان زهره خندانم بهر و بهر
 نگشته مهر و دلق و زوت گرفت و غافل
 همی خیز و ثبات را از اسعد گل گلشن
 کند بادشمنان قدر تو کار برق باختر من
 قومی تا تو را را بهیم قهرت موجب مژدن
 سواد کو که تو نور و یاس وادی آیین

<p>ز تو ای چرخ فیض لے محمدی انعام پادشمن پیکرے کا پید آید یہ امر کا گشت در کمن بعیسی عالمہ ز ال جہاں فتنہ آ بستن بجا آرد لکنت در گشت حجاب را دیدن ہمیشہ در گرامی محفلت چہیل زانوزن نذار و حشمار وصف او پس اختصار حسن ہمیشہ تاکہ گاہی شکست مہر است و گہ روشن</p>	<p>در سبیل از دوست رسد و آل احساں کہ می بینم ترا بہ لوح نہایت چوں لوح محفوظ است زا عجزت نہ باشد دور چون مریم اگر کردو ز حد بگذشت ای قہر بشر قدر بلند تو آئینہ از ادب پیوستہ اسرافیل در برت سخن کوتاہ کن احسرتی ہوی و عیا کش بری از کسٹ باد امر بین احمدی یاریب</p>
---	--

در منقبت مرتضوی

<p>ہمچو خور کرد پرتو افشانی گشت چوں نجم بخت نورانی شام چوں صبح و درو خشتانی ہر نفس عیش و سر اوانی نفس کار باد بستانی</p>	<p>دوش کاں شک ماہ کنغانی کلبہ ام سننے از زمین تا چرخ شب چور و زان چراغ مستغنی درو و اندوہ و مہم بکی دل چو گل خندہ ریز گشت کہ کرد</p>
--	--

سیر پایش نهادم و کردم	سیر شکرت لطف یزدانی
که لبش گاه چشم پوشیدم	گاه رخسار گاه پیشانی
خواستم شرح سوز غم ناگه	مژده شد گرم شعله افشانی
چون چنین رود و بهم دلداری	بیخت گوهر چو ابر نیسانی
و آنکه افشا ندک ز لعل و چهل	غیرت لاله با سبزه لسانی
که مکن قصه چنان آغاز	که بیایان رساند نوازی
نفسه چند کوش در عشرت	که شب و صبح را تو میدانی
که بعد چرخ چرخ دولابی	که بعد سیر دور و دورانی
بزاران فغان نیم شبی	بدعا های صبح نورانی
بخت هم ار مد کند شاید	چون شب قدر گرد و زانی
پس بفرمود ساز و برگ طرب	جمع کن تار و دیر پشانی
مطر بے بانوای بار باری	شاعر بے هم زبان خاقانی
کو باهنگ دلنواز کند	ز سخنهاست آن غزل خوانی
توده تو و گل و سمن که شود	صحن منزل قصای بستانی
پس طلب که در پیشه با شرب	که بر غنم زدل باستانی

<p> کہ دہرے لطف پہنائی گفتش کای تو یوسف ثانی صبح زہر مرا شبستانی دامنم تر کہ پاک دامانی لب شیریں بشکر افشانی ہر چہ باشی ولے نہ صغانی عبرت افزاے اہل عرفانی شام پیری بصری رباعانی بجاں شہرہ درخت دانی میشود حل از اں بآسانی ہم ترا عقدہ ہا ز پیشانی گر زما احتسار از نتوانی ورع ارمانت پہنائی ساغرے از مدام ریجانی کلخ تقویے گرفت ویرانی </p>	<p> ساغرے و از اں سخت بہن گفتش کای تو اول بلقیس مکن از راہ مہربانی و لطف اے دولت خالی از غبار کن تلخ گردید و زیں نمط آورد ایکل از ہنر خویش مہلا فی و آتاش شہیدی است کہ بہت بگذرانند ز ناسرمانہ سزا است باز گفت ایکہ چو توفیق کسے پیچیدہ گویمت کہ ایں مشکل ہم کشاید مرا گرہ از دل کہ ز مے نیز احتراز مکن زود گیر از براے خاطر ما قدحے از شراب انگوری گشت چوں از عتاب عاقبت </p>
--	--

<p> که بکام همیشه ارزانی شد شبستان طبع نوری گوی این آتش آب حیوانی و رفوفی و در شرابی که هم آں باقی است یاس فانی غره کم شو که پاک دامانی نئے و لائے ولی یزدانی و رفشاندها بر بنیاسانی که پریشانست جز پریشانی آں عصارا که کرده تعبانی گر تو خواهی بعقل گنجانی یا نجوم سپهر یزدانی خاک آں مده زرب پیشانی آنکه دار و سر خدا دانی نمکند سیر باغ رضوانی </p>	<p> الحاح چند جام می خوردم گشت آینه علم صافی دل من نه گشت در بر دست ذوق آں کرده شوق با دغه غلده که از بس هم بلدت افروز تر لیکن ای می نمی یابی نئے تولد سانی کوثر بحر بود و کرم علی که کفش لطف او جمع کرد و لیسار همیش جز پوچ و نثار بخشش خارج از حسابش را ذره بار اگر شمار کنی خسر آں نشان گل دامان پیشتر بپیش ترا دانست هر که گلچین باغ مهر تو نیست </p>
--	---

<p> ملکی طبع انسی و جانی کہ ز شیطان زلفت شیطانی با عدویت ز لعل پرکائی بد رعسالی تو در بانی ہم بنطق تو آب حیوانی ہر کہ را خواندہ بہمانی شد شبتان دہر نورانی ماند باقی بسالم قانی ہر کہ ابر بساط بنشانی چوں بفرقم تو پر تو افشانی خوشنود تو بود ز خاقانی ذات پاک ترا نشاخوانی از گلد اجز و عا تو میدانی بجاوات گشتہ ارزانی تا بود و وصف برق خشتانی </p>	<p> آنکہ اندر زمانہ نوشدہ دشمنست و فسانہ ناچار است کار پریشان تیرے آید سر جرم بشکند ہر آنکہ کند ہم بلطف تو معجز عیسی فرط لطف تو نیل بال کردہ است ایکہ از مہر وے روشن تو ظلمت از بہر غارہ خیمت چرخ نیز دبرائے تنظیمش چہ غم از آفتاب حشر مرا داد اگر چہ صحرائی امروز چہ کند فوق طاقت بہتر است بدعا میرو کہ مے یابد چہ دعا کہ بہرین لطف تا بود و مدح ابر و پاشی </p>
---	---

ابر حجت بدوستان سازد	با صدف آنچه آب بینائی
برق با خرمین حسود کند	آنچه تیغست بروز میبدائی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تقریظی که خاکسار الطاف حسین حالی در زمان حیات مصنف منقور بریں دیوان غزلت
عنوان در سال هزار و شصت و دو و سی نوشتہ بود

رباعی

ہر چند تالیش سخن دین من است * میگویم و راست گفتن آئین من است
در مدح سخن ساختگی نیست مرا * تمجید سخن شناس تحسین من است
الا سے ہوں مندر فرزانہ دیریں روزگار کہ جنس بالا دست سخن از متاع حسن نوحطان
نار و آتش و دم گیرانی اہل سخن چوں نفس سرد و اعطان سے اثر افتادہ است نہ نما

گمان نہی کہ اندازہ قدر گفتار را نقصان فرارفته است و بر پایہ لفظ و معنی
بہ بیان رفته۔ چشمہ حیوان اگر وظلمات بہاں گردد و خاصیت جان بخشی از دیوان
نرود۔ و ماہ کنعاں اگر در پائہ مصر بہج نیز وجودے از لصاب کامل حشش کم
نشود۔ کما قیل ۵

از قیمت یوسف نشود یکسر موکم * ہر چند خریدار بازار نہ باشد
اگر گوئی کہ سخن را کہ مکانتے بلند و قدرے ارجمند است خود بوجہ و نکتہ درال
سخن پہنچد است۔ ورنہ لفظی است ہیئت۔ راستہ است بے بسی۔ و سخن چنانکہ معلوم
است امر و از جہان معدوم است۔ پس اگر کہ بریت احمر را خاصیت اکسیر باشد
نگو باش۔ و اگر سایہ ہافرہ اقبال با خود دارد و گوید بار۔ اذال کہ نہ موجود است چہ
نیز و نہ از بیکہ مقصود است چہ ناید۔ گویم راے چنانکہ فرمودی ہنر از توابع وجود
اہل ہنر است۔ و عرض از لواحق ذات جوہر۔ و چنانکہ ہنر مند کیاب ہنر کیاست
ایا بایں تصور نظر و نقص ادراک و ناتمامی دانش و نارسائی دریافت کہ مرآوی
راستہ چگونہ بتوان گفت کہ اہل کمال اجز و در شمس عنقا آشیان۔ و از سخن جز

۶ شمس از سخن نیز رسم در جہاں نیست ۵
شاکسا بران جہاں را بختارت ہنگر * توجہ دانی کہ ویریں گرد سوار سے ہا

سرست گردم اگر برق حوادث روزگار مرغان نوا سنج را آشتیاں ناپاک بنسوز و تا غنچه
 در چمن نغمه سرست باغ را داشت نتوان خواند و اگر طلوع سپیده سحری رونق بازار تارگان
 برہم نکند تا مهر و خشاں عالم افزا است جہاں را تا رکت نتوان گفت - گرفتہ مهر را
 گرمی بازار نہ چند است کہ کالای گراں بہاے معنی از ہر دوکان میتوان خرید و گنج
 شایگان سخن در ہر خرابہ میتوان یافت - اما صاحب نظران دانند کہ با اینہ نامہ و ہما
 در کیسہ روزگار خستندہ گوہر ہاست - از چشم کور سوادان مانند گنج در ویرانہ پنہاں
 و بر پہر کمال فروزندہ اختر ہاست از دیدہ شہر چشماں چوں مہر جہاں تاب سرور
 نقاب کتمان علی الخصوص در یتیم سحافی - مہر منیر فلک نکتہ دانی - قائمہ عشر تحقیق -
 باب مدینہ تدقین بحر لعلی علم و ایقان - کوکب در می افق عرفان - بہین ثمرہ نخل باغ
 ارادت - گزین نتیجہ پیوند مادہ و صورت بشناور و ریاضہ حقیقت - یہ حوالے
 طریقت - چار سوے ملک معنی را گہماں خدیو - و شش جہت عالم حقیقت را
 فرماں روا - نگارستان نگین بانی را چہرہ پرواز - دیہارستان نگفتہ طبعی را
 چمن چہرا - رمز شناس سہرا بر عقل و نقل - نکتہ سنج خواہض درایہ و رواہ - مرطب
 پیماے طریق نظر و استدلال یقین السبق رباعی عرصہ فکر و قیاس - شمس
 پیش طاق بلند نظری و والا فطرتی - ثواب خستہ نقاب مصطفیٰ خاں بہادر

مخلص تجرینی

بنفط لایعبر عن معان . - احاطتها مکارم ذی الهمام
 اللهم متعنا و متع الكل بدوام لقاؤه و دمام لقاؤه - حوصله و سبیش جهانیت که بلند می است
 آسمان اوست - و قدر فیض آسمانیت که فروغ خرد مهر و خشان اوست ضمیمه پیش
 نقه عقیق را گنج شائگان - و چراغ فکرش انجمن قدس را شمع شبستان حله
 انفاش سراپای معنی را پیرایه ناز - و حلیه عیارش گوش و گردن مضمون را زیور
 ابتیاز - افسوس لطف گفتارش و تشیخ آرازه سولان چون فید و بند - و همچون نطق
 شکر بارش در مذاق حنظل طبعان چون شمد و قند - استعاراتش چون اشاره شیم
 خوابان و دریا - و عیارش چون چشمه آب حیوان جانفزا - اطنابش چون طول شکو
 و وسیع داران سامعه نواز - و ایجاوش دلاویز تر از نگاه چشم نیم باز - فکرش
 از وعای سحر می شب زنده داران رساتر - و سخنش از ناله نیم شبی جگر خواران گیراتر
 فقره شیرینش نگویم شیر جال اما پاره شیرین تر از آن - و مصرعه نگینش نگویم برگ گل
 اما دل از کف ربانیده بلبل - راحه انفاش از نکست گل در دماغ بلبل بل از
 عطریه یمن در مشام یعقوب ساز کارتر - و شمد مقاش از شمه نلال در مقام مستقی بل
 از جبهه می در مذاق مخمور خوشگوار تر -

الحق که هر طبع پر زور شرابست که تمکین پسندان اگر همه کوه و قار باشند بیک جرعه از آب
خود را نگاه نتوانند داشت - ورنه خواجہ را که غنایب شاخسار ملکوت - و طبعی شکرتان
لا هوت با غزل سرائی و بذله سنجی چه کار و چگونه روا باشد که کسی را که در طریق علم و
حکمت بر اثر سفر ادا و فلاطون قدرت راه رفتن موجب ننگ و عار باشد و کیست
صناعتی امثال عربی و نظیرے را متقلد عمل بودن - و زلالی و انوری را مقتلے
فن یافتن - گرفتار در زمان سلفت نقد معنی را گنجینه داران و عرصه فکر اشتهواران
بوده اند - و هنگام گفتار اگر می باز آرد و ریاض سخن بوارنگ اعتبار پیش از زبان حساب
دیوان بوده است - اما کسانیکه در مصطفیٰ ذوق رطل گراں پیوده اند و از مایه
تمیز حظ وافر - پیوده بیک میدانند که با آنکه قطره ها در بحر - و سبزه ها در دشت و دشتها
در سبد و نمنه ها در سار - و جرعه ها در ساغر - و بادیه ها در سبزه - و پند ها در گفتار -
و افسوس ها در عمل - و شعر ها در دیوان - و مشعره ها در غزل فراوان بود - هر قطره و شبنم -
و هر سبزه گل و ریاحین - و هر ستنه و ستنه گل - و هر نمنه و نمنه بلبل - و هر بذله و نقل خفل -
و هر افسوس باد و ک بابل - و هر شعر و ترانه - و هر مصرعه و بیشتر نباشد -

رباعی

ز مزمع نتوان دید بهر چشمه روان * یوسف نتوان خرید از هر دو کان

ہر لب و دم اعجاز ندارد چو مسیح * ہر سنبود چو حسرتی سحر بیاں
 جادہ کہ وے در سخن سنجی می پیاید پیشانیان نیز پیہودہ اندام پاشنہ ہاریش و پاہما
 آبلہ دار بودہ است۔ اگر قد حے رفتہ اند۔ و خواجہ ہمہ گلگشت کناں میرو و آہنگی کہ او
 دیں پردہ سے سراید دیگران ہم سرودہ اند۔ اما نظر ہا از سیر و اندیشہ ہا از نگ فرد
 ماندہ است۔ اگر مصرعے سنجیدہ اند و خواجہ ہمہ بدیہ می سنجد۔ آ رہے نغمہ حقیقت
 در پردہ اشعار سرودن و اسرار معنوی و رکسوت تعبیر و بیان جلوہ گر نمودن نہ کار ہر حرب
 گفتار شوخ بیان است۔ و آنگاہ حال تا قال و اثر تا میں تفاوت بسیار دارد۔ اینک
 دیوانے ترتیب دادہ و مجموعہ فراہم آوردہ کہ سخن را اوج کمالے برتر از اں دست
 و اذن و بخنور را سرمایہ قبولی خوشتر از اں بہم رسیدن و شوار تر از آنست کہ نالہ مرغان
 خوش آہنگ بہ زوئی عشاق و نہادند تواند رسید۔ و مرغولہ مطربان جادو و لواچوں
 عن داودی آہن را موم تواند کرد۔ بنا میزدخم کدہ صہبای ذوق است و پردہ
 آہنگ شوق۔ نظر گاہ پاکان شاہد باز است۔ و نینگ حقیقت و مجاز۔ اینس خلوت
 گوشت نشینان است و مجلس صحبت عشرت گرینان۔ تہیکستان خرد را سرمایہ
 ہوش است و دروے کشاں جنون را بادہ سر جوش۔ نسخہ مفرح روحا نیست
 و مجموعہ تطایف و تجانی۔ طالع سخن را رقم سر نوشت و شاہد معنی را حسن خدا داد۔

روزگار فراق را خجسته برگزشت است - و ایام وصال را فرخنده زودباد گلشن
 نظم به اسبم بهار است - وزین شعر آرایب جو بهار - تفسیده درونان را المومنان
 و شاداب طبعان را بشیره نبات - یا لای گفتار را خلعت دیبا است - و تلافی
 قبول را قاست زیبا - آنما که خاطر نکته فهم و جامع اداس شناس دارند بیابند - و مگر
 این قدسی صحیفه بدیده هوش بنگرند - تا دارند که مر این نکته سنج سخن بیان را در کفایت
 سخن حاصلیتی است که دیگران بران دست نیافته اند - و اگر است پرستی کرامتی است
 که از غامه الهام طرازش بر روی کار آمده - یعنی جمہور اہل فن چنانکہ دانی اتفاق دانند
 برین معنی کہ شعر را چند آنکہ از حدیستی دور تر برند بقبول دلمانزد و یک تر باشد
 قدر از اوج صدق زبرد تر اندازند پایہ حسنش بالاتر رود - و حق اینست کہ سخن سنج
 مبالغه و اغراق و تفریب نبود چنانکہ نظامی می فرماید

در شرح بیچ و در فن او * چوں کذب اوست حس را

با اینهمه گفتار آبدارش نے آنما کہ چاشنی تبلیغ و خلود آشته باشند دلاویز تر از عشوه
 شادان مہوش و ذوق انگیز تر از بادہ بے غش افتاده است - انصاف بانا
 طاعت است این مایہ گفتار کہ آسمان بر فراز است - وزین و نشیب - و تپان
 و زریار و انند و دندان جملہ در وہان - از شنونده چه دل رباید - و مستح را چه

ذوق بخشید۔ پس بے آنکہ نوع از صنعت اندیشہ و ایجا و طبیعت را در سل راه
 دہی۔ چہرہ سحری توانی کرد تا سامعہ پار ان ہوازی۔ و شور احسنت در انجن
 اندازی۔ ہمانا کارکار بشریت۔ خواجہ سخن سرائی نمی کند معجز نمائی نمی کند۔
 بہیات در سپارش راہ مدح جادہ تنزل پیووم۔ و مدوح را نہ باندازہ قدر و الالیش
 ستودم۔ بحث از فضائل ذات و جلایل صفات بود۔ سخن در توالیع و عوارض گفتہ
 آمد و سخن بدرازی کشید۔ ہر گاہ مشک و زعفران را در توالیع روح پرور در نہادست
 و مہرباہ ساہورق نور گستر خدا داد۔ آل و وارثندہ جوہر البیابہی و زردی بود
 و ایں دور خشنودہ گوہر ابر گرمی و سردی آفرین نمودن چہا۔ ہمانا قدم خشن کہ ہنگام
 تاخت ہر اہر و دعیب عنان گیر است۔ و پردہ ساز کہ در مقام بلندی
 پستی گرداید از قصور معنی است۔ اکنون کہ رہرو نظر را پاے رہ پیاہنگ
 آمد۔ و عجز بیان جیلہ بستن و بہانہ انگشتن آغاز نہاد۔ ز نہار گمان نہرند
 کہ مداح سخن و محامد سخنوں ہایان رسیدہ باشند تا خاتمہ ستایش گراں خراش
 و اندیشہ ثنا گستر از سگالش آرمیدہ باش۔ حاشا حاشا کہ اگر نصیبیدہ را وحی
 و رباعی را الہام و غزل را اعجاز و غزل را امجز نہا گفتمہ باشم حرفے انراں
 طرماہ و انوہ کے انراں بسیار بسنرا گفتمہ باشم۔ آہ چہ توان کرد ہم تیر نارسا۔

و هم صید کنند پرواز - هم شب کوتاه و هم افمانه دراز
 زبان زنگنه فرو ماند و راز من باقی است . به بضاعت سخن آفریند و سخن باقی است
 التمس ماسوکه هوش

نظامی درین
 مکتب

صحت نامہ دیوان فارسی نواب محمد مصطفیٰ خان صاحب المتخلص خمیسری

صحیح	غلط	۱۰	۱۱	صحیح	غلط	۱۰	۱۱
بنائے	نبائے	۱۰	۱۰	الشعر	الشعر	۱	۱
رضازبان	رفزاربان	۸	۱۱	الحکمت	الحکمت	۲	۲
رو	رو	۹	۱۱	لَسْتِی	لَسْتِی	۳	۳
پیش	پیش	۱۲	۱۲	اشنائے	آشنا	۴	۴
زبان	زبان	۱۵	۱۲	بیدائے	پیدائے	۵	۵
صبوحیت	صبوحیت	۶	۱۸	گزشتیم	گذشتیم	۶	۶
نفس	نفس	۳	۲۱	گزیر	گزیر	۷	۷
نہت	نہ	۸	۲۲	وعده	وعده	۸	۸
نگہت	نگہت	۵	۲۳	پاک	پاک	۹	۹
ہرکجا	ہو کجا	۱۰	۲۴	سوخت	سوخت	۱۰	۱۰
خواہد	خواہد	۳	۲۵	کرد	کرد	۱۱	۱۱
شنا سارموز	شنا سارموز	۱۵	۲۶	خسرو	خسرو	۱۲	۱۲
باید	باید	۲	۲۷	گزیر	گزیر	۱۳	۱۳
لغز	لغز	۱۰	۲۸	چو	چو	۱۴	۱۴

صحت نامہ دیوان فارسی نواب محمد مصطفیٰ خان صاحب المتخلص خمیسری

صحیح	غلط	صفحہ	صفحہ	صحیح	غلط	صفحہ	صفحہ
بیکدہ	نکدہ	۱	۵۹	کون	کون	۲	۲۵
بادہ	یادہ	۱	۶۱	گزیر	گزیر	۱۲	۲۶
دامان	دامان	۵	۶۵	ماہ	بہ	۵	۲۸
اشتہت	اشتہ	۸	۶۶	نازم	نارم	۳	۳۳
خور	خود	۱	۶۷	جانی یابد	جان می یابد	۳	۳۴
شعلہ آتش	شعلہ ز آتش	۱۰	۶۷	شاما	شاماں	۴	۳۵
خاطر	خاطر	۱۱	۶۷	آن اپنے پرداز	اں آئی پرداز	۳	۴۰
خوار خوار گیر	خوار خوار گیر	۱۲	۶۸	بنار بزی	بنار بوی	۱۵	۴۱
المجمہ	المجمہ	۴	۶۹	ار	از	۸	۴۲
بتش	تبش	۶	۷۱	خصمے	خصمی	۱۵	۴۷
بنود	بتود	۳	۷۷	ولے	دلی	۱۰	۴۹
ارپے	ارپے	۴	۷۷	خاکم	حاکم	۱۰	۵۳
از جا بے	ارجا بے	۱۲	۷۷	بمجر	بمجر	۱۱	۵۵
از شکن	اوشکن	۱۳	۷۹	دل آرام	دل آرام	۱	۵۶
نبو	بتود	۵	۸۰	باشد	یاشد	۱۲	۵۷
صوت	صورت	۶	۸۰	نگہت	نگہت	۱۳	۵۷

صحیح	غلط	صحیح	غلط	صحیح	غلط	صحیح	غلط
پیش	پیش	۸	۹۸	باز	ساز	۵	۸۱
خرامی	سزای	۱۲	۹۸	طاعت	طاعت	۶	۸۱
حالت کز و شوری و تک	حالت کز و شوری و تک	۶	۱۰۰	کشت	کشت	۴	۸۲
پرده	توبه	۱۳	۱۰۰	وفاقان	خاقان	۱۰	۸۲
حدی خوان شو	حدی خوان شد	۷	۱۰۱	و حید	خیدا		
بیش	بیش	۶	۱۰۲	حرام است	حرامست	۹	۸۶
رز	رز	۳	۱۰۵	تغذیر	تغذیر	۱۱	"
می نامی	مینامی	۱۰	۱۰۵	بهمد	بهمده	۱۳	"
لوشها	لوشها	۱۳	۱۰۶	زاری	رازی	۱۱	۸۸
گردش	گردش	۱	۱۰۷	دارم	اقوام	۱	۸۹
دریار	درپاز	۱	۸۸	چراغین	چراغین	۲	۸۹
ازپے	ارپے	۱۳	"	گمان اثر	گمان اثر	۱	۹۲
شدرام	شدرام	۳	۱۱۳	ورزد	ورزد	۹	۹۵
انکار	انکار	۵۵	۱۱۷	بازد	بازد	۸	۹۶
پرسی	پرسی	۲۰	۱۲۰	شیم	ستم	"	"
پراکنده	پراکنده	۶	۱۲۱	پراکنده	پراکنده	۱۱	۹۷

صفحہ	غلط	صفحہ	صحیح	غلط	صفحہ	صحیح
۱۲۱	ایم	۱۲	ایم	۱۵۱	۶	مشتصد و دو
۱۲۸	تربیح	۱۱	تربیح	۱۵۲	۱۰	مقصود
۱۳۱	انکسار	۸	انکسار	۱۵۴	۴	اوست
۱۳۱	بگیرید	۱۲	بگیرید	۱۵۶	۱۰	ازنگاہ
۱۳۲	نگہت	۷	نگہت	۱۵۷	۱۰	کارتر
۱۳۴	بجم کہ شناسان	۸	بجم کہ شناسان	۱۵۸	۹	ربودہ
۱۳۸	ساز	۲	ساز	۱۵۹	۴	فرد
۱۳۹	نورضیا	۱۲	نورضیا	۱۶۰	۴	خاصیتی
۱۴۰	سائر	۱۰	سائر	۱۶۱	۱۱	پیچ
۱۴۱	دائرہ	۱۱	دائرہ	۱۶۲	۷	بورق
۱۴۳	کوی	۱۲	کوی	۱۶۳	۷	بورق
۱۴۵	کردید	۲	کردید	۱۶۴	۷	بورق
۱۴۸	ای	۶	ای	۱۶۵	۷	بورق
۱۴۹	استان گل	۱۳	استان گل	۱۶۶	۷	بورق
۱۴۹	یزدانی	۱۲	یزدانی	۱۶۷	۷	بورق
۱۵۰	یابد	۱۳	یابد	۱۶۸	۷	بورق

CALL No. { 1913551 } > 22 E ACC. No. 4991
 AUTHOR حشری
 TITLE دیوان حشری

1913551
 > 22 E. 4991
 حشری
 دیوان حشری

Date	No.	Date	No.

MAULANA AZAD LIBRARY ALIGARH MUSLIM UNIVERSITY

RULES:—

1. The book must be returned on the date stamped above.
2. A fine of Re. 1-00 per volume per day shall be charged for text-books and 10 Paise per volume per day for general books kept over - due.

